

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Ilona Cardová

Patologické jevy u dětí a mládeže

Pathological phenomena of children and youth

Praha 2010

vedoucí práce: Doc. PhDr. Jiří Pelikán, CSc.

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu mé diplomové práce Doc. PhDr. Jiřímu Pelikánovi, CSc za odborné vedení, poskytování cenných rad a připomínek při jejím zpracování.

Praha 2010

Ilona Cardová

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.“

V Praze 30. března 2010

Ilona Cardová

Anotace:

Příjmení a jméno: Cardová Ilona
Instituce: Katedra pedagogiky FF UK v Praze
Název práce: Patologické jevy u dětí a mládeže
Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jiří Pelikán, CSc.
Počet stran: 107
Počet příloh: 5
Počet titulů použité literatury: 38

Klíčová slova: sociálně patologické jevy dětí a mládeže, prevence primární - sekundární, sociální kontrola, adolescenti, řešení problémů, kázeň, nekázeň, kázeňské prostředky, vliv prostředí.

Charakter diplomové práce je teoreticko – empirický.

Diplomová práce je věnována problematice sociálně patologických jevů dětí a mládeže a problematice kázně. V teoretické části jsou popisovány některé druhy sociálně patologických jevů, jejich nejčastější projevy, způsoby prevence a následná řešení. Důležitou součástí teoretické části je též problematika kázně, její projevy a řešení.

Empirická část je věnována výzkumu na SOŠ, za účelem zjistit míru výskytu sociálně patologických jevů a následné ovlivnění kázně. Cílem je nejen zmapovat četnost výskytu, ale i pohled studentů a pedagogů na danou problematiku. Jaká je vhodná prevence či řešení sociálně patologických jevů a nekázně u studentů SOŠ. Tato zjištění by mohla být přínosem pro pedagogy, kteří se s touto problematikou každodenně potýkají.

Ve výzkumné části byla použita dotazníková metoda pro pedagogy a žáky, a dále byla doplněna analýzou školních dokumentů za období roku 2006-2009.

Průzkumem byl prokázán zvyšující se výskyt sociálně patologických jevů v kontextu s nekázní. Na základě zjištěných výsledků lze říci, že i když míra kázeňských problémů narůstá, není vždy důsledně řešena, zejména v nejednotném přístupu pedagogů.

Annotation

Surname and first name: Cardová Ilona

Institution: Department of Pedagogy, Philosophical Faculty of Charles University Prague

Title: Pathological phenomena of children and youth

Supervision: Doc. PhDr. Jiří Pelikán, CSc.

Number of pages: 107

Numer of enclosures: 5

Number of quoted literature sources: 38

Key words: social-pathological phenomena by children and youth, prevention primary-secondary, social check, adolescents, solution of problems, discipline, lack of discipline, disciplinary arrangements, influence of milieu.

The characteristic of my dissertation is theoretic – empirical.

The dissertation deals with problems of social pathological phenomena by children and youth and problems of discipline. Some kinds of social-pathological phenomena, their most frequent manifestation and consequent solutions are described in the theoretical part. The important part of the theoretical part is the problem of discipline, its manifestation and the solution too. The empirical part deals with the research at the secondary trade school in order to find out the quantity of the occurrence of socialpathological phenomena and following influencing of discipline. The aim of it is not only the mapping of frequency of the occurrence, but also the options of students and teachers of given problems. Which is suitable prevention or solution of social-pathological phenomena and the lack of discipline by students of the secondary trade school. These findings could be a contribution for teachers, who face these problems daily.

The questionnaire method for teachers and students was used in the research part, which was completed by the analysis of school documents from the period 2006 – 2009.

It was proved in the research increasing occurrence of social-pathological phenomena in the context of the lack of discipline. On the basis of finding results it is possible to say, that even if the quantity of disciplinary problems is growing, there is not any consistent solution and the main cause of it, is a different attitude of teachers to this problem.

OBSAH:

ÚVOD.....	9
-----------	---

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. SOCIÁLNÍ PATOLOGIE	10
1.1. Normální a patologické jevy ve společnosti.....	10
1.2. Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže.....	12
1.3. Faktory ovlivňující vznik patologického chování	12
1.4. Prevence společensky nežádoucích jevů	13
1.4.1. Minimální preventivní program.....	14
1.4.2. Instituce v systému prevence	15
1.4.3. Sociální kontrola.....	15
2. VYBRANÉ SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY V KONTEXTU OBDOBÍ STARŠÍ ADOLESCENCE.....	16
2.1. Záškoláctví.....	16
2.1.1. Druhy záškoláctví	17
2.1.2. Nejčastější příčiny	17
2.1.3. Prevence záškoláctví.....	18
2.2. Šikana	20
2.2.1. Typy šikany.....	20
2.2.2. Znamky šikany.....	21
2.2.3. Agresivní projevy chování.....	22
2.2.4. Prevence a řešení šikany	24
2.2.5. Násilné chování vůči učitelům.....	26
2.3. Nikotinismus.....	28
2.3.1. Poruchy vyvolané užíváním tabáku	29
2.3.2. Tabákové studie	29
2.4. Alkoholismus.....	31
2.4.1. Typy alkoholiků.....	32
2.4.2. Děti a alkohol.....	33
2.4.3. Studie výskytu.....	34

2.5. Drogová závislost dětí mládeže	34
2.5.1. Příčiny vzniku závislosti na drogách	35
2.5.2. Systém prevence návykových rizik na školách	35
2.5.3. Jak konkrétně postupovat.....	36
2.6. Závislost na hazardní hře u dětí a mladistvých.....	37
2.6.1. Vznik závislosti.....	38
2.6.2. Prevence a léčba.....	39
2.7. Kriminalita dětí a mladistvých	39
2.7.1. Trestné činy a statistiky	41
2.7.2. Agresivita mladistvých	42
2.7.3. Školní násilí	43
2.8. Presentace některých výzkumů	44
2.8.1. S jakými problémy se potýká ve vztahu k drogám a delikvenci dětí ČR	44
2.8.2. Přehled kriminality mládeže ve Středočeském kraji.....	45
2.8.3. Presentace výzkumu sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v Jihočeském kraji	46
3. KÁZENĚ.....	47
3.1. Různá pojetí kázně.....	48
3.1.1. Typy kázně.....	49
3.2. Teorie kázně	50
3.3. Druhy kázně.....	51
3.4. Školní kázeň	52
3.4.1. Typy kázeňských problémů	54
3.4.2. Nejběžnější příčiny nekázně ve školách	55
3.4.3. Prostředí ovlivňující chování žáků	57
3.4.4. Vliv učitele.....	57
3.4.5. Postupy pro budování ukázněného prostředí	59
3.4.6. Klima třídy.....	60
3.4.7. Autorita učitele	60
3.5. Předcházení nevhodnému chování	63
3.5.1. Kázeňská politika školy	65

3.6. Řešení kázeňských přestupků	65
3.6.1. Kázeňské prostředky	66
3.6.2. Kázeň a řešení konkrétního problému	69
3.7. Nekázeň očima studenta	72

II. EMPIRICKÁ ČÁST

4. VÝZKUM	74
4.1. Výzkumný problém	74
4.2. Cíl výzkumu	74
4.3. Charakteristika výzkumného vzorku	75
4.4. Metody sběru dat	75
4.5. Metody analýzy dat	75
4.6. Dotazníkové šetření	76
4.6.1. Stanovení hypotéz	76
4.6.2. Vyhodnocení dotazníkového šetření	78
4.7. Závěr výzkumného dotazníkového šetření	97
4.8. Analýza školních dokumentů	97
4.9. Vyhodnocení analýzy školních dokumentů	101
 ZÁVĚR	 102
Použitá literatura	104
Seznam příloh	107

ÚVOD

Tématem diplomové práce jsou sociálně patologické jevy dětí a mládeže v kontextu s problematikou kázně v současném středním školství.

V první části jsou popsány jednotlivé sociálně patologické jevy vyskytující se nejen na středních školách. Ve vztahu k dodržování kázně žáků. Následně je věnována pozornost kázní, vlivu učitele, teoretickým postupům pro budování ukázněného prostředí a pedagogicko psychologickým prostředkům, které je možno v daných situacích použít. Také jsou zde uvedeny některé příčiny kázeňských problémů. Pro současné učitele je mnohem větší problém, budovat ukázněné prostředí a vytvořit si podmínky, ve kterých se dá vyučovat, než vyučovat danému předmětu.

Můžeme uvést kázeňské problémy od těch nejlehčích, jako je např. neplnění školních povinností, záškoláctví, drzé poznámky, až po šikanu, vandalství, zneužívání návykových látek či dokonce sexuální obtěžování.

Empirická část diplomové práce je věnována zjištění četnosti výskytu sociálně patologických jevů v kontextu četnosti výskytu kázeňských problémů u žáků střední školy v období roků 2006 - 2009. Jedním z cílů výzkumu je zjistit příčiny vzniku patologického chování, ale také najít vhodná smysluplná řešení, která by byla přínosem pro dnešní pedagogy. Dále by tento výzkum měl vést k zamýšlení nad vzájemnou propojeností vlivu kázně a sociálně patologických jevů. Jelikož stejně jako některé sociálně patologické jevy (například konzumace alkoholu) mohou ovlivnit kázeň, může i problematika kázně ovlivnit sklon k některým sociálně patologickým jevům, jako je např. záškoláctví či užívání některých návykových látek, zejména v období adolescence. Dále je zjišťován pohled žáků a studentů na problematiku kázně.

Jelikož učím na střední škole, kde jsou též učební obory pro žáky ze základních škol (dříve „zvláštních“ základních škol), často se setkávám se zvýšenou mírou výskytu sociálně patologických jevů a zároveň s tím se snižující kázní studentů. Kontextem sociálně patologických jevů a kázně se proto zabývám ve své diplomové práci. Jsou zde někteří jedinci s poruchami učení či kázně. Tedy studenti hůře zvladatelní nebo se špatným domácím zázemím či z dětských domovů.

Nejběžnějším denním problémem, se kterým se na škole potýkáme, je například docházka, tedy vysoká absence a neomluvené hodiny.

Dále jsou to případy vandalismu, šikany, záškoláctví, drogové závislosti a sexuálního obtěžování.

V příloze jsou popsány některé konkrétní případy, které se staly na naší škole.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. SOCIÁLNÍ PATOLOGIE

1.1 Normální a patologické jevy ve společnosti

Formy chování a jednání akceptované ve společnosti je možno nazvat sociální normou.¹ Ta je stanovena na základě širokého společenského konsensu. Je to soubor společensky přijatelného jednání, které si osvojujeme procesem socializace. Pokud je chování jednotlivce nebo skupiny odlišné od společenské normy, hovoříme o odchylce. Naše kultura tvořila své normy a hodnoty na základě křesťanství. Stručným základem je desatero přikázání, obsahující etické a morální minimum, kterým by se měli lidé řídit.

Ve společnosti existuje forma sociální autoregulace. Nenormální nebo nepřijatelné jednání je postiženo rozličnými formami sociálních sankcí. Jde například o skandály, zesměšnění, pokárání apod. V rámci státu se k takové kontrole používá právo, nad jehož dodržováním bdí k tomu určené instituce. Zde je však nutné oddělit sankci za odchylku od normy slušného chování a sankci za trestný čin, mnohdy se zákonné a společenské sankce prolínají. Například defraudant je potrestán zostuzením a opovržením ze strany společnosti a případným odnětím svobody (což je sankce právní).

Výraznou odchylku od společenské normy označujeme jako sociální patologii a deviaci.

Deviaci² můžeme definovat jako jednání, které není konformní vůči některé normě či soustavě norem, kterou velké množství osob v dané komunitě nebo společnosti akceptuje.

Společnost se však nedá rozdělit na ty, kdo normy porušují, a na ty, kdo je dodržují. Mnozí lidé se někdy dopustí drobných krádeží –odnesou si např. kancelářský papír z pracoviště a použijí jej pro vlastní potřebu. Deviace je velmi široký pojem.

Příkladem patologického jevu je kriminalita nebo alkoholismus. Jedná se o jevy poškozující fungování společnosti, které jsou namířeny proti morálce a společenskému řádu. Sociálně patologické jevy mívají hluboce zakořeněné příčiny a jejich úplné odstranění je zdlouhavé a někdy, jako v případě kriminality, zcela nemožné. Jejich následky je možno účinnou prevencí zmírnit.

¹ Kakabis,R.:Základy společenských věd. Brno, Sokrates 2005, s.67.

² Giddens,A.:Sociologie. Praha, Argo 2005, s. 185

Kriminalita mládeže se dá omezit organizováním různých akcí k vyplnění volného času apod. Odlišná je situace v době, kdy společnost sama prochází krizovou situací (války, hospodářské krize). Tehdy dochází k tomu, že dosavadní normy a pravidla přestávají platit.

Pro tento stav použil sociolog E. Durkheim slovo „anomie“. Příkladem takové anomie v české společnosti byla kupříkladu německá okupace.

Ta přerušila dosavadní vývoj a nastolila nový pořádek. Probíhaly perzekuce a teror vůči civilnímu obyvatelstvu. Společnost si vůči takovým jevům vypěstovala specifické mechanismy adaptace na novou situaci.

Vznik sociálně patologických jevů ve společnosti lze vidět z různých pohledů. Například E. Durkheim vidí v přítomnosti patologických jevů nedostatečné zapojení člověka do struktury společnosti. Příčiny je možno také spatřovat ve špatné socializaci. Existují také teorie, které podmiňují sklon ke zločinnosti geneticky. Sociální deviace lze rozdělit na primární a sekundární.

Primární³ deviace vzniká jako bezprostřední reakce na prožitou frustraci nebo negativní prožitek, kdežto **sekundární** deviace je reakce na projevy chování jiných lidí.

Do skupiny sociálně nežádoucích jevů bezpochyby patří také drogy a kriminalita, která již byla zmiňována. Specifickým projevem sociálně patologického jevu, který souvisí s dobou, je terorismus. Terorismus je zastrašování veřejnosti formou násilných činů. Má různé příčiny. Teroristické útoky jsou zaměřeny zejména proti osobám, dopravním prostředkům, infrastruktuře apod. Hlavní snahou je vyvolat ve společnosti strach. Sociologie dále také zkoumá oběti trestných činů z hlediska celkového dopadu kriminality na společnost.

Při objasňování trestných činů zůstanou mnohé oblasti skryty, protože se oběti obávají takový čin ohlásit. Jedná se například o zneužívané a týrané děti v rodinách, znásilnění apod. V takových případech existují obavy ze sociálního tlaku či zostuzení. Míra delikvence představuje také určitou výpověď o stavu společnosti. Je pravdou, že stále vzrůstající počet sociálně patologických jevů se vyskytuje též v řadách dětí a mládeže.

V důsledku nepříznivého společenského prostředí vznikají u dětí a mládeže některé sociálně patologické jevy. Jsou to jevy nenormální a nežádoucí z hlediska fungování společnosti.

³ Kalabis,R.:Základy společenských věd. Brno, Sokrates 2005, s.69.

1.2 Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže

Dělení sociálně patologických jevů se v závislosti na odborné literatuře zcela liší. Ty, které se vyskytují nebo úzce souvisí s dětmi, dospívající mládeží a školou, jsou stručně definovány.

Mezi sociálně patologické jevy u dětí a mládeže patří široká škála výchovných problémů, jako jsou například:⁴

- drogová závislost, alkoholismus a kouření
- kriminalita a delikvence
- vandalismus
- sexuální obtěžování
- patologické hráčství (gambling)
- záškoláctví
- šikanování a jiné formy násilného chování
- xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus
- sebevražednost
- nekázeň

1.3 Faktory ovlivňující vznik patologického chování

Základním faktorem je socializace, důležitá je vrstevnická skupina. Zejména v období adolescence⁵ roku začíná vliv vrstevníků převažovat nad vlivem dospělých. Pro sebepojetí adolescentů má příslušnost k nějaké skupině nemalý vliv a mnozí z nich přejímají ideologii takové skupiny, z níž vyplývá určitý názor na svět. V souvislosti s úlohou vrstevnických skupin dochází k značnému vlivu masových sdělovacích prostředků, jako je televize a stále více internet.⁶ Zejména některé filmy mají negativní vliv na životní styl lidí. Mnohé z toho, co zvláště komerční televizní záznam šíří, jsou sugestivní návody ke konzumnímu stylu. Řada studií věnuje pozornost souvislostem mediálního působení s růstem sociálně patologických jevů. Odborníci konstatují růst násilí na televizních obrazovkách, s nímž přichází do styku řada dětí a mladistvých. Násilné scény bývají navíc v sexuálním kontextu s fantazií.

⁴ MŠMT Č.J: 14514/2000-51 dostupné z: <http://209.85.135.132/search?q=cache:1hCJN3uMcs4J:www.drogy>

⁵ Vágnerová, M.: Vývojová psychologie. Liberec, TUL 1999, s. 58.

⁶ Havlík, R., Kořán, J.: Sociologie výchovy a školy, Praha, Portál 2002, s. 53.

Příčiny⁷ vzniku poruch chování bývají kombinované. Mohou k nim přispět jak vrozené předpoklady, tak vliv mnoha vnějších faktorů, které vedou k nežádoucím zkušenostem. V tomto případě jde o sčítání rizik.

- Dědičná dispozice k poruchovému rozvoji osobnosti a k agresivnímu chování.
- Nepříznivý vliv prostředí zvyšuje též riziko osvojování nežádoucích způsobů chování.

1.4 Prevence společensky nežádoucích jevů

Základním principem prevence⁸ sociálně patologických jevů je výchova našich dětí ke zdravému životnímu stylu, osvojení si pozitivního chování a rozvoji osobnosti, k odmítání všech forem sebedestrukce a porušování zákona. Zaměřujeme se především na klíčové oblasti: jako jsou mezilidské vztahy, osobnostně sociální rozvoj a dále na řešení již směřující prevence (sekundární prevence) zneužívání návykových látek, kriminalita a delikvence, gamblerství, záškoláctví, šikana, vandalismus.

Cílovou skupinou prevence jsou studenti s obtížnou přizpůsobivostí, rodiče žáků, pedagogičtí a výchovní pracovníci. Prevenci lze provádět například v hodinách rodinné a občanské výchovy a vždy, když nastane vhodná situace, a zároveň pedagog (aktivně) cíleně a kdykoliv působí preventivně. Důraz je nutno klást na různost používaných metod. Je třeba respektovat individualitu a osobnost dětí.

Někdo je ovlivnitelný argumenty, příkladem, nebo informacemi, podle kterých se pak v životě rozhoduje. Někdo má potřebu například na pravidlech participovat či je vzít za své osobní (být k nim vnitřně motivován). Za velmi důležitou je považována též osobnost třídního učitele, a to zejména v rámci pravidelných třídních hodin. V oblasti výchovy proti projevům rasizmu, xenofobie a intolerance je třeba rozvíjet zejména žádoucí postoje dětí k lidem jiné národnosti, etnické nebo náboženské příslušnosti. Za nejdůležitější by měl být považován osobní příklad všech pracovníků školy a spolupráce s rodinou.

⁷ Vágnerová, M.: Vývojová psychologie. Liberec, TUL 1999, s. 64.

⁸ MŠMT Č.J: 14514/2000-51 dostupné z: <http://209.85.135.132/search?q=cache:1hCJN3uMcs4J:www.drogy>

1.4.1 Minimální preventivní program

Metodické pokyny ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže.

Mezi hlavní aktivity škol a školských zařízení v rámci Minimálního preventivního programu patří:⁹

- odpovědnost za systematické vzdělávání školních metodiků prevence a dalších pracovníků v metodikách preventivní výchovy (netradiční práce s dětmi, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky apod.), řešení problémových situací souvisejících s výskytem sociálně patologických jevů
- systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu
- aj. (preventivní zavádění výuky do jednotlivých předmětů)
- uplatnění různých metod a forem působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže
- zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času dětí a mládeže
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu a
- v oblasti prevence problémů ve vývoji a výchově dětí a mládeže
- průběžné sledování podmínek a situace ve škole nebo školském zařízení z hlediska
- rizika výskytu těchto jevů, uplatnění různých metod pro včasné zachycení ohrožených dětí
- diferencované uplatnění preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na
- jednotlivé rizikové skupiny dětí a mládeže
- poskytování poradenských služeb školního metodika a výchovného poradce žákům i rodičům.

⁹ MŠMT Č.J: 14514/2000-51 dostupné z: <http://209.85.135.132/search?q=cache:1hCJN3uMcs4J:www.drogy>

1.4.2 Instituce v systému prevence

Do systému prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy patří jednotlivé instituce a organizace veřejné správy a další subjekty.¹⁰

Jde především o:

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a jeho vybrané přímo řízené organizace
- odbory školství, mládeže a tělovýchovy na krajských úřadech
- školní družiny, školní kluby, domovy mládeže
- střediska pro volný čas dětí a mládeže
- pedagogicko-psychologické poradny a střediska výchovné péče
- školská zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy

Činnost institucí systému prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy je provázána s činností institucí v působnosti dalších resortů, které prevenci realizují nebo se na její realizaci podílejí.

1.4.3 Sociální kontrola

Má také významnou preventivní roli. Každá společnost disponuje mechanismy, kterými působí směrem k dodržování norem. Tento „dozor“ nad sociálním jednáním vykonávají nejen pověřeni specialisté, ale i samotné sociální skupiny (rodina), společenství (sousedé v místě bydliště), authority (učitelé). Formy mohou být opravdu různé: výtky, kárání, poučování, mlčení, scény, ostudy, skandály, různé formy opovržení, důtky (veřejné), pokuty i fyzická agrese.

Sociální kontrolu zajišťuje i hrozba dalších sankcí ze strany represivního aparátu (vězení). Problém je v tom, že možnosti a formy sociální kontroly se mění. Na těžké „kriminálníky“ má morální odsudek veřejnosti obvykle pramalý vliv, občas je ale „zlomí“ třeba odsouzení ze strany některé blízké osoby, například matky.

¹⁰ MŠMT Č.J: 14514/2000-51 dostupné z: <http://209.85.135.132/search?q=cache:1hCJN3uMcs4J:www.drogy>

2. VYBRANÉ SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY V KONTEXTU OBDOBÍ STARŠÍ ADOLESCENCE

Pro upřesnění uvádím několik příkladů sociálně patologických jevů u dětí a mládeže, jejich prevence i následné řešení:

2.1 Záškoláctví

V současné době patří záškoláctví mezi jeden z nejzávažnějších problémů školství. Je tedy nutno stále vyvíjet nové a nové metody, jak tomuto jevu předcházet. Na druhé straně je mnoho informací, které poukazují na skutečnost, že tyto dosavadní způsoby prevence jsou nedostačující. Je známo, že značné procento studentů není ve škole úspěšné a z mnoha příčin studium nedokončí. Jedním z důvodů může být právě i častá neomluvená absence, nebo-li záškoláctví.

Záškoláctví můžeme definovat¹¹ jako zvláštní případ absentérství, nebo-li špatné docházky. Je to jev, „*kdy se žák úmyslně, bez omluvitelného důvodu a bez vědomí, popřípadě souhlasu rodičů, nezúčastňuje vyučování a zdržuje se mimo domov. Mívá zpravidla souvislost se školní neúspěšností žáka.*“

Záškoláctví lze zařadit do kategorie poruch chování, jako jsou útěky, toulky či jiná neodůvodněná absence ve škole. Tyto jevy jsou si vzájemně podobné a jen někdy lze rozeznat mezi nimi přesnou hranici. Můžeme mluvit o úmyslném zameškávání školního vyučování z osobních důvodů žáka, kdy on sám z vlastní vůle, většinou bez vědomí rodičů nechodí do školy a neplní tak školní docházku, což lze definovat jako útěk žáka ze školy. Vyskytuje se již na základních školách a následně i středních a s věkem žáka, zejména v období puberty a adolescence, se počet zameškaných neomluvených hodin navyšuje.

Záškoláctví lze považovat za nejčastější asociální poruchu u dětí, kdy se jedná o absenci ve škole bez řádného omluvení rodiči nebo lékařem. Ve zvýšené míře se ho dopouštějí jedinci, kteří neplní nebo nejsou schopni plnit školní povinnosti, čímž se dostávají do stresové situace, kdy ze strachu z potrestání v tomto jednání dále pokračují. Dále sem patří skupina dětí, které prostě jen škola nebaví. Můžeme rozlišovat záškoláctví z mnoha pohledů, například plánované záškoláctví, účelové nebo to, které má impulsivní charakter.

2.1.1 Druhy záškoláctví

Záškoláctví lze posuzovat z různých úhlů pohledu. Jedním z typů rozdělení do jednotlivých kategorií je dělení dle Kyriacoua:¹²

- **Pravé „záškoláctví“**- dítě tráví čas mimo školu i domov. Rodiče se domnívají, že dítě řádně navštěvuje školu.
- **„Záškoláctví“ s vědomím rodičů** – dítě tráví bezdůvodně čas mimo školu s vědomím rodičů. Zde se na záškoláctví podílejí sami rodiče a dítě v tomto jednání podporují.
- **„Záškoláctví“ s klamáním rodičů** – do této kategorie řadíme děti, které svým chováním dokáží rodiče přesvědčit o svém špatném zdravotním stavu, pak se můžeme setkat s omluvenkami od rodičů s důvody nevolnosti, nachlazení nebo jiných zdravotních potíží.
- **Útěk ze školy**- bývá označován jako „interní záškoláctví“. Jde o žáka, který sice do školy přijde, ale v průběhu vyučování z nějakého důvodu z výuky odchází, někdy zůstává v prostorách školy a do výuky se po nějaké době vrátí.
- **Odmítání školy** - bývá zapříčiněno psychickými důvody, jako je strach z vyučujícího či z nezvládnutí učiva, někdy může být příčinou i šikana dotyčného. (zde je nutno vyhledat odbornou pomoc)

U adolescentů, zejména na SOU, je záškoláctví častou, leckdy oblíbenou kratochvílí studentů. Často zkouší co se stane (znát reakce okolí).

2.1.2 Nejčastější příčiny

Některé prameny dětské psychiatrie uvádějí, že nejčastější příčinou je odpor dítěte ke škole, který bývá spojován s útekem dítěte z domova a toulkami. Nejčastěji řadíme záškoláctví do asociálních poruch chování. Jeho příčiny mohou spočívat:

- ve vlivu rodinného prostředí
- trávení volného času
- strachu ze školní neúspěšnosti
- šikaně
- vlivu vrstevníků
- negativním vztahu ke škole

¹¹ Průcha, J.a kol.:Pedagogický slovník. Praha, Portál 2003, s.310

¹² Kyriacou,Ch.: Řešení výchovných problémů ve škole. Praha, Portál 2005, s.45

Vliv vrstevníků a negativní vztah ke škole bývá opět výrazně charakteristický pro starší adolescenty především na SOU.

2.1.3 Prevence školy ke snížení záškoláctví: ¹³

- Posílit výchovné poradenství na školách v oblasti prevence poruch chování, kam patří právě i zmiňované záškoláctví.
- Vést pravidelnou evidenci o vývoji a stavu výskytu záškoláctví
- Zajistit činnost výchovného poradce, který úzce spolupracuje s třídními učiteli i rodiči
- Umožnit na škole činnost školního psychologa, případně využít různých pedagogických center či středisek výchovné péče pro děti a mládež.
- V rozpočtu školy vyčleňovat finanční prostředky na rozvoj mimoškolních činností pro podporu prevence záškoláctví. Organizování různých volnočasových aktivit, zájmové činnosti, tělovýchovné a sportovní vyžití mládeže. Využívat zájmových činností žáků pro jejich profesní zaměření.
- Průběžně věnovat zvýšenou pozornost neomluveným absencím na pedagogických poradách.
- Neomluvené hodiny evidovat řádně v osobních dokumentech dítěte, třídní knize, třídním výkazu, výročních zprávách školy. Aktuálně informovat rodiče o neomluvených absencích.
- Zvláště se věnovat těm ročníkům, kde dochází k nejvyššímu počtu zameškaných hodin a výskytu záškoláctví
- Vyhodnotit výskyt záškoláctví v kontextu s ostatními školami daného typu a následně s nimi co nejvhodněji daný problém řešit.
- Využívat informace o stavu záškoláctví z hlediska věku dětí a navštěvovaných škol v souvislosti s předpokládaným růstem či poklesem negativních společenských jevů u dětí a mládeže.
- Sociálně výchovnými a legislativními opatřeními pomáhat škole při práci se záškoláky a jejich rodiči. Například: při zjištění poruch chování, jako je záškoláctví, uvědomit rodiče o povinnosti nechat dítě vyšetřit v pedagogicko-psychologické poradně či dětské psychiatrické ambulanci.

¹³ MŠMT Č.J: 10 194/2002-14 přístup z: <http://www.slunceweb.cz/wiki/ICM/Soci.cz>

- Do Minimálního preventivního programu na školách zahrnout problematiku řešení záškoláctví .

Opatření ke zlepšení výchovných funkcí rodiny:

- Rodičům by měla být poskytnuta potřebná pomoc, ale v případě jejího zanedbávání
- u výchovy dítěte důsledně žádat pomoc na sociální péči.
- Podpořit vznik školských přestupkových komisí zaměřených výhradně na výchovné problémy spojené s neplněním výchovných povinností rodiny.
- Spolupráce školy s oddělením péče o rodinu a dítě, oddělením sociální prevence dětským lékařem. Zjistit, jak co nejlépe působit na rodinu, která nezajišťuje pravidelnou docházku do školy, kryje záškoláctví, případně zneužívá dítěte pro ekonomické či jiné aktivity ohrožující mravní vývoj dítěte.
- Usilovat o meziřesortní spolupráci ve všech oblastech péče o dítě a snažit se pružnější postupy při řešení výchovných problémů ve prospěch dítěte.

V souladu s programy sociální prevence vyvíjet tlak na funkce různých sociálních pracovníků a kurátorů pro mládež a vytvářet vhodné podmínky pro spolupráci s problémovými rodinami a dětmi dopouštějícími se záškoláctví. Je důležitý jednotný přístup pedagogů k respektování interních pokynů školy k řešení sociálně patologických jevů a kázeňských problémů. V případě, že jednotný přístup chybí, pedagogové v podstatě nepřímo ukazují studentům, že sami mají problém s nerespektováním pravidel a řádu, byť se na tomto dohodli. Tímto přístupem sami studentům příkladem.

V metodických pokynech MŠMT (12 odstavec 1. zákona) se hovoří o jednotném postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví.¹⁴

¹⁴ Přístup z :www.ssvp.wz.cz/Texty/zaskolactvi.html

2.2 Šikana

Šikanu lze definovat: jako násilně ponižující chování jedince nebo skupiny vůči slabšímu jedinci, který nemůže ze situace uniknout a není schopen se účinně bránit.

Šikana¹⁵ je jedna z nejzávažnějších forem porušení zásad mezilidského soužití i řádu školy. Je však vlastně také projevem potřeby žáků příslušet ke skupině a dodržovat její pravidla chování, byť zvrácená.

Šikanování¹⁶ dle Říčana je tělesné, psychické nebo kombinované ponižování, případně týrání jedinců jinými, nejčastěji ve vrstevnických skupinách, původci šikany bývají jedinci tělesně silnější, starší, vyspělejší či v početní převaze.

Šikana se ve své zárodečné formě vyskytuje prakticky na všech typech škol. Jednoznačně určit, kdy jde o šikanu a kdy o klukovinu, není vůbec jednoduché, často to vyžaduje už odborný pohled. Někdy vypadají výpovědi dětí, které se staly oběťmi šikany, na první pohled jako banality, ale seřadí-li se za sebou, sečtou-li se, výsledek bývá hrůzný.

Podle současných výzkumů je postiženo zhruba dvacet procent skupin na našich školách. Znamená to tedy, že u nás je šikanováno na 300 tisíc dětí. Žádný rodič si nemůže být jistý, že se jeho dítě nestane obětí šikany.

2.2.1 Typy šikany

Kolář dělí šikanování¹⁷ do osmi typů:

- **Fyzické přímé aktivní** – agresori oběť většinou škrtí, kopou, fackují.
- **Fyzické nepřímé aktivní** – na to, aby byla oběť zbita, vysílá agresor své poddané. Oběti ničí osobní věci.
- **Fyzické pasivní přímé** – oběti agresor brání vstupu do dveří či jinak brání v její činnosti, v dosahování cílů
- **Fyzické pasivní nepřímé** – oběti je znemožňován odchod ze třídy či jiných prostor, na WC, brání jí ve splnění požadavků
- **Verbální aktivní přímé** – zesměšňování, nadávky, urážení
- **Verbální aktivní nepřímé** – symbolická agrese, která může být vyjádřena v kresbách, básních, šíření pomluv
- **Verbální pasivní přímé** – ignorace, neodpovídání na otázky, na pozdrav

¹⁵ Vágnerová, M.: Vývojová psychologie. Liberec, TUL 1999, s.67.

¹⁶ Hartl, P.: Psychologický slovník. Praha, Portál 2000, s.591.

¹⁷ Kolář, M.: Bolest šikanování, Praha, Portál 2001, s.32

- **Verbální pasivní nepřímé** – oběti se často spolužáci nezastanou z vlastních obav o vlastní bezpečí

2.2.2 Znamky šikany

Ten, kdo šikanuje, si zvolí oběť, kterou většinou slovně a fyzicky napadá. Oběť bývá vyděšená, nejistá, stává se uzavřená, utíká ze školy, z domova. Šikana bývá někdy nesnadno rozpoznatelná. Znamkami šikany je záměrnost a účelnost, nepoměr sil oběti a agresora, který bývá fyzicky zdatnější. Někdy sám agresor tímto způsobem skrývá svůj vlastní strach.

Pedagogové nesmějí nabýt pocitu že si oběť za vše může sama. Rozhodně nikdo nemá právo psychicky ani fyzicky týrat druhé.

Říčan uvádí přímé a nepřímé známky šikany:¹⁸

Přímé známky šikany:

- Posměšné poznámky, pokořující přezdívky, hrubé žerty
- Přehnaná až nenávistná kritika dítěte
- Dítě se podřizuje příkazům jiných dětí bez ohledu na jejich smysluplnost
- Dítě neoplácí různé drobné šťouchání, rány, kopání, snaží se uniknout

Mezi nepřímé známky šikany patří:

- Dítě nemá kamarády, je o přestávkách často samo nebo vyhledává blízkost učitelů
- Dítě je nejisté a ustrašené, zejména při komunikaci před třídou, působí smutně, nešťastně, má sklony k pláči
- Zhoršuje se školní prospěch
- Dítě mívá poškozené, znečištěné školní potřeby, příp. oděv, nebo má drobná poranění, která neumí uspokojivě vysvětlit.

Některých příznaků si mohou všimnout rodiče, dítě většinou nemá kamarády, nechce se mu do školy, špatně spí, nemá zájem o učení, je smutné, vymlouvá se na nemoc, aby zůstalo doma. Dalším, kdo by měl zaznamenat změny v chování dítěte, by měl být zpravidla třídní učitel, který by k vážnějším případům měl přizvat výchovného poradce, psychologa či policii.

¹⁸ Kalhous, Z.: Školní didaktika. Praha, Portál 2002, s.395.

2.2.3 Agresivní projevy chování

Agresivní jednání¹⁹ bývá často prostředkem k uspokojení nějaké potřeby. Dospívající se chová agresivně, jelikož by jiným způsobem cíle nedosáhl nebo že je zvyklý takto jednat i za jiných okolností. Agresivní jednání může být způsobem vyjádření postoje jedince k dané společnosti nebo skupině lidí. Projevovat se může vůči věcem či lidem. V období dospívání se sklon k agresivnímu jednání může stát trvalým rysem osobnosti.

Sklon k agresivnímu chování posiluje **negativní zkušenost z rodiny**: rodiče dospívajících bývají tolerantnější k agresivitě, někdy sami používají fyzické výchovné tresty. Špatné rodinné zázemí bývá důvodem proč se adolescenti stávají členy pochybných part, které agresivní způsoby chování posilují.

Mnohé adolescenční skupiny mají agresivitu a násilí přímo ve své náplni, je jejím cílem. Fyzická síla je tu známkou prestiže a uznání ostatních členů skupiny. Tato skupina si vybírá jakéhosi fiktivního nepřítele, odlišných vlastností, například příslušníka jiné rasy, etnika, sociální skupiny, nebo kohokoliv zejména slabšího, vůči komu se projevují agresivně.

Osobnosti agresora a oběti

Šikanující agresor bývá obvykle:

- Fyzicky silný, ale neukázněný
- Mívá potřebu se předvádět a dokazovat svou převahu nad ostatními
- Bývá necitlivý a bezohledný
- Za své chování se necítí vinen

Mívá silnou potřebu sebeprosazení, kterou řeší násilím. Často bývá podprůměrným studentem, agresivně se často chová již od dětství, bývá bezohledný k ostatním.

Oběť šikany bývá:

- většinou sociálně neatraktivní jedinec, s nízkou prestiží ve skupině
- neoblíbený
- bezbranný
- nejistý, s nízkým sebehodnocením

Šikanovaná oběť mívá často nějaký handicap s nízkým sebevědomím, jedinec zvyklý se podřizovat.

¹⁹ Vágnerová, M.: Vývojová psychologie. Liberec, TUL 1999, s.66.

V každém z nás je vrozená agrese. Nechybí-li nám v této výbavě i soucit, schopnost vcítění se do druhého, máme šanci, že nad námi nebude mít navrch. Že nám například nebude dělat radost ubližovat druhým.

Mladí agresori²⁰ jsou zpravidla psychicky i fyzicky zdatní, umějí skrývat svůj strach a zneužívat strach u druhých. Mnozí se považují za střed dění. Úcta k lidem je jim cizí a porozumět utrpení a bolesti bližního je nad jejich možnosti. Pro všechny je pak společná morální a duchovní zakrnělost, jakási morální slepota. Hnací silou jejich konání jsou dva ústřední motivy-krutost a touha po moci.

Odpovědnost i výzva:

Problém je v tom, že i děti, které se morálně vyvíjejí dobře, se dostanou do stádia, kdy jsou pro ně důležité vztahy ve skupině. Těm podřizují své konání. Je-li skupina těžce „nemocná“, jak to bývá u pokročilých stádií šikanování, jsou také ohroženy.

Dítě má malou schopnost odolat těmto tlakům, proto je tak důležitá výchovná stránka školy a osobnost učitele.

Právě pedagog je klíčovou postavou, která může sehrát velmi významnou roli při utváření kolektivu třídy, může posilovat jeho imunitu vůči šikaně, podílet se na vytváření zdravých vztahů a snažit se je udržet. Pokud bude sám ochoten vést diskusi se svými studenty, nebude uplatňovat pouze formální autoritu, jde alespoň příkladem svým studentům v tom, že se lze domluvit a že i on dokáže být tolerantním bude-li to přínosné.

²⁰ Vágnerová, M.: Vývojová psychologie. Liberec, TUL 1999, s.67.

2.2.4 Prevence a řešení šikany

Jako inspirativní vidíme například řešení, které pro prevenci šikany **doporučuje Říčan**. Stanovuje následující požadavky na pedagogické i sociální prostředí školy:²¹

Posilovat demokracii ve třídě a ve škole, především rozvíjet komunikaci a samostatné odpovědné chování žáků, dávat žákům při vhodných příležitostech možnost volby, pěstovat žákovskou samosprávu, informovat otevřeně rodiče o problémech školy, podněcovat jejich zájem se školou spolupracovat a umožnit jim co nejčastěji přístup do školy. Základní podmínkou však je naučit učitele demokraticky řídit třídu prostřednictvím nácviku manažerských dovedností.

Podporovat autoritu učitele. V tom by měl být učitel napomocen především ředitelem školy tím, že stojí za svými učiteli, podporuje je za všech okolností a pomůže jim silou své autority a svých pravomocí řešit obtíže výchovné situace.

Orientovat se na podporu outsiderů. Všimát si dětí plachých, úzkostných, nějak handicapovaných, méně chápaných, méně výřečných, izolovaných apod. a při každé příležitosti je povzbudit, dát jim příležitost v něčem vyniknout, zapojit je do společné činnosti. Nedopustit, aby se jim ostatní posmívali.

Vštěpovat dětem základní mravní hodnoty naší společnosti, jako je úcta ke každé lidské bytosti, tolerance k odlišnostem, solidarita, soucit, obětavost, čest, ochrana slabšího. Oceňovat nejen pokroky v učení, ale i v chování.

Učit děti spolupracovat při všech školních činnostech, které k tomu dávají příležitost.

Ochraňovat děti před vlivem mediálního násilí a pornografie. Tento úkol by měl být určen především rodičům. Škola v něm může napomoci osvětou.

Zajišťovat dozor nad dětmi, pokud možno ve všech prostorách školy.

Věnovat zvláštní pozornost výchově dětí agresivních a z rodiny nedostatečně socializovaných. Učit je sociálním dovednostem, rozvíjet u nich empatii tím, že jim sami poskytneme citový příklon (v rodině ho zpravidla nemají), co nejvíce je chválit za vhodné chování, zaměstnávat je činnostmi, které jsou pro ně atraktivní tak, aby mohli být úspěšní a aby rozvíjeli své zájmy, pomáhat jim, aby si vybudovali osobní perspektivu.

²¹ Horák, J.: Výchovné problémy současné školy. Liberec, TU 2001, s.78

Pro potrestání agresorů lze využít následující běžná výchovná opatření:

Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, snížení známky z chování, převedení do jiné třídy, doporučení rodičům oběti i agresora návštěvy v ambulancím oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež. V mimořádných případech lze doporučit dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu či vyrozumění policejního orgánu, došlo-li k závažnějšímu případu šikanování.

Řešení šikany

Proti šikaně²² je nutno zasáhnout a uchránit oběť před dalším krutým násilím. Někdy stačí domluva, zejména u mladších dětí, měla by však obsahovat hrozbu sankcemi, tresty. Například od zdržení žáka po vyučování až po umístění do diagnostického ústavu či v dětském domově. Oběti šikany potřebují pomoc. Zde učitel vystupuje v roli poradce dětí i jejich rodičů. Může ovšem zjistit, že sám nestačí, že dítě potřebuje péči dalších odborníků. Pedagogové, rodiče i děti mohou využívat linky důvěry, krizová centra, poradny a poradny Bílého kruhu bezpečí.

Samozřejmě je lepší šikaně předcházet než proti ní bojovat. Komunikativní forma práce je jedna z osvědčených metod.

Problém šikany je tak závažný, že by každý učitel měl mít potřebné informace a dovednosti k jeho řešení.

²² Kalhous,Z.: Školní didaktika. Praha, Portál 2002, s.395.

2.2.5 Násilné chování vůči učitelům

Příčin násilí vůči učitelům ze strany studentů může být mnoho:²³

- Student se cítí být zahnán do kouta a je to jediný způsob, jak se „nezchodit“ před spolužáky.
- V okamžiku, kdy je student rozhněvaný, může být učitel snadno dosažitelným cílem
- Student se pokouší o nadřazenost nad představitelem autority, získat tak přízeň svých vrstevníků nebo se pomstít autoritě. Případně se jedná o „lumpárnu“, která však může ohrozit zdraví učitele.

Šikana učitelů:

V současné době již bohužel není výjimkou, že obětí šikany se stane sám učitel.²⁴ O to nebezpečnější je, že většina případů probíhá za zavřenými dveřmi učeben. Vulgární nadávky z počátku učitel přeslechne, vede to však k pokračující šikaně. První „rádoby žertíky“ na účet učitele nezůstanou osamoceny. Z pedagoga se stává terč pro nashromážděnou dětskou agresi. Pokud nezakročíme při šikanování dětí navzájem, jak dlouho bude trvat, než se stane obětí někdo z dospělých?

Jedním z důvodů výskytu šikany učitelů je uvolnění morálky v chování mladé generace, respekt autority učitele se pomalu vytrácí. Ač jsou kritizovány některé zastaralé metody, dokázaly v dané době morálku dětí udržet na patřičné úrovni. Dnes se setkáváme s liberálním přístupem, ale v mnohých případech si s danou problematikou nevíme rady, jelikož demokratické principy si každý člověk, tedy i pedagog, vysvětluje odlišně. Dnešní vládní i nevládní organizace se zabývají právy dítěte, což je samozřejmě chvályhodné a prospěšné. Stejně tak by však měla být hájena i práva pedagogů.

Šikana učitelů je ovlivněna několika faktory:

Nefunkční systém českého práva a jeho vymahatelnost - nedojde-li například k vážnému poškození zdraví, je to řešeno jako přestupek, v mnoha případech se věc pro nedostatek důkazů odkládá. Řešení přebírá škola v rámci svých kompetencí, která má k dispozici: domluvu, zápis, poznámky, snížení známky. Avšak pro určitou část populace tyto tresty nic neznamenají (laxní přístup rodičů). Váha učitelova slova je často na nulové hodnotě. Střední školy a učiliště mají sice právo žáka vyloučit, to však znesnadňuje normativní způsob financování škol, kdy každý žák, třeba i nepřizpůsobivý, může být ekonomickou záchranou školy.

²³ Cangelosi, J.: Strategie řízení třídy. Praha, Portál 1994, s.270.

²⁴ Arabadžiev, S.: Šikana učitelů, Prevence.2010,7,1,s. 4.

Dalším faktorem je odchod mnoha odborníků ze škol za lepšími, především platovými, podmínkami – je mnoho vysokoškolsky vystudovaných odborníků, jejichž mzda není hodna jejich vzdělání, kteří mají v dětech budovat morální zásady.

Jedním z problémů je také to, že pedagogický pracovník není chráněn žádným zvláštním předpisem nebo zákonem jako například veřejní činitelé- často bývá problém řešen tak, aby škola neztratila náklonnost rodičů, kteří by si mohli stěžovat. Většina případů verbálního nebo fyzického napadení učitelů se záměrně bagatelizuje.

Učitelé, ale i ředitelé si s tímto fenoménem mnohdy nevědí rady, a z těchto důvodů jej přehlížejí – učitelé se mnohdy bojí, že budou považováni za neschopné

Faktor, který nelze přehlédnout a těžko se přiznává, je neprofesionalita či neschopnost části učitelského sboru – někdy jsou to profesionální odborníci, nicméně s nulovou autoritou, tudíž nevhodní pro práci pedagoga. Autorita samozřejmě s problémem šikany úzce souvisí.

Projevy šikany vůči učitelům

- **Zjevná forma** – bývá často ta, kterou vidáme na videích z mobilních telefonů. Může to být zesměšňování před celou třídou, nerespektování pokynů, používání vulgarismů, ničení věcí, fyzické napadání. Tato forma šikany je lépe prokazatelná.
- **Skrytá šikana** – může být založena na kompromitujících materiálech, kdy dítě má určité informace o chování učitele, které se neslučuje s morálkou, a využívá toho. Nebývá výjimkou, že dítě vyhrožuje vlivnými rodiči, kteří mohou mít vliv na zřizovatele.
- Podle studie Učitel jako oběť, uvedené v časopise Pedagogika, je v České republice více než deset procent učitelů středních škol, kteří údajně uvažují o tom, že školství opustí. Je nutné zdůraznit, že když uděláme anonymní dotazníkové šetření mezi pedagogy, obvykle odpovídá až 30% souhlasně na otázku: zda někdy přehlédli mírné projevy šikany nebo že tohoto jevu byli svědky.
- Mnohá školská zařízení si se šikanou vědí rady, ale šikanu jako takovou se ze škol zcela odstranit nevede. Předpokladem je maximální profesionální spolupráce všech pedagogů v dané organizaci. Neméně důležité je i sociální klima kolektivu.
- Otázkou zůstává, zda může přispět formální autorita učitele ke zvýšení šikany učitele ze strany studentů.

Strategie, jak snížit riziko, aby se učitel nestal obětí násilí ze strany žáků.²⁵

Nenechat se zastrašit hrozbou násilí

- Neohrožovat žáky, nebojovat s nimi o uznání ostatních a nesnažit se je ztrapňovat
- Fyzickou sílu vůči žákům použít jen v krajní situaci, kdy není jiný možný prostředek, jak zabránit zranění k odvrácení nebezpečí v určitých neobvyklých situacích
- Nevystavovat se jako snadno dosažitelný cíl v situacích, kdy by mohl žák jednat agresivně
- Nedávat ultimáta, v nichž se hrozí žákovi, že v případě odmítnutí bude použito nejtvrdějších sankcí
- Netolerovat násilí v přítomnosti učitele, využít právního systému v prospěch vlastní ochrany, aby násilí nebránilo efektivní činnosti učitelské profese

2.3 Nikotinismus

Většina slovníků cizích slov uvádí jako definici slova nikotinismus nebo také tabakismus, kuřáctví čili závislost na nikotinu.

Nikotinismus²⁶ nebo-li kuřáctví je závislost na nikotinu, která vzniká kouřením tabáku, právě kuřáctví zakládá životní styl, přechod na nekuřáctví znamená mít silný motiv a odhodlání naučit se žít bez cigarety.

Podle britských odhadů²⁷ umírá v České republice předčasně každý den 63 lidí na následky kouření. Jedinou návykovou látkou v tabáku je nikotin, není to však jediná škodlivá látka. Mezi další škodliviny patří např. dehet z tabákového kouře, které sice nejsou návykové, ale zvyšují riziko rakoviny. Třetina až polovina dětí a dospívajících, kteří zkusí kouřit i jen několik cigaret, se brzy stává na nikotinu závislá. Zhruba 7 z 10 mladých lidí, kteří začali kouřit, toho později lituje. Podle průzkumů si kuřák zkracuje život o 20 -25 let, každý druhý kuřák zemře předčasně na následky kouření již ve středním věku. Tabák patří k tzv. průchozím drogám, zvyšuje tedy riziko problémů s jinými návykovými látkami.

²⁵ Cangelosi, J.: Strategie řízení třídy. Praha, Portál 1994, s.273

²⁶ Hartl, P.: Psychologický slovník. Praha, Portál 2000, s.283

²⁷ Nešpor, K.: Slovník prevence problémů působených návykovými látkami. Praha, SZÚ 1996, s.30

2.3.1 Poruchy vyvolané užíváním tabáku

Jak již bylo zmíněno, závislost na tabáku často vzniká již v dětství a dospívání.²⁸ Je pravda, že účinky tabáku se neprojevují tak rychle jako u jiné drogy. Vedle dlouhodobých důsledků kouření, které jsou všeobecně známé u kuřáků samotných, není bez následku ani pasivní kouření. To se týká zvláště dětí, kterým hrozí záněty dýchacích cest a astma.

Časné známky: zápach z úst, bledost, studený pot, nevolnost, zvracení, bolesti hlavy, zhoršená nálada.

Pozdní známky: zažloutlé prsty, kašel, pokles tělesné hmotnosti, bolesti žaludku, srdeční obtíže atd. Závislost na tabáku. Nádory, záněty dýchacích cest, astma. Horší tělesná výkonnost.

Zákon, který hovoří o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, definuje kouření jako: „*zvláštní druh toxikomanie, který škodlivě působí na zdraví kuřáků i nekuřáků bezprostředně vystavených účinkům kouření.*“²⁹

Bohužel trendem dnešní mládeže je fakt, že kouření zvyšuje jedinci prestiž mezi vrstevníky. Na druhé straně ti, kteří cigaretu odmítají, jsou považováni za slabochy.

Nejčastěji se setkáváme s konzumací tabáku u dětí staršího školního věku, kdy nejde již o experiment, o pokus „zkusit něco nového“, ale jedná se o počáteční formu závislosti na tabáku. Není výjimkou, že tito jedinci kouří 10-20 cigaret denně. U dětí mladšího školního věku se první zkušenosti s cigaretou odehrávají již ve věku 7-8 let.³⁰

2.3.2 Tabákové studie

Nejhorším rizikovým faktorem ohrožujícím zdraví je faktor kouření. Bohužel pouze 34 % dětí má oba rodiče nekuřáky. Častěji kouří v rodině otec (32 % rodin) nebo potom matka (25 % rodin).

Vliv reklamy:

V roce 1996 prezident Clinton prohlásil: „*Těm, kteří obchodují s cigaretami, vzkazuji: Každým rokem milióny dětí začínají kouřit přesto, že je to nezákonné. Tři sta tisíc z nich si zkrátí svůj život jako důsledek kouření.*“

²⁸ Říčan, P.: Dětská klinická psychologie. Praha, Grada 2006, s. 269

²⁹ Zákon ČNR č.37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, §1 odst.2

Přístup z: www.sbirka.cz/NOVE/05-379.htm

³⁰ Kaše, J.: Alkohol, nikotin a minimální preventivní programy škol, Prevence.2007,4,2,s.4

Jak v USA tak i u nás je reklama cíleně mířena na mládež, hlavně v pubertě.³¹

Experimentovat s kouřením začínají obvykle děti okolo 10 roků. K nárůstu kuřáctví dochází mezi třináctým až patnáctým rokem a to platí jak pro chlapce tak i pro dívky. V tomto věku dospívání převládá snaha nezůstat za módou. Působí zde silný vliv party a silného jedince. Vždyť elegantní manipulace s cigaretou je tak přitažlivá. Jedinec se cítí rovnocenný tomu úžasnému kovbojovi z billboardu. Bohužel se nikdy nedozví, že tento atraktivní muž zemřel ve svých čtyřiceti letech na rakovinu plic. A dívka? Ta se ztotožní s tou atraktivní štíhlou ženou, která tak nonšalantně drží mezi prsty cigaretu.

Dle statistiky v r. 2000 pravidelně u nás kouří 5 – 6 % dětí. V pubertě kouří už kolem 25 % (r. 2002). Nejhorší situace je v Praze, kde v pubertě kouří 48 % dívek a 42 % chlapců.

Závislost na nikotinu v tomto věku se dostaví velmi brzy, často během 2 – 3 týdnů. Nikotin je droga stejně mocná jako heroin. Často je kouření cigaret předstupeň k pití alkoholu, kouření marihuany eventuelně užívání dalších tvrdých drog.

Rafinovaná reklama říká: „*Kuř, až budeš dospělý*“. Přitom udělala z kouření symbol dospělosti. Zajišťuje si tím příští odběratele. A že za 20, 30, 40 let za to vše zaplatí nemocí a smrtí, to už tabákové koncerny nezajímá.

Interní doklady v USA (Newsweek 26. I. 1998) popisují 14 až 24 leté občany jako „zítější tabákový business“. Proto je reklama zaměřena především na mladé lidi, aby byly budoucí trhy a zvyšující se zisky pro průmysl udrženy

Kouření je spojováno nejen s vyšším rizikem užívání dalších návykových látek, ale i s vyšším výskytem záškoláctví, šikany, zvětšené míry agresivity s vandalismem, útěky z domova a kriminalitou.

Bohužel, se setkáváme opět často s tím, že učitelé kouří přímo v prostorách školy, což studenti vědí a proto často nemají snahu respektovat pravidlo, že ve škole je kouření zakázáno. Opět můžeme polemizovat nad tím, jak dalece jsou učitelé ochotni jít svým studentům příkladem.

Další otázkou zůstává, jak je možné, že takové množství adolescentů je pravidelnými závislými kuřáky, když ze zákona, je prodej cigaret mladistvým zakázán.

³¹ <http://www.sidliste.cz/info/22482> (Dítě a kouření- vliv reklamy)

2.4 Alkoholismus

Hartl³² vymezuje pojem alkoholismus jako jednu ze specifických a patologických chorob nejen dnešní společnosti. Jako *chorobu vznikající v důsledku častého a nadměrného požívání alkoholických nápojů. Vzniká chorobný návyk a ztráta kontroly nad pitím*, dále poruchy tělesného i duševního zdraví, mezilidských vztahů, osobnosti, popřípadě poruchy psychotické, většina definic dále zahrnuje neschopnost dlouhodobě abstinovat a ztrátu kontroly jako neschopnost dodržet předsevzetí o množství konzumovaného alkoholu. Může být podmíněn dědičnými předpoklady.

Vznik závislosti na alkoholu

Závislost se rozvíjí v dětství a dospívání rychleji než v pozdějších letech. Závislost na návykových látkách včetně alkoholu nebo tabáku je v Mezinárodní klasifikaci nemocí definována takto: *„Skupina fyziologických a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více“*. Celkovým charakteristickým znakem je touha po alkoholu či jiné psychotropní látce. Definitivní diagnóza závislosti by se obvykle měla stanovit pouze tehdy, jestliže během posledního roku došlo ke třem nebo více jevům uvedeným následně:

- Silná touha nebo pocit puzení užívat látku
- Potíže v kontrole užívání látky, a to pokud jde o začátek a ukončení nebo množství látky
- Somatický odvykací stav, jestliže je látka užívaná s úmyslem zmenšit jeho příznaky, což je zřejmé z typického odvykacího syndromu pro tu kterou látku
- Průkaz tolerance jako vyžadování vyšších dávek látek, aby se dosáhlo účinku, původně vyvolaného nižší dávkou
- Postupné zanedbávání jiných povinností nebo zájmů ve prospěch užívané látky a zvýšené množství času k jejímu získávání nebo zotavení se z jejího účinku
- Pokračování v užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků, zejména zdravotních

³² Hartl, P.: Psychologický slovník. Praha, Portál 2000, s.31

Syndrom závislosti může být přítomen pro specifickou látku nebo více různých látek.³³

Alkoholismus je chronické onemocnění, zahrnující nejen celou osobnost závislého člověka a to jak po stránce fyzické, tak i po stránce duševní, ale bohužel i jeho blízké okolí, jako jsou rodinní příslušníci, kteří s nimi žijí v jedné domácnosti.

Alkoholismus je dnes zaznamenán ve všech sociálních sférách a nemá-li člověk pevnou vůli, může jej překvapit velmi pozvolným vstupem. Sám postižený mnohdy ani nezaznamená, že se stal závislým.

Pokud si klademe otázku, proč lidé pijí, proč se stanou na alkoholu závislími, je nutné si objasnit celkový vztah jedince k alkoholu. Většina odborníků se shodla na rozdělení a rozlišení společnosti podle vztahu k alkoholu do čtyř společenských skupin lidí.

2.4.1 Typy alkoholiků

Pokorný uvádí tyto čtyři skupiny:³⁴

- **Abstinenti** – jsou ti, kteří alkohol nepožijí za žádných okolností, ikdyž jsou většinou společností za to odvrhováni, což se projevuje např. tím, že nejsou zváni na večírky, kde je alkohol konzumován
- **Konzumenti** – jsou lidé, kteří konzumují alkohol ne pro jeho omamně účinky, ale např. pro jeho chuť. Nečiní jim později žádné potíže po nějakou dobu abstinovat.
- **Pijáci** – zde jde již o jedince, kteří konzumují alkoholické nápoje pro jeho účinky samotné či k zahnání žízně. Tito lidé bývají pravidelnými návštěvníky restauračních zařízení. Jde jim také o jeho chuť, ale především o stav který po požití přichází.
- **Alkoholik** – je na alkoholu závislý, pro něj se alkohol stal zdrojem drogy, kterou potřebuje pravidelně po nějakém čase znovu dostat do svého těla. V tuto chvíli již alkoholik nerozlišuje alkoholické nápoje podle chuti či podle vůně, ale cílem je dostat do těla potřebné promile alkoholu pro jeho účinek.

³³ Nešpor, K.: Slovník prevence problémů působených návykovými látkami. Praha, SZÚ 1996, s.33

³⁴ Pokorný, V.: Patologické závislosti. Brno, ÚPPD 2002, s.29

2.4.2 Děti a alkohol

V poslední době se objevilo několik závažných informací o narůstajícím počtu konzumentů alkoholu u dětí plnících povinnou školní docházku.³⁵ Škála konzumujících druhů alkoholu je od piva, vína až po tzv. tvrdý alkohol. Stále častěji se objevují případy opilých žáků nejen na konci školního roku. Jeden z žáků vypověděl, že se pravidelně schází s kamarády brzy ráno a před odchodem do školy vypijí vždy láhev vína. Podle určitých zjištění lze hranici prvního kontaktu dítěte s alkoholem zaznamenat již v mladším školním věku. Nejedná se pouze o nějakou „tajnou zkoušku“, jde o zcela legální nabídku alkoholu v rodině. Jsou to různé rodinné oslavy, přípitky v rámci silvestrovských oslav a podobně. Ve starším školním věku se zpravidla jedná o cílenou konzumaci alkoholu při různých oslavách, pravidelně se opakují konzumace v partě kamarádů. Samostatnou kapitolou je slavnostní ukončení školního roku, kdy policisté vyjíždějí k opilým dětem. Shovívavý postoj rodičů, ale i celé společnosti ke konzumaci alkoholu již není zářející, ale spíše alarmující. Samozřejmě, že záleží na celkové úrovni rodiny a na jejím hodnotovém systému, který je tam nastaven, ale rozdílné jsou i reakce samotných rodičů v případě zjištění, že dítě konzumovalo alkohol. V jednom případě vysloví rodiče zákaz, udělí sankce, tím však vše končí.

Konzumace alkoholu u dětí je závažným celospolečenským problémem, jemuž není dlouhodobě věnována potřebná pozornost. Celá společnost jakoby spoléhala, že tento problém vyřeší škola.

Alkohol je charakteristický tím, že se nejen u dětí rychle vstřebává z trávicího ústrojí a distribuuje do celého organismu pomocí tělních tekutin. Hladina alkoholu v krvi a následné opilecké příznaky jsou ovlivněny celou řadou okolností, mezi něž patří množství požitého alkoholického nápoje, tělesná hmotnost dítěte, rychlost resorpce a eliminace.³⁶

³⁵ Kaše, J.: Alkohol, nikotin a minimální preventivní programy škol, Prevence. 2007, 4, 2, s. 4

³⁶ Kvapilík, J.: Člověk a alkohol, Praha, Avicenum 1985, s. 81

2.4.3 Studie výskytu

Podle některých výzkumů se děti v České republice dostávají k alkoholu již v jedenácti letech, čímž se řadíme na první místo v Evropské unii, kdy jde o nejnižší věk dítěte.³⁷

Vládní ustanovení

Náš právní řád o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi se v první řadě zabývá způsobem ochrany před danými škodlivými látkami. Ochrana probíhá zejména v oblasti výchovy, kde se ze zákona jedná o afektivní cíle ve způsobu zdravého života. Dále se zabývá opatřeními, které zamezují nebo zakazují prodej a užívání alkoholických nápojů ošetřením v protialkoholní záchytné stanici, léčebně preventivní péčí, sociální péčí a ukládáním pokut podle tohoto zákona a postihem dle dalších právních předpisů, atd.³⁸

Bohužel je běžnou zkušeností, že prodejci nedodržují zákon a často prodají alkohol i osobám mladší 18 let, navzdory zákazu.

2.5 Drogová závislost dětí a mládeže

Významným aktuálním problémem mladistvých je užívání drog. Příčin, které vedou k jejich užívání, je celá řada. Projevuje se zde tendence dosáhnout něčeho lepšího.

Návykové látky

Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky ovlivňující nepříznivě psychiku člověka, jeho sebeovládání nebo sociální chování.

Škola není typickým místem, kde problém s návykovou látkou vzniká. Tím místem je například diskotéka. Škola je však místem, kde se problém s návykovou látkou může nejdříve projevit nebo zveřejnit (např. náhlým zhoršením prospěchu, neomluvenými hodinami, nápadnostmi v chování).

Drogová závislost

Je psychický někdy i fyzický stav vyplývající ze vzájemného působení mezi živým organismem a drogou. Je charakteristický změnami chování, zahrnujícími nutnost brát pravidelně drogu pro její psychické účinky a někdy také proto, aby se zabránilo určitým nepříjemnostem z její nepřítomnosti. Osoba může být závislá na více než jedné droze.³⁹

³⁷ http://alkoholismus.zbynekmlcoch.cz/deti_a_alkohol.htm

³⁸ Zákon ČNR č.37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, §2 – 12
Přístup z: www.sbirka.cz/NOVE/05-379.htm

³⁹ Štáblová, R.: Návykové látky a kriminalita, Praha, PAČR 1995, s.8

Závislost psychická je touhou po účinku drogy, většinou neodolatelná. Bez tohoto druhu závislosti toxikomanie nevznikne.

Závislost fyzická se projevuje zhoršením funkcí některých orgánů nebo celých orgánových soustav, jestliže drogu náhle odejmeme. Vznikají abstinenní příznaky.

2.5.1 Příčiny vzniku závislosti na drogách

Počátečním podnětem může být nuda, zvědavost, touha po něčem neobvyklém a vzrušujícím. Potřeba úniku od problému, který adolescent nechce nebo neumí řešit. Osobní potíže však zůstávají a postupně k nim přibývají další. Dalším důležitým motivem je snaha vyrovnat se s ostatními, k první zkušenosti dochází nejčastěji ve společnosti vrstevníků a bývá záležitostí osobní prestiže.⁴⁰

Riziko vzniku závislosti na drogách je v době dospívání zvýšeno z mnoha důvodů, většinou z nedostatečné zkušenosti a odhadu závažnosti tohoto jednání. Navíc je zde potřeba riskovat, dosáhnout sebejistoty, pocitu uvolnění.

Stoupá zneužívání tzv. měkkých drog, jako jsou marihuana a hašiš. Podle průzkumů v roce 1994, přiznalo zkušenosti s marihuanou 4% chlapců a 2,5% dívek ve věku necelých čtrnácti let. Na střední škole to bylo již 7,3% chlapců a 5,2% dívek.

Předpokládá se, že množství problémů s návykovými látkami, se bude zvyšovat a očekávaný věk první zkušenosti s drogou bude 12 – 14 let.⁴¹

2.5.2 Systém prevence návykových rizik na školách

Je nutné nespoléhat se jen na jednorázové akce, jako jsou různé videoprogramy nebo „besedy s odborníky na drogy“. Podobné akce většinou neovlivní chování v žádoucím směru.

Místo toho je nutné se zorientovat v situaci na škole, opatřit si informace týkající se návykových látek i poznatky o účinných způsobech prevence.⁴²

(Nešpor, Csémy, Pernicová: Prevence problémů působených návykovými látkami na školách. Příručka pro pedagogy. BESIP, Praha 1995, Moldavská 3, Praha 10)

⁴⁰Vágnerová, M.: Vývojová psychologie. Liberec, TUL 1999, s.69.

⁴¹Nováková, D.: Metodika protidrogové prevence pro pedagogy. Praha, Národní centrum podpory zdraví 1995, s.11

⁴²Nešpor, K.: Problematika návykových látek, Praha, RAABE 1996 s.34

Například:

- Využít pozitivního vlivu připravených vrstevníků a zorganizovat na škole peer program.
- Uvážit pozitivní alternativy k návykovým látkám u dětí a dospívajících se zvýšeným rizikem.
- Vytvořit a prosadit přiměřená pravidla týkající se návykových látek ve školním prostředí.
- Spolupracovat s rodiči, zejména pokud nastanou komplikace.
- Spolupracovat s dalšími organizacemi a s odborníky mimo školu.
- Na problémy s návykovými látkami u žáků a studentů přiměřeně reagovat a hledat řešení.

Ignorovat tyto problémy by se vymstilo.⁴³

O nutnosti prevence a včasném řešení problémů hovoří i chorvatské přísloví:

Kdo nevidí oheň v sýpce, uvidí sýpku v ohni. (Jedním ze způsobů, jak odradit děti od nástrah číhajících v podobě návykových látek je též např. ukázat jim hrůzné následky působení drogy.⁴⁴

Dětem se můžeme pokusit vštípit, že:

„Frajer není, kdo drogy bere, ale kdo je dokáže odmítnout.“

2.5.3 Jak konkrétně postupovat (řešit)

Pohovořit s žákem o samotě, o řadě problémů se dá totiž lépe hovořit mezi „čtyřma očima“ než před celou třídou. Spolupracovat s rodiči žáka, pokud je to jen trochu možné. Možnosti školy, jak ovlivnit dítě, jsou omezené. Naproti tomu rodina dítě živí, šatí, poskytuje mu bydlení, financuje jeho studium a má možnost ovlivnit způsob, jak tráví volný čas. Rodiče jsou také za nezletilého v mnoha směrech právně odpovědní.

Uzavírat spojenectví s dítětem proti rodičům se většinou nevyplácí. Škola v tom případě riskuje do jisté míry oprávněné výčitky rodičů, jestliže se problém nedaří zvládnout.

⁴³Nováková, D.: Metodika protidrogové prevence pro pedagogy. Praha, Národní centrum podpory zdraví 1995, s.6

⁴⁴ Nešpor, K.: Problematika návykových látek, Praha, RAABE 1996 s.35

Situace by se mohla vyvíjet následně: Rodiče problémového žáka se pozvou do školy, ale rodiče většinou popírají, že by jejich dítě mělo s drogami nějaký problém. Přiznat problém s návykovou látkou je obtížné pro žáka i pro jeho rodiče.

Pro útěchu pedagogů se tvrdí toto: „Kdybyste slyšeli, co říkají rodiče po návštěvě ve škole svému dítěti doma, možná by vás to potěšilo. A možná by se to do velké míry shodovalo s tím, jak uvažujete i vy.“ Zahraniční prameny popisují jev „pseudoindividuace“. Dospívající hluboce pohrdá rodiči a jejich názory. Zároveň, jak se problémy s návykovými látkami prohlubují, se na rodině v praktických otázkách života stává v rostoucí míře závislý.

Na skutečné odpoutání nebývá obvykle připraveno dítě ani rodiče. Realističtější cílem je neintegrovat dítě do rodiny za dohodnutých podmínek a vytvořit tak předpoklady k pozdějšímu skutečnému osamotnění. To může vyžadovat čas i odbornou pomoc.⁴⁵

Postup ve vztahu k dítěti nebo dospívajícímu je třeba přizpůsobit tomu, jak on a rodina přijímají nebo nepřijímají vaše doporučení týkající se změny životního stylu a přijetí odborné pomoci, pokud je potřebná. Je výhodné mít přehled o zdravotnických a jiných službách v okolí, můžete doporučit zařízení, ke kterému máte důvěru. Škola by měla na jedné straně mít zájem pomáhat, na druhé straně by si ale měla počínat cílevědomě a nesentimentálně a brát v úvahu skutečný prospěch žáka i jeho spolužáků.

2.6 Závislost na hazardní hře u dětí a mladistvých - gamblerství

Není hra jako hra

V posledních letech se nebezpečně rozšířil „nový“ výchovný problém-závislost na hazardní hře, tzv. gamblerství. Není mnoho těch, kteří se problematikou zabývají, není příliš dostupná ani kvalitní literatura. V povědomí veřejnosti dosud přežívá přesvědčení, že závislost na hazardní hře není nebezpečná, ba dokonce že je to výmysl psychologů a psychiatrů.

Patologické hráčství⁴⁶ - gamblerství se definuje jako porucha, spočívající ve velmi často opakovaném hráčství, které zatlačí do pozadí problematiku sociální, materiální, rodinou i pracovní. Děti, které gamblerství podlehly, nenavštěvují řádně školu, ztrácejí odpovědnost, množí se u nich drobné krádeže, aby získané peníze obratem prohrávaly v automatech. Dochází k naprostému zadlužení až k porušení zákonů. Postižení popisují naprosto neovladatelnou touhu ke hře.

⁴⁵ Nešpor, K.: Problematika návykových látek, Praha, RAABE 1996 s.33

⁴⁶ Nešpor, K.: Slovník prevence problémů působených návykovými látkami. Praha, SZÚ 1996, s.22

Automaty mohou být zábavní, které neposkytují výhru, jenom zábavu podobnou počítačovým hrám, avšak již zde mohou být kořeny problému zvaného hráčský návyk. Druhou a nejrozšířenější skupinou jsou automaty výherní, které za vložené peníze nabízejí mnohonásobně vyšší výhru, což je jasná hazardní hra. Byly zaznamenány případy lidí, kteří v touze po výhře prohráli ledacos.⁴⁷

Hrací automaty jsou přitažlivé pro mnohé dospívající, ale jen část z nich se na hře stane závislá. V okamžiku, kdy však jedinec začne hrát, dostává se velmi rychle do fáze, kdy nedokáže přestat. V okamžiku, kdy hraje zažívá pocity uspokojení a vzrušení, potřeba hrát se stává neodolatelnou.

Nepříznivé důsledky závislosti na hře ve vztahu ke škole

Jedním z nich je ztráta motivace ke školní práci, která doprovází všechny závislosti, a následně i prospěchu studenta, který veškerý čas a energii věnuje hře. Dalším je změna chování v důsledku vzniklé závislosti, kdy hráč ztrácí veškeré zábrany a dosud uznávané hodnoty přestávají být pro něj důležité. Zvyšuje se pravděpodobnost, že hra je na tolik důležitá, že student začne chodit například za školu.

2.6.1 Vznik závislosti

Nemoc začíná stádiem výher, hráč touží po velké výhře, tragédií urychlí skutečná výhra, kterou chce hráč zopakovat, začíná hrát častěji a částky zvyšuje. Děti a mládež přestávají chodit do školy a veškerý čas jim zaplňuje hra. Hráč přestává hrát v kolektivu. Ospravedlňuje sám před sebou, že nevádí, když dnes prohrává, protože minule vyhrál velké peníze. Pak přichází stádium proher.

Hráč hraje víc a víc, stále prohrává, ale nemůže se ovládnout. Děti si půjčují peníze od spolužáků a kamarádů, dluhy nevracejí. Odkládají veškeré povinnosti, a jenom hrají. Začínají hraní skrývat před rodinou a blízkými. Jsou podrážděné, neklidné a uzavřené. Nejsou schopni splácet dluhy a hrají dál. Následuje stádium zoufalství. Dítě je odhaleno, zůstává se svoji hráčskou vášní osamoceno.⁴⁸

Má velké problémy ve škole, ale nemůže si pomoci a hraje dál. Hráč se může dopouštět i trestných činů jen aby získal peníze do hry. Většina patologických hráčů končí úplným zhroucením. Podle odborníků trvá toto vše 1 až 3 roky. U dětí a mládeže však daleko rychleji, čas se počítá na měsíce. Proto je právě pro děti a mládež patologické hráčství tak nebezpečné.

⁴⁷ Vágnerová, M.: Vývojová psychologie. Liberec, TUL 1999, s.71.

⁴⁸ Hartl, P.: Psychologický slovník. Praha, Portál 2000, s.196

Ohrožené skupiny-teoreticky jsou ohroženy všechny skupiny. U dětí a mládeže se však závislost vyvíjí mnohem rychleji. Patologickému hráčství propadají například děti s poruchami pozornosti, které ve škole nevydrží sedět v lavici. V čase tráveném mimo školu si najdou nové kamarády, s kterými jsou schopni u hracích automatů trávit i několik hodin. Zvykají si na herny, hazardní hráče vidí jako své vzory a začínají se vzdalovat reálnému světu. Nezanedbatelný není ani fakt, že patologické hráčství klade nároky na tělesné a psychické pochody.

2.6.2 Prevence a léčba

U dětí a mládeže je nejdůležitější kvalitní využití volného času. Je třeba věnovat se mládeži individuálně a při podezření na hráčství úzce spolupracovat s rodiči. Pomoc můžeme hledat např. ve střediscích výchovné péče, pedagogicko-psychologických poradnách a krizových centrech. Dalším problémem je umístění automatů na nevhodných místech (knihovny, posilovny, videopůjčovny, podchody), v některých městech řeší tuto problematiku městskými vyhláškami, které automaty v těchto místech zakazují.⁴⁹

Čím dříve hráče odhalíme, tím je větší šance na úspěšnou léčbu. Hráčská závislost je opravdovou nemocí. V první fázi si hráč musí svou závislost přiznat a uvědomit si bezvýchodnost, pokud bude pokračovat. Důležitá je podpora rodiny. Děti by se měly vrátit zpět do školy. Poté by se měl jedinec přestávat zabývat myšlenkou na hru a znovu být schopen řešit své denní problémy a starosti, což nebývá pro jedince snadné, málokdo je schopen návratu zpět sám bez pomoci odborníků. Může mu pomoci léčebna, ale tolik potřebných míst je stále málo.

2.7 Kriminalita dětí a mladistvých

Definice kriminality

Kriminalita je charakterizována jako negativní společensko-historicky podmíněný jev tvořený souhrnem jednání, jehož důsledkem je trestná činnost. V roce 1998 si v českých věznicích odpykávalo trest okolo 22 tisíc osob, přičemž zhruba 60% uvězněných je mladších 30 let včetně mladistvých.

Dětská kriminalita celkově představuje protispolečenské konání a jednání jednoho či více dětí, výjimkou nejsou ani velmi dobře organizované skupiny dětí, které páchají trestnou činností.⁵⁰

⁴⁹ Říčan, P.: Dětská klinická psychologie. Praha, Grada 2006, s. 277

⁵⁰ Hartl, P.: Psychologický slovník. Praha, Portál 2000, s. 278

U dětí a mladistvých bývá tento sociálně patologický jev v dnešní době chápán jako důsledek některého patologického jevu, který mu bezprostředně předcházel. Bylo by možné, že se jedná o agresi, záškoláctví, šikanu, ale také o alkohol, drogy nebo jiné závislosti a zneužívání, které podmiňují vznik krádeží a obecně veškeré dětské kriminality či vandalismu.

Kriminalita mezi mladými se dá rozlišit na dva proudy a tím prvním je kriminalita zjevná, která je statisticky registrována a řeší ji policie, prokuratura, soudy, a dále kriminalita latentní, skrytá, navenek dobře utajená, o které se výše zmíněné úřady nikdy nedoví. Ve velké míře se na ni podílí i společnost, která se obává možného napadení a msty pachatelů po jejich vyzrazení.⁵¹

O identifikaci rizikového chování mladistvých se pokusil Kyriacou, aby mohl předvídat u koho je v budoucnu riziko výskytu trestné činnosti. Rozdělil tyto potenciální delikventy na tři skupiny:

- **Konfliktní** - jedinci, kteří jsou agresivní a bývají častými účastníky rvaček
- **Zločinecký** - bývá považován za člen nějakého organizovaného zločinu, který se zabývá majetkovými trestnými činy, ilegálním prodejem
- **Ústavní** - je spojeno se záškoláctvím, užíváním omamných látek, alkoholismem

U těchto delikventů většinou proběhla již nějaká předchozí zkušenost, ikdyž to nemusela být nutně osobní zkušenost. Později pak páchají tyto činy formou nápodoby.⁵²

2.7.1 Trestné činy a statistiky

K jakému počtu trestných činů dnes dochází a jaké jsou jeho nejčastější formy, můžeme hledat v oficiálních statistikách.

Hlavním problémem je však skutečnost, že jsou v nich jen ty činy, které policie, skutečně zaznamenala. Jelikož od spáchání trestného činu k tomu, aby se ocitl v záznamech policie vede ještě dlouhá cesta. Většina činů, jako jsou drobné krádeže, se do záznamů policie nikdy nedostane, někdy je obtížné rozpoznat, zda se již o trestný čin jedná nebo nejsou lidé ochotni jej oznámit. Z průzkumů vyplývá, že až polovina trestných činů zůstává nenahlášena a to i tak závažné, jako jsou loupež, ublížení na zdraví či znásilnění.⁵³

⁵¹Mühlpachr, P.: Sociopatologie. Brno, MU 2008, s. 136

⁵²Kyriacou, Ch.: Řešení výchovných problémů ve škole. Praha, Portál 2005, s. 135

⁵³Giddens, A.: Sociologie. Praha, Argo 2005, s. 199

Současný stav dětské kriminality

Obecně lze říci, že kriminalita dětí a mladistvých je silně medializována. Do roku 1989 se o dětské kriminalitě prakticky nemluvalo. Totéž platí o brutalitě dětí, která se vyskytuje v různé formě a intenzitě případ od případu, nejčastěji jako šikana mezi dětmi. Použití zbraně různého druhu dětmi je pouze ojedinělé, záleží na okolnostech každého případu.

Ve věkové kategorii 12–15 let se nařizuje ochranná výchova v případě, že by šlo o čin, za který může být uložen výjimečný trest. U závažnějších trestných činů se tedy v této věkové kategorii automaticky neupouští od soudního řízení. V méně závažných případech by bylo vhodné ukládat alternativní tresty formou veřejně prospěšných prací adekvátní k věku provinilce. Zahraniční zkušenosti s tímto systémem jsou velmi dobré. V některých státech USA klesla kriminalita až o 50%, protože důsledné uplatňování tohoto systému snižuje i recidivu trestné činnosti.

Na růst kriminality dětí a mladistvých má též nesporně vliv celospolečenské klima, funkčnost rodiny, vedení dětí ve škole, naplnění jejich volného času zájmovými aktivitami, kamarádi atd. V případech trestné činnosti dětí je třeba volat k zodpovědnosti zejména rodiče, obecně je nutné zaměřit komplexní prevenci na tento celospolečenský problém. Kriminalita mladistvých a dětí se vyvíjí v souladu s kriminalitou celé společnosti.⁵⁴

⁵⁴ http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/krim_stat/2002/deti.html

2.7.2 Agresivita mladistvých

Agrese a agresivita

*„Agrese je útočné či výbojné jednání, projev nepřátelství vůči určitému objektu. Úmyslný útok na překážku, osobu, předmět stojící na cestě k uspokojení potřeby.“*⁵⁵

V interpersonálních vztazích má agresivita stejný význam jako nepřátelství – hostilita.⁵⁶ Je to tendence k útočnému jednání vůči druhé osobě nebo okolí. Agresivita se v širším smyslu prolíná s termínem agrese, která znamená nepřátelství, útočnost vůči jedinci či skupině.

Tradiční představy spojují agresi především s fyzickým napadením.

V zásadě jde o tři druhy agrese:

- Fyzické poškození jiné osoby
- Poškození majetku jiné osoby
- Psychické zranění jiné osoby

Policie čím dál častěji řeší násilné činy spáchané mladistvými. Proč jsou děti agresivní? Psychologové, vychovatelé, učitelé a lékaři se shodují v tom, že prvopočátek je v rodině. Rodiče jsou po celodenním shonu často také podrážděni, což se přenáší i na jejich děti. Měli by si proto uvědomit, že své problémy z pracoviště nemají přenášet na rodinu a toto dát dětem pocítit. Jakýkoliv požadavek dítěte by měli v klidu projednat a snažit se svým ratolestem vyjít vstříc. Poučovat je např. o negativních důsledcích drog na zdraví a jiných nebezpečích, která na děti cíhají. Vše se dá vždy vyřídit pokojnou cestou. Odmítnuté a nevslechnuté dítě si totiž jinak trucem vynucuje komunikaci a pozornost jinde, třeba v nevhodně vybrané partě, která mu pro život nedá nic dobrého. Děti si stěžují, že rodiče neberou na zřetel jejich problémy. Z těchto tzv. malicherností pak mohou u dítěte nastat komplexy méněcennosti, které vyústí až třeba v násilí proti kamarádovi a okolí.

Když se dítě přece jen dopustí nějaké násilnosti či trestného činu, přichází na řadu zákon. Kdy jej ale uplatnit, od jaké věkové hranice? U nás to zatím chodí tak, že pokud provinilec nedosáhne věkové hranice patnácti let, vyhne se trestu, nebo není trestně zodpovědný. Ve výjimečných případech je pouze potrestán tím, že je umístěn do nápravného ústavu. Tam však agresivita dětí neustupuje, ba dokonce jsou případy, že po získání zkušeností od ostatních chovanců vzroste.⁵⁷

⁵⁵ Hartl, P.: Psychologický slovník. Praha, Portál 2000, s.22

⁵⁶ Šimičková, J.: Přehled sociální psychologie, Olomouc, UP 2004, s.117

⁵⁷ <http://media.novinky.cz/archiv/Index/Styl/7880.html>

2.7.3 Školní násilí

Školní násilí je bohužel jedním z aktuálních témat . Není výjimkou už ani střelba ve školách. Většina lidí si jen povzdechne, kam tato společnost spěje, ale nikdo přesně netuší, co je důvodem. V okamžiku, kdy nějaké dítě vezme do ruky zbraň, všichni zpozorní.

Nošení střelné zbraně do školy není obvyklé nikde ve světě, nikdy to obvyklé nebylo ani nebude. Kdykoli se v nějaké škole střílí, souvisí to zejména s tím, že dítě mělo možnost si střelnou zbraň opatřit. Nejčastěji bývá součástí otcovy sbírky. V České republice děti střelné zbraně do školy nenosí, protože se s nimi příliš často neseťkávají.⁵⁸

Přesto několik preventivních opatření:

- Zavést čas od času řeč na podobné předměty, kdo již zbraň viděl, kde, či rodiče mají zbraně doma a proč, zjistit zájem dítěte o problematiku.
- Na setkáních s rodiči upozornit na to, že děti mají podivné zájmy, a upozornit je také na to, že má-li někdo z nich doma zbraň, bylo by moudré dodržovat bezpečnostní předpisy.
- Jestliže někdo něco podobného do školy přinesl, obvykle se s tím někomu pochlubí- je nutné tedy vybudovat tzv. „sít informátorů“, kteří tuto informaci předají.
- Kdykoliv se někde ve světě nějaká střelba odehraje, je nutné o tom s žáky pohovořit.
- Kdyby přece jen někdo do školy zbraň přinesl, stále to ještě neznamená, že je nabitá a dotyčný má v úmyslu ze zbraně střílet. Je to však okamžik, kdy je jakákoliv rada „drahá“. Nicméně hlavní schopností pedagoga je dobrá komunikace a ta by měla rychlou reakcí zabránit nebezpečí.

Zatímco s pistolemi se naštěstí snad neseťkáme, spoustu ostatních neméně nebezpečných předmětů děti do školy přinášejí, jsou to nože, různé obušky, tyče, struny a jiné. Zacházet na štěstí ale obvykle neumějí s ničím, ani s nožem ne. A to ani na praktické úrovni. Časté používání nejrůznějších předmětů coby zbraní ve filmech je v těchto případech dosti zhoubné. Navíc to vypadá jednoduše. Když nějakou takovou zbraň dítě přinese, bývá to většinou z důvodu, aby se v kolektivu pochlubilo. Když už ji náhodou chce použít, obvykle zraní sám sebe. Zraní-li někoho jiného, je to spíše nešikovnost než úmysl. Ovšem na střední škole je to již něco jiného a řada chlapců se zbraněmi zacházet umí nebo mají alespoň dost síly a odhodlání, aby mohli způsobit slušný malér.

⁵⁸ Veselá, M.: Řešíme školní násilí, Prevence.2005.,2,4, s.7

2.8 Prezentace některých výzkumů

2.8.1 S jakými problémy se potýká ve vztahu k drogám a delikvenci dětí Česká republika?

Je všeobecně známo, že spotřeba drog mezi dětmi a mládeží v naší zemi každým rokem stoupá. Zkušenosti s marihuanou má okolo 35% mladých lidí. Základní nejužívanější drogou je pervitin, který užívá kolem 53% experimentujících a závislých osob. Oblíbenosti se dále těší heroin a jiné opiáty. Nejčtenější věkovou skupinou jsou mladí lidé ve věku 15 až 19 let. Třetinou všech uživatelů drog jsou žáci a studenti škol.

Policejní statistiky zaznamenaly v roce 1999 téměř 427 000 **trestných činů**, což je absolutní rekord za dobu trvání České republiky. Z toho 12000 spáchaly děti a mladiství. Nejmladším pachatelem, který se dopustil vraždy 16 leté dívky, byl 14 letý chlapec.

Ve školách narůstá agresivita, čím dál častější jsou projevy násilí mezi žáky. Různé skupiny mladých lidí otevřeně a na veřejnosti "oživují" fašismus, podněcují k nepřátelství a rasismu. Vyrůstá podíl nezletilých a mladistvých, jejich sociální dezorientace, psychická otupělost a ztráta vlastní identity vedou nezdědka k únikům od reality. Existuje celé spektrum způsobů, jak odmítnout nabízenou drogu, jak efektivně řešit intrapsychický či interpersonální konflikt, jak se vyrovnat s neúspěchem, jak reagovat na frustraci.

Nejde však jen o problematiku **drogových závislostí**, stejné starosti jsou i ve vztahu **ke kriminalitě dětí a mládeže**, nárůstu násilí a nepřátelství mezi mladými lidmi.

I v souvislosti s výskytem těchto sociálně patologických jevů nelze jinak než konstatovat, že systém prevence na všech úrovních nevykazuje potřebnou účinnost.

To ovšem neznamená, že na řadě škol nejsou realizovány účinné preventivní aktivity a metody. Je důležité s těmito programy a preventivními přístupy k dětem a mládeži seznamovat pedagogickou i rodičovskou veřejnost a tím rozšiřovat spektrum alternativních preventivních metod, využitelných v určitých specifických podmínkách škol. Zároveň je však nutné diskutovat o tom, které programy dlouhodobě nevykazují požadovanou účinnost, jak je modifikovat vzhledem k rizikovým skupinám nezletilých a mladistvých v podmínkách přirozeného prostředí. Samozřejmě, že v této souvislosti nelze přehlížet ani fakt, že efektivita přijímaných preventivních opatření je významně závislá na celkovém rámci a vývoji kultury a vzdělání dané společnosti. Všechny preventivní programy přejímané ze zahraničí je nutné aplikovat na naše podmínky velmi citlivě.⁵⁹

⁵⁹ <http://www.sidliste.cz/info/10017>

2.8.2. Přehled kriminality mládeže ve Středočeském kraji

Mládeží bylo spácháno 3.251 (+9,4%) trestných činů, což představuje podíl 8,6% (stejně jako v loňském roce) z celkem objasněných trestných činů. U jednotlivých druhů došlo (kromě mravnostní, ostatní a obecné kriminality) u této kategorie k poklesům, největší u majetkové kriminality 2.238 (-6,0%) trestných činů. Stíháno bylo 1.256 osob, tj. 8,2% ze všech stíhaných osob.

Z toho bylo dětmi spácháno 1.604 (+25,3%) trestných činů a podíl činí 4,3% (-0,6%) z objasněných trestných činů. V rámci sledované kategorie se zvýšil o 6,2% jejich podíl na objemu kriminality spáchané mládeží. Tito se nejvíce podíleli na krádežích věcí z aut-392 deliktů (-30,9%).

Nejvyšší podíl má mládež na mravnostní kriminalitě, kdy z 328 objasněných trestných činů jí bylo prokázáno 58, což představuje 17,7%, to je oproti roku 1998 více o 14,8%. Z celkového počtu objasněných majetkových trestných činů bylo mládeži prokázáno 2.238 případů, to je 11,3% a násilných trestných činů prokázáno 198, to je 9,6%. Ve vnitřní struktuře trestných činů obecné kriminality pak mládež v hodnoceném období letošního roku má největší podíl na kapesních krádežích (64,1%), pohlavním zneužívání ostatních (47,0%), krádežích věcí z motorových vozidel (39,0%) a poškozování cizí věci (36,2%).

Vysoký je i počet případů loupeží prokázaných mládeži, kdy z 379 objasněných případů bylo 74 prokázáno mládeži, a u trestného činu vydírání, kde bylo mládeži prokázáno 50 trestných činů z 322 objasněných. V rámci prevence a spolupráce na úseku trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži se policii podařilo navázat a prohloubit užší kontakty s kurátory pro mládež, zástupci dětských domovů, dětských ústavů, dětským krizovým centrem, školskými úřady, ale i nestátními organizacemi a institucemi, které se zabývají preventivní činností, jako např. Bílý kruh bezpečí, Linka bezpečí, Anima, Sdružení pro preventivní činnost v oblasti prevence proti drogám.

V roce 1999 bylo uskutečněno policisty mnoho odborných přednášek a besed pro žáky a studenty základních a středních škol a odborných učilišť, včetně jejich učitelů a pracovníků pedagogických sborů.⁶⁰

⁶⁰[http:// www.rodina.cz/scripts](http://www.rodina.cz/scripts)

2.8.3 Prezentace výsledků výzkumu sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v Jihočeském kraji

Cílem výzkumu bylo zmapovat výskyt vybraných sociálně patologických jevů u žáků základních škol a víceletých gymnázií v Jihočeském kraji. Zkoumanou oblast dotazníku představovaly vybrané sociálně patologické jevy: kouření tabákových výrobků, konzumace alkoholu, nealkoholová toxikomanie, rizika sexuálního styku (doba prvního sexuálního styku, vliv alkoholu, vliv drog), šikana, ale také vztah k rodinnému prostředí a subjektivní cítění ve škole. Anonymní dotazníkové šetření proběhlo u žáků VII., VIII. a IX. tříd základních škol a víceletých gymnázií v Jihočeském kraji. Výzkum proběhl u žáků v průměrném věku 14,2 let.

Nejrozšířenější zkušeností z uvedených soc. patologických jevů je zkušenost s konzumací alkoholu, kterou uvedlo 82,8% dotazovaných dětí. Následuje zkušenost s kouřením tabákových výrobků (uvedeno 46% respondentů), 41,8% dotazovaných dětí a dospívajících přiznalo zkušenost se šikanou. Zkušenost s pohlavním stykem uvedlo 25,3% a zkušenost s nealkoholovou drogou 24% dotazovaných.

Děti a dospívající prostřednictvím sociálně patologického chování nalézají způsob, jak snížit napětí. V atmosféře kolektivního života dětí a mládeže dochází snadno k vytváření nevhodných a nebezpečných návyků, které se u dětí a mládeže neustále zvyšuje.⁶¹

⁶¹ www.zsf.jcu.cz/struktury/katedry/s

3. KÁZEŇ

Aby mohla společnost fungovat, musí mít stanoveny určité normy chování. Dodržování stanovených norem pomáhá jedinci v soužití s ostatními jedinci i celou společností. Vymáhání dodržování norem probíhá za pomoci odměn nebo trestů, jak již bylo zmíněno.

Dodržování norem chování vychází z kulturních tradic, zvyklostí a zákonů společnosti, ve které jedinec žije.

Kázeň nelze spojovat pouze se školním a výchovným prostředím. Od pradávna jsou lidé spoutáváni pravidly a zákony, každá doba a společenské zřízení s sebou přináší nové vzorce a normy chování.

„Kázeň lze vymezit jako vědomé dodržování zadaných norem chování. Rozumíme jí tedy vědomé podřízení se zadaným normám, vědomé respektování zadaných pravidel, předpisů či ustanovení. Slovo „vědomé“ zahrnujeme do naší definice z toho důvodu, protože je důležité, aby si byl člověk vědom daných norem, aby je znal a věděl, jaké chování se od něho požaduje.“⁶²

Kázeň lze definovat jako: *„vědomé, přesné plnění zadané sociální role, stanovených úkolů, určených činností, spojené s respektováním autority.“⁶³*

V další definici je kázeň popsána jako soubor opatření pro dodržování stanovených norem chování, jeden z cílů výchovy, prostředek k dosažení vyšších cílů, mravních rysů osobnosti.⁶⁴

⁶² Bendl, S.: Jak předcházet nekázni aneb kázeňské prostředky. Praha, ISV 2004, s.23

⁶³ Průcha, J.: Pedagogický slovník. Praha, Portál 2003, s.98

⁶⁴ Hartl, P.: Psychologický slovník. Praha, Portál 2000, s.253

3.1 Různá pojetí kázně

Chceme-li zachytit celistvé pojetí kázně, musíme se opírat o jednotlivé vědní disciplíny, jako je sociologie, psychologie, filozofie, biologie či fyziologie.

- **Z pohledu filozofického** je kázeň vymezena odpovědností v chování jedince v rámci jeho osobní svobody a způsobu využití různých možností za předpokladu, že neporuší svobodu druhých.
- **Z biologického** hlediska jde o udržování zdravých instinktů jedince v omezeném prostoru, zdravého stavu organismu a biologické rovnováhy
- Pokud hovoříme o hierarchicky uspořádaném nervovém systému, kde ovládají vyšší centra ta nižší, jde o **fyziologický** přístup ke kázni, kdy se rozvíjí žádoucí podmíněné reflexy a stereotypy osobnosti.
- V případě, že jedinec podřizuje sebe i svou vůli autoritě, poukazuje na stránku **psychologickou**
- Ze **sociologického** pohledu jde o přijetí sociokulturních vzorců chování, dodržování pravidel chování dané sociální skupiny.⁶⁵

K problematice kázně lze však přistupovat také z pozic speciální pedagogiky, respektive etopedie, a to v případech, kdy příležitostná nekázeň přerůstá v relativně stabilní a společensky nežádoucí chování, jako jsou krádeže, násilné trestné činy a vandalismus. Vidíme tedy, že problematika školní kázně je velice složitá.

V pedagogickém kontextu je na pojem kázně pohlíženo různě. Může se jednat o jeden z výchovně vzdělávacích cílů direktivních či autoritativních pedagogických směrů. Dále je pojmána kázeň jako prostředek k realizaci základního vzdělávání, které se uskutečňuje v tradiční škole.

Jedna z definic⁶⁶ uvádí, že kázeň je „*vědomé, přesné plnění zadané sociální role, stanovených úkolů, určených činností, spojené s respektováním autority*“. V pedagogickém kontextu je kázeň chápána různými způsoby, např. jako jeden z cílů výchovy, jako prostředek k dosažení jiných cílů, zejména vzdělávacích (tradiční škola), jako riskantní prostředek ničící tvořivost žáka (směry z hnutí Nové výchovy). Z toho vyplývá, že obsah definice kázně se společensky a historicky mění v souvislosti s vývojem pojetí výchovy.

⁶⁵ Bendl, S.: Školní kázeň, metody a strategie, Praha, ISV 2001, s.68

⁶⁶ Průcha, J.- Walterová, E.- Mareš, J.: Pedagogický slovník, Praha, Portál 1995, str.96.

3.1.1 Typy kázně

Hlavními znaky kázně v tradičním vyučování je udržení ticha při výuce a plnění příkazů učitele. Ticho je nezbytnou podmínkou frontální výuky a monologických vyučovacích metod. Komunikace mezi žáky je zakázána. Žák smí hovořit jen tehdy, je-li tázan učitelem. Druhým pilířem kázně je plnění příkazů⁶⁷

Toto pojetí kázně je spjata s autoritativním stylem výchovy, jde tedy o **autoritativní pojetí kázně**. Je založeno na učitelově nedůvěře v žákovy schopnosti, na neustálém vedení a kontrole jeho činnosti, je zde však potlačena stránka dialogu a samostatného rozhodování. Interakce probíhá v napjatém sociálním klimatu.

Dalším pojetím kázně je **demokratické pojetí**, které vychází z potřeb dítěte, lépe odpovídá humanistické a demokratické výchově. Základem je učit děti vzájemnému soužití. Děti jsou vedeny k pochopení pravidla „ Moje svoboda končí tam, kde začíná omezovat druhého“. Hlasové projevy dětí a jejich pohyb po třídě tedy musejí být takové, aby nerušily ostatní při práci. Učí se komunikovat a spolupracovat. Je zde však také kladen důraz na zodpovědnost dítěte a možnosti výběru. Vše však musí být založeno na důvěře učitele ve schopnosti žáka. Učitel žáka vede a kontroluje, ale ponechává mu prostor k jeho iniciativě a odpovědnosti. Dále učitel vede žáky k vhodnému chování, ale nevnucuje si ho násilím.

Třetím možným typem kázně je **liberální pojetí**, odpovídající liberálnímu stylu výchovy. Ten vychází z krajního pedocentrismu, přeceňuje vnitřní faktory vývoje dítěte a nedoceňuje vliv faktorů sociálních. V oblasti kázně se projevuje učitelovou rezignací na řízení a kontrolu žákovy činnosti a ponecháváním maximální volnosti. Na žáky nesmí být kladen žádný nátlak, důraz je kladen na jejich tvořivost a individualitu. Ti časem dospějí k poznání, které chování je v určité situaci vhodné a které nikoli. Žáci jsou tedy vedeni k samostatnosti a individualismu. V dnešní době se jeví jako nejvhodnější demokratické pojetí kázně.

⁶⁷ Nováčková, J.: Úvahy o kázni. Učitelské listy. 1993, 1, 4, s. 11

3.2 Teorie kázně

Na problematiku kázně z odborného hlediska existuje řada rozdílných názorů. Kázeň je složitým fenoménem, který zasahuje do všech oblastí našeho života, a tak se i názory odborníků na ni liší. U každého z autorů, který se kázeň snaží popsat, dochází k různorodým definicím z pohledu svého vlastního pojetí. Osobním názorem na celou společnost, ve značné míře v podstatě názorem na život se dá vyjádřit i postoj ke kázni. Jednou ze základních podmínek výchovy a formování osobnosti jedince je i výchova ke kázni jakožto vedení k zodpovědnosti a kázni. Pro charakteristiku kázně můžeme využít mnoha výrazů – poslušnost, ukázněnost, disciplína, podřízenost, respekt pravidel, plnění příkazů, řád, pořádek, podřízení se autoritě, dodržování norem a pravidel společnosti a řadu dalších.

To jak je v dané době kázeň charakterizována, je v značné míře ovlivněno momentálním klimatem společnosti a tím je dána souvislost s výrazy jako je liberalismus, postmodernismus či anomie.

- **Liberalismus**

Je charakterizován jako přesvědčení lidí, že když jim je zaručena svoboda vytvářet a uskutečňovat vlastní plány, mohou se dobrat bohatství, duchovního či hmotného.⁶⁸

Pro liberalismus jsou typickými charakteristickými znaky svoboda jedince, prosazování individualismu a svobody, víra ve spontánní řád společnosti, svoboda individua jako sebeurčující a morálně odpovědné osoby, princip rovnosti, tolerance v otázkách morálky a víry a hodnotový pluralismus.⁶⁹

- **Anomie**

V prvé řadě představuje kategorický stav rozkladu a rozpadu individuálních i společenských hodnot, kdy dané standardy i normy ztrácejí svoji hodnotu a přestávají ovlivňovat jedince i celou společnost, v níž sociální normy neplatí, nebo si vzájemně konkurují.⁷⁰

Podle Durkheima je to psychologický stav odcizení a apatie, později teorie deviantního chování, v níž rozdíl mezi cíli danými společností svým členům a možnostmi dosáhnout těchto cílů může vyústit v maladaptaci, která vede k nárůstu sociálně patologickým jevům. K čemuž nejčastěji dochází v okamžiku, kdy tradiční a navyklé způsoby sociálního chování přestanou být funkční a všeobecně sdílené.

⁶⁸ Hartl, P.: Psychologický slovník. Praha, Portál 2000, s. 294

⁶⁹ Bendl, S.: Školní kázeň, metody a strategie, Praha, ISV 2001, s. 26

⁷⁰ Hartl, P.: Psychologický slovník. Praha, Portál 2000, s. 44

Jinak řečeno představuje jakýsi „stav bez norem“, který jsme u nás zažili například po roce 1989, kdy došlo k obrovským změnám v uspořádání našeho společenského řádu. V té době byly zničeny normy staré, ale nové, podle nichž by se mohla společnost řídit, nebyly ještě zavedeny. Jednalo se o transformaci kázně ve škole, ale i v celé společnosti, doba, kdy pravidla a řád byly uvolněné natolik, že jejich vynutitelnost byla téměř nulová.⁷¹

- **Postmodernismus**

Obsah pojmu bývá nejednotný, nečastěji jím bývá označován stav společnosti, společenské vědy, které uživatelé pojmu považují za: chaotické, plné deziluze vznikající z úpadku tradičních hodnot, jež ovšem sami popírají.⁷²

Bendl za označení postmodernismu považuje: „*duchovní atmosféru současné doby, která přestává důvěřovat tzv. velkým vyprávěním.*“ Jak již bylo řečeno, pod tímto názvem se skrývá řada dalších názorů, porozumění, úsudků a myšlení. Jinými slovy lze chápat postmodernismus za označení pro nejobecnější kulturní jev dané společnosti, která klade důraz na radikální pluralitu myšlení, způsobů jednání, diskontinuitu, mnohost jevů a nejistotu jako trvalý stav.⁷³

3.3 Druhy kázně

Bendl se zabývá dalším dělením kázně z širšího pohledu, kdy se nezaměřujeme pouze na kázeň ve školním prostředí

- **Kritická kázeň:** se u jedince vyznačuje především jeho zkoumavostí, soudností, ale i tím jak dokáže danou situaci vyhodnotit. Tento jedinec bývá ukázněný a disciplinovaný, na základě kritického myšlení posuzuje různé situace v souladu s dodržováním norem a pravidel. Nebývá jej možno zmanipulovat.

Opakem této kázně je kázeň nekritická, která je charakteristická svou nesoudností, vystihuje předpojatost, neobjektivnost, zaslepenost a zaujatost. Daný člověk nepřemýšlí nad funkčností stanovených norem a pravidel.

- **Uvědomělá kázeň** – u člověka bývá spjata s kritickou disciplínou, která je vymezena rozumovou vlastností. Je založena na racionalitě, kdy povinnost ustupuje do pozadí před dobrovolnou ochotou jedince, který se opírá o pravidla a normy formulované slovně. Pedagogové se domnívají, že tohoto typu kázně nelze dosáhnout u dětí základních škol.

⁷¹ Bendl,S.: Školní kázeň, metody a strategie, Praha, ISV 2001, s.24

⁷² Hartl,P.: Psychologický slovník. Praha, Portál 2000, s.442

⁷³ Bendl,S.: Školní kázeň, metody a strategie, Praha, ISV 2001, s.27

- **Dobrovolná kázeň** - bývá protikladem vynucované kázně, když jedinec nemá možnost volby. Ovšem na druhé straně dobrovolná kázeň, kdy se každý může svobodně rozhodnout, nemusí přinášet vždy správné rozhodnutí.

- **Zdravá kázeň** - je smysluplná v případě dodržování daných norem chování, což je nutné pro správné fungování skupin i společnosti.

- **Sebekázeň** – je nejdůležitější součástí pro výchovu ke kázni. Převládá zpravidla u vyspělých jedinců, kteří si sami určují pravidla a priority, kterých dosahují silou vůle.

- **Vnitřní kázeň** – zde jde o vnitřní disciplínu jedince, kdy dochází k upevnění přijatých norem chování. Bendlem je tato poslušnost označována za autonomní kázeň, která se odlišuje od kázně heteronomní, která je vázána pravidly z prostředí vnějšího.

Dobrovolná kázeň: v případě participace učitele i žáků na pravidlech ve třídě, přispívá ke zvýšení kázně.⁷⁴

3.4 Školní kázeň

V současné době se stále častěji diskutuje o nízké míře ukázněnosti dětí, velké neukázněnosti a s ní spojené řadě konfliktních situací, jako je soustavné porušování školního řádu a nedodržování stanovených pravidel, mezi které můžeme dnes zařadit nejčastější přestupky dětí a mládeže téměř na všech školách.

Je logické, že kázeňské problémy vedou ke snížení podílu času věnovaného učení, což zásadním způsobem poškozuje výsledky výuky. Je zřejmé, že významnou podmínkou efektivní práce učitele je jeho dovednost zajistit ve své výuce kázeň a pořádek.

Kázeňské problémy mohou přerůst až v přímé ohrožení osobní důstojnosti, zdraví i života žáků i učitelů.

Dle prováděných výzkumů je prokázáno, že mnoho začínajících pedagogů má problémy s udržení kázně ve třídě. Kázeň ve škole spočívá v tom, jak žáci dovedou zachovávat společenská a školní pravidla, spolupracují s učitelem na plnění stanovených cílů výuky a podílejí se na vytváření příznivého sociálního prostředí. Projevuje se v celkovém pořádku, v dodržování základních pravidel, které přispívají k snazšímu plnění jednotlivých úkolů školy, ať už se týkají osobní hygieny, pořádku ve školních věcech, pravidelnosti příchodu do školy i ze školy, chování žáků o přestávkách, vypracování domácích úkolů, přípravy na výuku atd.⁷⁵

⁷⁴ Bendl, S.: Školní kázeň, metody a strategie, Praha, ISV 2001, s. 73

⁷⁵ Kalhouš, Z.: Školní didaktika. Praha, Portál 2002, s. 387

I zde platí, že musí existovat vnější i vnitřní motivace k učení. Je žádoucí, aby převažovalo uvědomělé dodržování kázně. Studenti by měli mít možnost podílet na stanovování daných pravidel a požadavků. V praxi musí učitel zvážit, do jaké míry se soustředí na prosazení pravidel nezbytných pro efektivní výuku, a na kolik je reálné, aby usiloval o obecnější výchovné cíle. Pro udržení kázně využívá učitel jak vnitřní tak vnější motivace žáků. Prevence je z mnoha hledisek výhodnější, ale tam, kde jde o zajištění podmínek pro práci žáků i učitelů a jejich bezpečnost, musí použít i prostředků represivních.

Dítě řídí své chování ve škole podle dvou základních norem, tou první, podle které usměrňuje žák své chování, je školní řád, který tvoří žáci spolu s učiteli, což je psaná forma pravidel. Nepsanou formou jsou ta pravidla, která žáci dostávají na základě pokynů od pedagogů, vychovatelů či ze strany školy nebo dalších institucí.

Školní kázeň je možno vymezit jako: „*vědomé dodržování školního řádu, eventuelně pravidel chování ve třídě a pravidel, pokynů stanovených učiteli, popř. ostatními zaměstnanci školy.*“⁷⁶

Rušivé chování

Mnozí učitelé mají největší obavy právě z chování žáků. Podle hodnocení inspektorů a kolegů, učitelé, kteří nedokáží správně zvládnout třídu a mají potíže s kázní, jsou právě ti jejichž žáci se chovají rušivě. Učitel tedy nemá na výběr a s případným rušivým chováním se musí vypořádat. Pokud však nebude řešit i nespolupracující chování, tedy nerušivé, bude činnost zdlouhavá, žáci, kteří se nezapojí do učení nedosáhnou cíle a nerušivé chování se změní v rušivé.⁷⁷

Jiným termínem pro chování, které je pro učitele nepřijatelné, je problémové chování. Výzkumy ukazují, že na základní i střední škole se vyskytuje více chlapců než dívek. Otázkou je kdo, co považuje za problémové chování.⁷⁸

⁷⁶ Bendl, S.: Jak předcházet nekázní aneb kázeňské prostředky. Praha, Portál 2004, s. 38

⁷⁷ Cangelosi, J.: Strategie řízení třídy. Praha, Portál 1994, s. 25

⁷⁸ Fontana, D.: Psychologie ve školní praxi. Praha, Portál 2003, s. 337

3.4.1 Typy kázeňských problémů

Do určité míry mají učitelé možnost ovlivnit či dokonce minimalizovat výskyt kázeňských problémů zaváděním třídnických dohod a pravidel chování, která jsou předem všem dostatečně jasná a závazná pro všechny, učitele a další pedagogické pracovníky nevyjímaje. Většina nevhodného chování žáků je naprosto triviální.

Kázeňské problémy, s kterými se učitelé každodenně potýkají při vyučování:

- hlasitá konverzace se spolužáky nebo mluvení bez vyvolání
- hlučnost, vyrušování (verbální i neverbální)
- nedostatečná pozornost věnovaná učiteli
- rušení ostatních žáků
- drzé poznámky k učiteli
- nepnění zadaných úkolů
- opuštění pracovního místa bez udání důvodu
- pozdní příchody do hodiny
- svačení při hodině
- slovní či tělesné napadání spolužáků
- čtení nestudijních materiálů (noviny, časopisy, knihy)
- nedovolené používání mobilních telefonů
- pracovní činnost nesouvisející s tématem hodiny (kreslení, dopisování sešitů)
- jiné nevhodné chování vymykající se normám společnosti

Do určité míry lze tyto problémy minimalizovat vhodným vyučováním a zaváděním dohod a pravidel chování, podle kterých se budou řídit.⁷⁹

Vážnější formy nežádoucího chování:

- slovní agrese vůči jinému žákovi
- drzost
- neposlušnost
- odmítání podřídit se autoritě
- poškozování vybavení a zařízení školy
- fyzická agresivita

⁷⁹ Kyriacou, Ch.: Klíčové dovednosti učitelů. Praha, Portál 1996, s.96

Tyto problémy jsou méně časté, vyskytují se z pravidla tehdy, když učitel dopustí, aby drobnější projevy vyrušování se staly běžnými v jeho hodině. Musíme brát v úvahu, že mezi těmito projevy existuje spojitost. Navíc učitelé se svými nároky na kázeň značně liší. Zatímco jeden učitel trvá například na naprostém tichu při samotné práci žáků, jiný může být docela spokojen i při hlasitějším hovoru mezi žáky. Kázeň, jaká bude převládat v dané hodině, záleží na chování a požadavcích samotného učitele, ale i na očekávání, která si žáci přinášejí sami, a v nemalé míře i na převažujících požadavcích školy. Přesto dobře řízená hodina spojená s dobrým vztahem mezi učitelem a žáky, založeným na oboustranné úctě, má významný vliv na omezení rušivého chování žáků. Dokonce i ve školách, kde je prokazatelně značné množství žáků s poruchami chování nebo obtížemi v učení.

Kázeňské problémy mimo vyučovací hodiny:

- konzumace alkoholu či jiných omamných látek
- poškozování majetku školy
- provozování hazardních her, hráčství
- šikana
- konzumace alkoholu či jiných omamných látek
- kouření v areálu či blízkosti školy

(zde opět narážíme na to, že kázeňské problémy mnohdy nemají jen studenti, nezřídká i učitelé)

3.4.2 Nejběžnější příčiny nekázně ve škole

Jednání člověka je podmíněno různými faktory. Nekázeň žáků může být tedy vyvolána odlišnými příčinami, a proto vyžadují i odlišnou reakci učitele. Na nežádoucím neukázněném chování se mohou podílet tyto základní faktory.⁸⁰

- **biologické faktory**- vrozené, geneticky fyziologické faktory (porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou)
- **sociální faktory** -vliv výchovného prostředí rodiny, vliv party, médií, školy
- **situační faktory**- okamžitá atmosféra třídy, momentální nálada, přetížení

Bendl tyto faktory dále třídí na:⁸¹

- „**duchovní**“ faktory - přehnaný liberalismus, absence smyslu života
- **biologicko - sociální faktory** – obecná a sociální inteligence, zdravotní stav

⁸⁰ Kalhous, Z.: Školní didaktika. Praha, Portál 2002, s.388

⁸¹ Bendl, S.: Ukázněná třída aneb kázeňské minimum pro učitele. Praha, Trion 2005, s.113

- **zdravotnicko -hygienické faktory** – pitný režim, správná životospráva, pohyb, odpočinek
- **fyzikální faktory** - počasí, řešení prostoru ve třídě
- **kombinované faktory** – kombinace více faktorů
- **neznámé faktory.**

Největší frekvence kázeňských problémů bývá u adolescentů. Typický konflikt se týká toho, že adolescent chce vědět, proč se něco má dělat právě tím způsobem, jímž to požaduje učitel, nebo právě tehdy, když to učitel chce. Dospívající také často odkládají plnění povinností, protože mají atraktivnější zájmy, nebo proto, že se vyhýbají strachu ze selhání.

Výchova v rodině může extrémně rozdílná. Na jedné straně příliš liberální, kde se pravidla nedodržují, nebo je ani nikdo nestanovil případně je není nutno respektovat. Na druhé straně rodina příliš direktivní kde adolescent pravidla odmítá respektovat jako prostředek vzdoru.

Pokusy o psychologický nátlak na žáka a přinucení k žádoucímu chování mohou vyvolat tři nežádoucí důsledky:

1. Protiútok. Žák odpoví na násilí násilím. Cítí-li, že ho chce učitel potrestat, rozhodne se žák potrestat učitele za chování, které on vnímá jako nepřijatelné. Bude-li na něj učitel křičet, může na něj rovněž začít křičet.

2. Útěk. Žák se nepříjemné situaci vyhne např. záškoláctvím, předstíranou nemocí, odchodem ze školy apod.

3. Naučená negativní reakce na dospělé. Pokud je žák ve škole vystaven trvalému stresu nebo jiným negativním zkušenostem, vznikne naučený spoj mezi negativním zážitkem a přítomností dospělého, který se může rozšířit i na další učitele a vůbec dospělé. To může oslabit komunikaci s dospělými a ztížit vstup do společnosti, na pracoviště apod.

V současné době dochází k liberalizaci společenského života, která je některými lidmi nesprávně pojmána jako bezbřehá svoboda. Mladý člověk musí najít své místo ve společnosti, pomocníkem by mu měla být rodina. Ta však mnohdy svou funkci neplní a od školy se očekává, že výchovné působení zastoupí. Nemůžeme však spojovat nekázeň žáků s dobou, společností, televizí nebo svádět na to, že jde o „pubertáky“. Musíme uvažovat o specifických příčinách nekázně.⁸²

⁸² Kalhous,Z.: Školní didaktika. Praha, Portál 2002, s.388

3.4.3 Prostředí ovlivňující chování žáků

Prvním prostředím ovlivňujícím chování dítěte je bezesporu rodina, další skupinou je škola, kamarádi a celá společnost. Není-li toto prostředí dostatečně stimulující, znamená to pro mladého člověka nudu a nemožnost seberealizace vedoucí až k pocitům zbytečnosti. Nevhodné trávení volného času může mít za následek i vznik sociálně patologických jevů v chování žáků.

Celkové chování žáků ve školním prostředí úzce koresponduje s výchovou v rodině. Za výchovu dětí jsou rodiče nebo jiní zákonní zástupci odpovědní. Škola a výchovná zařízení podle Střelce odpovídají jen za určitou oblast výchovy. Význam rodiny se ve společnosti v průběhu historie značně změnil. Ovšem rodina stále zůstává prvotním socializačním prostředím, kde si vytváří dítě hodnotový systém a seznamuje s kázní a pravidly. Nezastupitelnou úlohu má rodina rovněž při výběru budoucího povolání dospívajícího jedince.⁸³

3.4.4 Vliv učitele

Nekázeň se nemůže chápat jen jako výsledek práce učitele nebo školy. Je výsledkem řady faktorů v osobnosti žáka i jeho prostředí. Je třeba přemýšlet o tom, jaké místo má mít škola se svými požadavky na kázeň v současné době, kdy na řadu věcí nemůže mít praktický vliv, a přesto se očekává, že úspěšně splní svoje společenské poslání.

Nejběžnější příčiny stálých „kázeňských“ problémů:

K tomu, abychom se problémům vyhnuli, často stačí, když o nich budeme vědět.⁸⁴

- **Nevhodná práce:** zadávání příliš složitých či jednoduchých prací, nejasné zadání či příliš dlouhé. Každý

žák by měl mít stále nějakou práci. Učitel by měl být k dispozici pro případnou pomoc.

- **Žáci zkoušejí učitele:** mají tendenci chovat se co nejhůře, dokud není reakce dostatečně tvrdá. Experimentují, snaží se zjistit, co si k učiteli můžou dovolit, hledají hranice toho, co jim „projde“.

Učitel by měl být přísný, ale spravedlivý, neměl by dát najevo nervozitu, měl by vystupovat sebejistě, zásadově a tvrdě.

⁸³ Střelec, S.: Studie z teorie a metodiky výchovy II. Brno, MU 2007, s. 117

⁸⁴ Petty, G.: Moderní vyučování. Praha, Portál 2008, s.90

Několik zásad pro učitele

- Užívat učitelské autority v zájmu toho aby se žáci něčemu naučili.
- Učitelská autorita je účinná do té doby, než si učitel nezneprátelí některé žáky, čímž by mohly být narušeny vztahy s celou třídou.
- Pokud bude učitel dělat maximum, aby byl přísný, ale spravedlivý, nakonec uspěje.

Pokud žáci učitele tzv. zkoušejí, měl by dát žákům jasně na srozuměnou, že:

- Má právo, aby žák všech jeho pokynů uposlechl. Co řekne učitel, by mělo platit.
- Jedná v zájmu žáků (např. přesadí žáky, protože ví, že když budou sedět jinde, bude on i zbytek třídy se moci lépe soustředit na průběh hodiny).

Dát jasně najevo, že o konečném rozhodnutí se nediskutuje, ale že je možno cokoli po hodině soukromně probrat. Rozhovor by měl být klidný, sebejistý. Při řešení problému by mělo být dostatek času a prostor, rozhodnutí by nemělo být unáhlené.

Snaha upoutávat pozornost

Některé žáky těší pozornost učitele a třídy i tehdy, je-li negativní, tzv. se předvádějí, bývá na ně pohlíženo jako na „šašky“. Je třeba věnovat pozornost jejich činnostem spojených s výukou a co nejméně pozornosti jejich rušivému chování. S takovými žáky je obtížné vycházet, je třeba projevovat intenzivní zájem o žákovu práci a vše, co s ním souvisí. Je také důležité, kde takový žák sedí, neměl by mít kolem sebe obdivovatele.

Učitel užívá své formální autority

Na situaci, kdy žáci učitele zkoušejí, by učitel měl reagovat vhodně či dostatečně přísně. Někteří žáci, kteří se dříve chovali v zásadě vzorně, se začínají na narušování výuky podílet. Dochází k rozšiřování nekázně ve třídě.

Některé příčiny nekázně učitel ovlivnit může, např. následující:⁸⁵

- **Nuda**-souvisí s řízením výuky, kdy se učiteli nepodaří získat zájem žáků. Činnost může být dlouhá, snadná nebo naopak příliš náročná.
- **Dlouhotrvající duševní námaha**-důsledkem může být neschopnost žáků splnit zadaný úkol.
- **Nízká sebedůvěra žáka vzhledem ke školní práci**-žáci, kteří v minulosti zažili selhání, nejsou schopni zapojit se do řešení nových úkolů z obavy před dalším možným selháním.

⁸⁵ Kalhous,Z.: Školní didaktika. Praha, Portál 2002, s.389

- **Nepřítomnost negativních důsledků:** učitel by měl na nevhodné chování reagovat. Jestli je nechá nepovšimnuto, může počítat s tím, že se pravděpodobnost jeho výskytu bude zvyšovat.
- **Špatné postoje:** prostředí, z něhož žák pochází, určuje, že dobré výkony ve škole nemusí představovat pozitivní hodnotu. Také třídní kultura se může stavět proti vzdělávacím cílům školy. Žáci mají snahu se povinností vyhýbat, chodí za školu. Záškoláctví může být vyvoláno i přetěžováním, necitlivým řešením vztahových problémů ze strany učitele apod. Příčinu je třeba diagnostikovat a hledat řešení.
- **Problémy v emoční oblasti:** celá škála příčin, jejich kořeny mohou být spojeny s poruchami nervové soustavy žáka, v rodině, ale i v sociálním klimatu třídy a školy. Žák se snaží o větší uznání své osobnosti, touží po přátelství. A tak se snaží vyvolat pozornost šaškováním. V tomto případě se doporučuje sociometrické šetření.

Velmi závažnou poruchou vztahů ve škole je **šikana**. Některé případy nekázně jsou **projevem sociálního chování**, ve škole žijí žáci čilým sociálním životem. Tyto sociální vztahy vstupují do výuky a působí rušivě.

Dalšími příčinami nekázně jsou – nadměrný dozor nad žáky, projevy nedůvěry ze strany učitelů, stále napomínání a vyhrožování. Nedocenená snaha žáka. To vše může vést k nezájmu, pasivitě, kapitulaci, nebo naopak ke snaze něco z toho učiteli vrátit.

3.4.5 Postupy pro budování ukázněného prostředí

Kázeň žáků závisí více na celkovém systému práce učitele než na jeho schopnosti řešit kázeňské problémy.⁸⁶ V dobře vedené třídě by se kázeňské problémy ani řešit nemusely, neplatí to však absolutně. I velice schopní učitelé mohou mít s kázní potíže. Jde většinou o změnu vyučujícího, kdy se mění pravidla, na které žáci nejsou zvyklí, a pak u žáků se závažnými neurologickými nebo osobnostními poruchami.

Na kázeň působí i vztahy mezi učiteli, ke škole, vztahy učitelů a rodičů. Žáci velmi citlivě vnímají neúctu dospělých. Silně působí vztahy rodiny ke škole, k učitelům.

Pravdou je, že preventivní opatření bývá účinnější. Jednou z prevencí je komunikativní forma práce se třídou.

Žáci mají potřebu někam moci náležet - navázat vztahy důvěry a přátelství s vrstevníky. Komunita ve třídě se vytváří tehdy, mají-li žáci příležitost komunikovat, poznávat se jako osobnosti, včetně mimoškolní činnosti a možnosti spolupracovat na společném úkolu. Ideální je, když přirozenou a žádanou součástí komunity je i učitel.

⁸⁶Kalhous, Z.: Školní didaktika. Praha, Portál 2002, s.391

Některé konkrétní kroky, které by měl učitel udělat v zájmu zajištění kázně ve svých hodinách.

- učitel přicházející na jinou školu by se měl důkladně seznámit s vnitřním řádem školy, s pravidly chování pro žáky
- na základě toho si učitel připraví pravidla pro práci ve svém předmětu, nesmí být však v rozporu s celoškolskými pravidly, musí být jednoznačná, stručná, logická.
- stanovená pravidla důsledně dodržovat
- doporučuje se pravidla formulovat spolu se žáky a učinit je tak spoluodpovědnými za jejich dodržování
- v předstihu lze rozhovorem s vyučujícími zjistit celkového „ducha třídy“, po první hodině učitel pozná, že i žáci si vytvořili normy
- otázkou zůstává, zda uplatňovat formální či neformální přístup k žákům, zpočátku se spíše doporučuje formální, jelikož se pak stává, že žáci tzv. učiteli začínají „přerůstat přes hlavu“

3.4.6 Klima třídy⁸⁷

- Řád je do značné míry založen na vytvoření kladného klimatu třídy a na dobré realizaci a řízení vyučovací hodiny
- Učitel má přiměřenou autoritu ve třídě a žáci ji uznávají a přijímají
- Učitel žákům vhodným způsobem sděluje pravidla a požadavky, týkající se jejich chování
- Učitel pozorně sleduje chování žáků a uskutečňuje vhodné kroky k tomu, aby předešel projevům nežádoucího chování
- Při řešení nevhodného chování žáka se správným způsobem uplatňuje prověření případu, projednání, pomoc při učebních obtížích, napomenutí a tresty
- Učitel se vyhýbá konfrontacím a dovedně řeší situace, ve kterých konfrontace hrozí

3.4.7 Autorita učitele

Většina laiků i odborníků se shoduje v tom, že pro udržení kázně ve škole je nezbytností učitelova autorita. Jak je možné, že některý učitel autoritu má a jiný ne? Je získání autority podloženo vrozenými vlastnostmi a vlohami osobnosti, nebo se učitel pro to být autoritou může připravit v průběhu profesionální přípravy?

⁸⁷ Kyriacou, Ch.: Klíčové dovednosti učitelů. Praha, Portál 1996, s.26

Odpoř' je možno hledat v analýze samotného slova autorita pocházejícího z latinského slova auctoritas, které má dva základní významy.⁸⁸

První můžeme přeložit jako pravomoc, tedy právo rozhodovat o záležitostech společností člověku svěřených. Učitel má tedy právo z titulu své role rozhodovat o mnoha záležitostech týkajících se vyučování a žáků, o jejich hodnocení, o výchovných opatřeních v případě nekázně apod. Jeho pravomoci jsou však spojeny s odpovědností, například za výsledky výuky, za to, jak žáky připraví pro vyšší stupeň školy, pro jejich budoucí profesi atd. Pravomoc nad žáky učitel získává automaticky tím, že se stane učitelem. Tento aspekt autority bývá nazýván formální autoritou.

Otázkou je, kolik pravomoci dnes učitele reálně mají. Po roce 1989 se zvětšily jejich pravomoci ve vztahu k vyučování, neboť mají více svobody ve výběru učiva, učebnic, v používání metod vyučování a volby organizačních forem. Ve vztahu k výchově žáků má však učitel v určitých případech možnosti omezené, neboť někteří žáci jsou vychováni příliš liberálně a nemají osvojeny ani základy slušného chování. Dalším negativním vlivem je mediální násilí, které žáci napodobují a uplatňují ve škole na svých spolužácích a nezřídka i učitelích. Někteří rodiče nejsou ochotni spolupracovat, řešit výchovný problém a někdy dokonce i sami zpochybňují autoritu učitele. Dnes mají učitelé mnohem méně prostředků, jak žáky potrestat a zamezit tak nevhodnému chování, než tomu bylo dříve.

Druhým významem slova autorita je kvalita vedení. Ten, kdo má autoritu, je spolehlivý, vážený, vzorem pro ostatní lidi, ztělesněním určitých kvalit. Učitel tyto kvality vykazuje svými znalostmi. Ve srovnání se žáky je učitel zralejší a zkušenější osobností, rozumí potřebám žáků, ví, jak vést a učit. Znamená to, že má jisté profesionální dovednosti spjaté s vyučováním dětí. Diagnostikovat výsledky výuky, komunikovat s žáky, vést je ke kázni, výchovně zasáhnout v případě nekázně atd. Dále se jeho autorita odráží v jeho mravních vlastnostech, ve vztahu k žákům, snaze pomoci v jejich výchově a vzdělávání. Jeho vlastnostmi jsou čestnost, spravedlivost, odpovědnost, spolehlivost atd. Tuto autoritu nazýváme autoritou neformální. Učitel jí může, ale i nemusí získat.

Neméně podstatné jsou i vrozené dispozice a vlastnosti pro výkon učitelství, jako je určitý stupeň dominance, chování, vysoká frustrační tolerance a jiné. Z toho vyplývá, že pro autoritu učitele jsou důležité nejen profesionální znalosti a dovednosti, ale stejně tak i vlastnosti vrozené.

⁸⁸ Horák, J.: Výchovné problémy současné školy, Liberec, TU 2001, s. 65

Viz. také Horák- Kratochvíl, J., Pařízek, M.: Základy pedagogiky, Liberec, TU 2001, 7, kapitola

Dnes se stále vedou diskuse o tom, zda by se dětem nemělo dát více svobody. V 90. letech si řada pedagogů a psychologů kladla otázku, zda má autorita význam pro vývoj a výchovu dítěte nebo zda je vhodnější ponechat dítěti co nejvíce volnosti.

Autorita učitele a sebevědomí žáků⁸⁹

Dalším významným prvkem, který lze zařadit do pedagogické interakce, je asertivita. Otázkou je koho vlastně učit asertivitě, učitele nebo žáky? Jak přispět k asertivnímu vztahu mezi učitelem a žáky?

Základy asertivního modelu (ve vztahu učitel – žák, případně rodič – dítě) jsou následující:

- Zpřehledňovat a prohlubovat mezilidské vztahy mezi dětmi a dospělými ve vzájemnou důvěru
- Vytvářet spolupracující atmosféru a porozumění
- Rozvíjet vlastní samostatná rozhodování
- Podporovat zodpovědnost za své činy
- Snažit se předcházet konfliktům
- Podporovat tvořivost a zdravé riskování
- Rozvíjet hodnocení a sebehodnocení aktivity adolescentů
- Pomáhat v rozvoji autentické osobnosti
- Podporovat respekt sociálních rolí žáků a učitelů
- Napomáhat rozvoji zdravého sebevědomí, sebeúcty a seberepektu žáků

K tomu všemu je však zapotřebí dobře připraveného pedagoga, který správným způsobem využije asertivity ve spolupráci se studenty, tedy je nutná příprava kompetentních učitelů, kteří jsou součástí „světa asertivity“. Ta tvoří základ přirozené autority, aby studenti přijali a uznali status učitele, který řídí jejich chování a průběh jejich výuky. Předpokladem přirozené autority jsou kompetence, interpersonální kompetence jako schopnosti realizovat dané cíle v sociálních situacích a tím ovlivňovat druhé díky svým schopnostem a tak dosáhnout společně optimálního výsledku.

Kompetence související s autoritou učitele jsou závislé na několika předpokladech:

- Respektování společenského postavení a prestiže učitele
- Kompetitivním vyučováním s rozvojem spolupracujících vztahů
- Dovednostech manažerského řízení
- Účinném přístupu k nežádoucímu chování studentů

⁸⁹ Vališová, A.: Asertivita v prostředí rodiny a školy. Praha, ISV 2002, s.139

Odpovědí na otázku, kdo má být asertivní, zda učitel či žák, je, že asertivní mohou být oba a oba by měli zůstat „sami sebou“. V konečném důsledku musí však být respektována specifika sociálních rolí (učitel, student, rodič...) a kompetenční pravomoc, vyplývající z těchto rolí.

3.5 Předcházení nevhodnému chování žáků

Platí pravidlo, že prevence je lepší než léčba. Především vhodné vyučování může přispět ke snížení výskytu projevů nežádoucího chování na nejnižší míru a může vhodně změnit průběh událostí, které se ve třídě rozvíjejí, dříve než by mohly nabýt podoby nevhodného chování. Podstata předcházení nežádoucímu chování spočívá v bdělosti a reagování.⁹⁰

Pedagogické postupy orientované na prevenci nevhodného chování žáků vycházejí z interakcionistické psychologie (vzájemné působení složek tělesných a duševních). Snaží se odhalit příčiny nevhodného chování a změnit výchovnou situaci tak, aby byly uspokojeny žákovy potřeby.⁹¹ Horák, výchovné problémy současné školy, Liberec 2001 str.77

Analýza situace nevhodného chování spočívá v promyšlení všech faktorů působících na chování žáků ve třídě. Doporučuje se, aby učitel při závažnějších nebo dlouhodobějších problémech v žákově chování **analyzoval tyto aspekty výchovné situace:**

- Co mě na chování žáka znepokojuje a proč? Je jeho chování přiměřené situaci? Jak často se objevuje a v jaké intenzitě? Je závislé na změně situace? Jaké pocity ve mně toto chování vyvolává?
- Které faktory školního prostředí (sociální, fyzikální, pedagogické) mohou chování podněcovat?
- Jak žák prožívá a vnímá školní prostředí? Jaký je jeho subjektivní pohled na školní situaci, v níž se chová nevhodným způsobem?
- Jak žák vnímá sám sebe a jaký obraz sebe svým chováním prezentuje? Jaké zisky mu jeho chování přináší?
- Jaké chování od nevhodně se chovajícího žáka očekávají jeho spolužáci? Jak na jeho chování reagují?
- Jak je chování žáka ovlivněno jeho rodinou?

⁹⁰ Kyriacou, Ch.: Klíčové dovednosti učitelů. Praha, Portál 1996, s.103

⁹¹ Horák, J.: Výchovné problémy současné školy. Liberec, TU 2001, s.77

Na tomto základě by měl učitel vytvořit hypotézu o příčinách nevhodného chování a zvážit, jak je možno chování změnit změnou školních situací. Zlepší-li učitelé podmínky k učení,lepší se i chování žáků, a to i žáků s problémy v chování. Žáci se ve škole musí cítit bezpečně, učební činnost vnímat jako smysluplnou, učení by mělo probíhat se zapojením co nejvíce smyslů. Žáci by měli mít možnost výběru učebních činností, způsobu chování, na práci mají mít dostatečný čas, má být rozvíjena spolupráce mezi žáky i mezi žáky a učitelem. V průběhu učení má být žákům poskytována okamžitá zpětná vazba, cílem vyučování je používání vědomostí v praktickém životě a vytvoření řady sociálních dovedností a vlastností potřebných pro život. Učitel, který takové prostředí vytváří, uspokojuje potřeby svých žáků a vytváří tak podmínky i pro jejich vhodné sociální chování.

Konkrétní rady učitelům k prevenci nekázně dává také Chris Kyriacou.⁹²

- Nežádoucí chování potlačit hned v zárodku. Nedopustit, aby se šířilo i mezi ostatní žáky.
- Procházet celou učebnou a sledovat chování všech žáků.
- Zastavit se nad žákem, který vyrušuje, chvíli nad ním postát, aniž se přeruší výuka.
- Užívat očního kontaktu se všemi žáky. Setrvat pohledem na žákovi, který se chová nevhodně, a tak mu dát najevo, že o jeho přestupku víte.
- Udržovat pozornost žáků průběžným kladením otázek k probíranému učivu.
- Pomáhat žákům s prací a povzbuzovat je.
- Od žáků vyžadovat, aby učiteli projevovali přiměřenou úctu- žáci pozdraví učitele při vstupu do třídy, při odpovědích sedí vzpřímeně nebo se postaví, dají učiteli ve dveřích přednost atd.
- Rozsadit žáky, kteří vyrušují.
- Snažit sen o poutavou výuku

Zaměřit se na prevenci nevhodného chování žáků je jistě účinnější, než nevhodné chování trestat. Předpokladem toho, aby učitel nevhodnému chování dokázal předcházet, je jeho kvalitní profesionální příprava, zejména rozvoj řady profesionálních dovedností.

Je však na zváženu, zda tohoto většina učitelů dosáhne za předpokladu, že učitelské povolání se dnes netěší velké oblibě. Studium pedagogické profese student často volí pouze jako nouzovou variantu vysokoškolského studia. Zde se nabízí polemika nad tím, zda nepřiliš motivovaný pedagog je schopen být pro své studenty natolik charismatická autorita, kterou budou chtít respektovat.

⁹² Kyriacou,Ch.: Klíčové dovednost učitelů. Praha, Portál 1996, s.103

3.5.1 Kázeňská politika školy

Pravidla chování ve třídě by měla být v souladu se školní politikou, bohužel ve většině škol toto nefunguje. Bývá běžné, že každý učitel si ve třídě stanoví svá vlastní pravidla, což vede k nejednotnému přístupu a studenti se s tím musí nějak vypořádat. V mnohých školách musí studenti dodržovat i pravidla, která pro ně postrádají smysluplnost (jako je například nošení čepic v budově školy aj.). Povinností učitele je však tato pravidla prosazovat a vyžadovat od studentů jejich dodržování.

Zvyšuje se počet škol, které směřují k jednotné kázeňské politice, ale zároveň je možnost zavádění vlastních pravidel ve třídě. Výhodou je, že centrální kázeňská politika školy vymezuje základní linii pro vytvoření individuálních třídních pravidel. Výhodou také je, že umožní, aby pravidla učitelů byla jednotná. Dále může centrální politika školy zavést pravidla pro vynucování dodržování pravidel chování.

Jelikož však tento způsob na většině škol nefunguje, setkáváme se často s tím, že za tentýž kázeňský přestupek jsou žákům uděleny rozdílné kázeňské postihy.⁹³

3.6 Řešení kázeňských přestupků

Řešení nespolupracujícího chování

Nejdříve je především nutné zvážit, jak žáky učit, aby k nespolupracujícímu chování nedocházelo. Jelikož je všeobecně známo, že je lepší nežádoucím věcem předcházet, než je později řešit. Je vhodné vytvořit si vlastní představy o tom, jak určitá pravidla a doporučení týkající se vhodných reakcí na nespolupracující chování použít.

Jak reagovat na nespolupracující chování studentů:

- *Řešte nespolupracující chování dřív, než vás „vytočí“.*
- *Na nespolupracující chování reagujte buď rozhodně, nebo ho zcela přehlížejte.*
- *Rozlišujte mezi vedením žáků ke spolupracujícímu chování a utvářením charakteru.*
- *Rozlišujte mezi ojedinělým nespolupracujícím chováním a pravidelným vzorcem nespolupracujícího chování.*
- *Mějte pod kontrolou, kdy a kde budete nespolupracující chování řešit.*
- *Dejte žákům možnost důstojně ukončit nespolupracující chování.*
- *Nesnažte si hrát na detektiva.*
- *Využívejte pomoci kolegů.*
- *Využívejte pomoci rodičů.*

⁹³ Cangelosi, J.: Strategie řízení třídy. Praha, Portál 1994, s.187

- *Používejte alternativní plán výuky.*
- *Nepoužívejte tělesné tresty.*
- *Buďte si vědomi svých práv a hranic svých možností.*
- *Držte se svých názorů.*
- *Poznejte své žáky a poznejte sami sebe.*

Nespolupracující chování by mělo být vyřešeno dříve, než bude učitel vyveden z míry, učitelé často tolerují toto chování příliš dlouho, kdy již nejsou schopni v klidu řešit situaci konstruktivně. Když už toto chování řešíme, je nutno reagovat rozhodně, nebo ho raději přehlížet. Jelikož nerozhodný povrchní pokus o řešení později znesnadňuje řešení dalších výskytů nerespektujícího chování.

3.6.1 Kázeňské prostředky

Učitel by měl užívat prostředky spíše preventivní, podněcující a potlačující. K podněcujícím prostředkům patří např. povzbuzení, pochvala, odměna. V případě nespokojenosti s dodržováním pravidel použít trestu, jako je napomenutí, důtka třídního učitele, příp. důtky ředitele školy či snížení známky z chování. Na střední škole např. i podmíněčné vyloučení.

Dále je možné žáka např. vyloučit ze společné činnosti, napsat poznámku do žákovské knížky. V závažnějších případech mohou být žáci přeřazeni na jinou školu.

Je lepší nevhodnému chování žáků předcházet a tresty ponechat jako poslední řešení. Základem je vytvořit na škole takové klima, které narušitelům pořádku (malým i velkým) nedá šanci. Některé zásady: solidarita se slabými, podpora autority učitele, posílení demokracie ve třídě a ve škole, ideová výchova, kooperace ve výchově, chránit děti před vlivy mediálního násilí a pornografie, tlumit agresivní sklony dětí.

Není možné dát univerzální návod, jak v kterém případě reagovat. Platí, že jak v odměňování, tak v trestání je třeba zachovat míru, a že účinnost těchto opatření vždy do značné míry závisí na učitelově autoritě.⁹⁴

Hledání viníka

Dochází k situacím, kdy se k prohřešku nikdo nepřizná. Potrestání celé třídy není řešením, obvinít někoho, nemáme-li jistotu, také nelze. Je třeba uklidnit třídu a pak se zeptat, kdo to zavinil, většinou se však nikdo nepřizná, a tak je nutné najít řešení.

⁹⁴ Kalhous, Z.: Školní didaktika. Praha, Portál 2002, s.393

Např. vyjádřit k pachateli opovržení jako ke slabochovi, který nemá odvalu se přiznat, naopak přizná-li se, pochválit ho za čestné chování, a pak se s ním vypořádat nejlépe o samotě. Dále je třeba zvýšit bdělost, aby se podobná situace neopakovala znovu. Kázeňský prostředek by měl respektovat žákovu individualitu, měl by být přiměřený dané situaci a spravedlivý. Dále je nutno jej kombinovat i s dalšími možnostmi ukázkování žáků.

Prostředky, které může pedagog použít, jsou opravdu různorodé.

- **Příklad-** učitele, rodiče, spolužáka nebo jiné postavy z filmu či historie

Bývá považován za jeden z tradičních, ale neúčinnějších výchovných prostředků, záleží však také na napodobovacím instinktu dítěte, platí, že čím je dítě mladší, tím je tato forma účinnější. Proto je vhodné působení pedagoga v tomto období velmi důležité, příklad má záměrně podněcovat a upevňovat kladné vzorce chování.

- **Slovo:** můžeme se setkat s jeho psanou či mluvenou formou, v podobě rozkazu, napomenutí, výstrahy, vysvětlení.

Rozkaz: prostředek, který pedagog používá k usměrnění žáků v jejich chování. Je nástrojem, kterým dává jasně najevo svou převahu nad žákem. Žák ovšem chápe rozkaz poněkud jiným způsobem než pedagog, cítí se být omezován. Podle pedagogovy formulace může rozkaz působit pozitivně, pak vzbuzuje u žáka kladné reakce, nebo může vyzníti negativně, když žák se sebezapřením splní příkaz. Nestačí však pouze slovy stanovovat pravidla, ale je nutné, aby pedagog dbal na jejich dodržování.

Napomenutí: je pedagogy často používáno v případě, kdy žáci nedodržují daná pravidla chování. Stejně jako rozkaz může mít ústní či písemnou formu, směřováno může být vůči jednotlivci nebo celé skupině či třídě.

Výstraha: má podobný význam jako napomenutí, bývá však spíše chápána v negativním smyslu nebo jako jakýsi stupeň směřující k vyhrožování. Pokud pedagog použije výstrahy, měla by být splnitelná a nesnižovat jeho autoritu.

Vysvětlování: je založeno na předpokladu, že žák pochopí smysl a nutnost požadovaného chování a uvědomí si nesprávnost svého chování. Případně může danému porušení předcházet. Dále jde o projednávání jednotlivých pravidel, která nemusejí být vždy zcela jasná.⁹⁵

⁹⁵Bendl, S.: Jak předcházet nekázní aneb kázeňské prostředky. Praha, Portál 2004, s.69 - 78

- **Zaměstnání:** ve formě hry , hravé práce a vyučování. Jde o způsob jak u dítěte rozvíjet sociální kompetence. Jelikož přechod od dětské hry k práci brání dítěti lenošit a nudit se. Dalším důležitým faktorem je, že i dětské hry mají svá stanovená pravidla, která se učí dodržovat stejně jako je tomu u kázně a pokud se nedodržují, je dítě určitým způsobem sankcionováno.

- **Dozor:** jeho účelem je dohled nad dodržováním pravidel. Ve školním prostředí je to dodržování školního řádu, aby nedocházelo k případným škodlivým vlivům či ohrožení zdraví dětí, zvláště pak těch nejmladších.

- **Trest:** je následek například neukázněného či nezákonného chování. Obecně lze říci, že jeho cílem je potlačení nežádoucího chování a jednání žáků do budoucna a dále, aby si žák uvědomil a pochopil své chování. Rozlišit můžeme tresty na přirozené, ty které přicházejí po spáchání určitého činu, umělé, které vytváří sám pedagog, a paradoxní, kdy dochází k odměňování viníka.

Forem administrativních trestů, které může pedagog použít, je celá řada od černých puntíků, přes poznámky, důtky, snížené známky z chování . Dále to mohou být nadávky, omezování volného času, pracovní tresty, peněžité, odebrání věcí atd.

- **Odměna:** je opakem trestu, způsob ocenění ukázněného, žádoucího chování.⁹⁶ Je příjemným následkem ukázněného, zákonného chování, čímž v dítěti upevňuje a podněcuje žádoucí způsoby chování. Většina odborníků se shoduje na tom, že odměna je efektivnějším výchovným prostředkem než trest. U odměn záleží na jejich druhu a množství.⁹⁷

⁹⁶ Bendl,S.: Jak předcházet nekázní aneb kázeňské prostředky.Praha, Portál 2004, s.106 - 129

⁹⁷ Čáp,J.: Psychologie výchovy a vyučování. Praha, Karolinum 1993, s.315

3.6.2 Kázeň a řešení konkrétního problému

Jen nevládní učitelé nemívají žádné problémy.

Najít jádro problému

- Nejlepší metodou, jak nalézt problémy i jejich řešení, zřejmě bývá rozmluva jako partnerský dialog. Vést by se měla po vyučování mezi čtyřma očima.
- Najít skutečný problém – žákovi naslouchat, vyjádřit ochotu problém řešit, nevynášet předčasné závěry nebo soudy.
- Dohodnout se na řešení – sdělit žákovi problém a zeptat se ho na jeho návrh řešení, pokud žák žádné řešení nenavrhne, navrhne řešení učitel a zeptá se na názor žáka. Požádat žáka o uskutečnění řešení.
- Stanovit cíl – kdy a jak řešení proběhne.
- Provést hodnocení – aby bylo zřejmé, zda bylo cíle dosaženo, vyjádřit zájem o uskutečnění cíle řešení.
- Uvedená metoda má tu výhodu, že při ní pravděpodobněji odhalíme skutečný problém a že řešení je pro žáky závaznější, jelikož ho sami navrhli. Partnerský dialog navíc v žácích podporuje tendenci řešit své problémy samostatně.

Řešení neodbytných problémů

Některé techniky, které se mohou hodit:⁹⁸

Rozhovor mezi čtyřma očima.

Je-li problém neodbytný, je třeba s žákem promluvit. Nejdříve použít otevřenou rozmluvu vedenou jako partnerský dialog. Vztek je třeba potlačit. Někdy je vhodná forma **otcovské domluvy**. Občas potřebuje žák dostat pořádně vyhubováno. Mluvit s žákem je třeba v soukromí.

Při opakované nekázní svou reakci stupňujeme.

⁹⁸ Petty, G.: Moderní vyučování. Praha, Portál 2008, s.93 - 95

	POPOVÍDÁNÍ	POHOVOR	OSTRÁ VÝTKA
	Nedirektivní partnerský dialog (rozhovor na úrovni dospělý-dospělý)	Rodičovský přístup (rozhovor na úrovni rodič-dospělý)	Direktivní rodičovský přístup (rozhovor na úrovni rodič-dítě)
Učitel vlastně říká:	„Myslím, že jsi své problémy ochoten a schopen vyřešit sám.“ „Respektuji tě jako člověka a mám pro tvé potíže pochopení.“	„Myslím, že k tomu, aby sis vyřešil svoje problémy, potřebuješ trochu přinutit.“	„Jsi mizerný lump a nemám tě rád. “Neumíš si sám vyřešit svoje problémy.“
Technika:	Klad'te otázky, které jdou k podstatě věci, a poslouchajte: „Co ti připadá nejtěžší...?“	Stanovte jasné cíle, řekněte žákovi, jaké může očekávat důsledky, když je nesplní, posuzujte dosahování cílů (což může vyžadovat větší počet rozmluv)	„TOP“ – těsná blízkost, oční kontakt, položení otázky – a (nebo) užití metodu „přeskakující gramofonové desky“. „Proč jsi ne...? „Uvědomuješ si, co se mohlo stát?“
Řeč těla a styl:	Povzbudivé, přívětivé, naslouchající, akceptující.	- (kontinuum)	Svrchované, prikazující, strohé, odsuzující.
Pravděpodobná reakce žáka:	spolupráce	poddajnost	Podrážděnost, ale poddajnost

Pokud máme s určitým žákem nebo třídou stále problémy, je zřejmé, že reakce se neosvědčila, musíme ji tedy změnit. Na špatné chování určitého žáka bychom nikdy neměli reagovat stejným způsobem více než dvakrát třikrát za sebou. Poté je třeba reakci změnit, nebo jí alespoň pohrozit.

„Když se ucho džbánů utrhne, nechod'me s ním pro vodu!“

Budeme-li reagovat stále stejným způsobem, nebudou se žáci bát své chování opakovat. Pouze pomocí stále se zvyšující přísnosti zjistíme, co je dostatečně odrazujícím prostředkem.

„Když budeme stále dělat to, co doposud, dostane se nám vždy toho, čeho doposud.“

Učitelé zvládající nekázeň používají obvykle širokou škálu prostředků. Jsou schopni reagovat novým způsobem, pokud dosavadní reakce nezapůsobila tak, jak měla.

Typ určitého vodítka pro učitele:

- podívat se na žáka
- hledět mu do očí
- jít směrem k žákovi a nespouštět ho z očí
- zůstat v blízkosti žáka
- při pohledu na žáka zavrtět hlavou nebo se zamračit
- (těchto pět technik lze užívat, aniž by byl přerušen výklad)
- zarazit řeč a dívat se na žáka, dokud si toho nevšimne, hledět mu beze slov do očí, pak pokračovat
- ukázat na žáka
- jmenovat žáka bez dalšího vysvětlení
- položit žákovi otázku týkající se probírané látky
- požádat žáka, aby vysvětlil ostatním určitou věc, jež se právě probírá
- přerušit výklad a požádat žáka, aby svého chování zanechal. Lze provést před ostatními, ale lepší je to mezi čtyřma očima.
- k předchozímu přidat nonverbální tlak např. pohled do očí, přísný tón
- položit žákovi otázku týkající se jeho chování
- promluva s žákem po hodině, zvolit partnerský dialog, stanovit cíl a hodnotit jeho plnění. Opakovat dle potřeby
- potrestat žáka zadáním nějakého nepříjemného úkolu, pokud možno nevztahujícího se k práci v hodinách, ujistit se, že jej provede sám
- pohrozit žákovi přesazením
- přesazení žáka
- uložit mu povinnost, aby se po každé hodině hlásil a ukázal svou práci
- pohrozit žákovi, že jeho chování ohlásíte třídnímu učiteli (řediteli školy)
- ohlásit jeho chování
- pohrozit žákovi, že bude sedět odděleně od ostatních
- když se žákovo chování nezlepší, oznámení jeho chování třídnímu učiteli (řediteli)- písemně dát na srozuměnou, nechat si kopii, která se může hodit
- seznámit s tímto řešením žáka
- pohrozit žákovi žádostí o promluvu s ředitelem školy
- udělat to, čím bylo žákovi pohroženo

3.7 Nekázeň očima studenta⁹⁹

Do tohoto momentu jsem se zabývala problematikou kázně očima pedagogů a odborníků. Touto krátkou kapitolou uvádím také pohled z druhé strany, tedy studenta, na problém nekázně ve třídě, v souladu s cílem diplomové práce, kdy si jako jeden z cílů kladu komparaci pohledu pedagogů a studentů na problém kázně současné střední školy.

Je zcela evidentní, že dnešní prostředí, ve kterém mladí lidé žijí, se od minulých dob změnilo k nepoznání. Dříve byl pedagog pro studenty absolutní autoritou, dnešní studenti jsou však mnohem bezprostřednější a žádají spíše kamarádský přístup ze strany učitele. Odmítají autoritu učitele uznávat, autoritou se učitel stává, dokáže-li zaujmout a upřímně s žáky komunikovat bez zbytečných formalit. Žáci touží mít k učiteli „blíž“. Záleží jen na něm, zda tohoto využije. Dobrý učitel dokáže vytvořit vzájemně se tolerující a dobře naladěný pracovní kolektiv. Dokáže si získat důvěru, ale může i z určité upřímné konverzace couvnout, to však mohou žáci pochopit jako jeho slabost a sklouzne to spíše k smlouvání, drzosti, odmlouvání a nekázni. Jak by tedy měl správně reagovat učitel, aby dosáhl maxima ve své třídě?

Pokud pedagog odpoví na bezprostřední podněty třídy upřímně a se „sebezapřením“, sklidí u studentů uznání. Zároveň však musí dát asertivně najevo svůj návrh, tedy jasná pravidla, která se budou dodržovat. Tento způsob žáci přijmou, jelikož se blíží jejich zásadě: „My něco od tebe – a ty něco od nás.“ Výměnou za laskavý přístup učitele je dodržování jeho pravidel. Pokud však učitel bude hned na začátku k bezprostředním projevům třídy lhostejný a určí pouze svá pravidla, jsou žáci nespokojeni. Nepřátelský, despotický, učitel který sám trvá na určitých „omezujících“ pravidlech, je pro studenty nepřijemným elementem. Ze zkušeností studentů vyplývá, že když není přijat požadavek otevřenosti, vnímá třída učitelova pravidla jako omezující, nepřijemná. Smyslem je pochopení nutnosti požadovaného chování a uvědomění si nesprávnosti svého chování. Případně může pedagog danému porušení předcházet. Dále jde o projednávání jednotlivých pravidel, která nemusejí být vždy zcela jasná. V případě, že učitel přijme pozitivní projevy třídy a otevře se, třída chápe jeho požadavky za pochopitelné.

Vraťme se k možnosti „neotevření se třídě“. Učitel se dostává do pozice, kdy je mu dáno označení „Kamenná tvář“. Třída se cítí být uražena, protože byl učiněn vstřícný krok a učitelem byl následně potlačen či dokonce potrestán, což je vnímáno jako křivda. Když pak učitel předloží své požadavky, naráží na ukřivdění a nepochopení. Vše, co pak učitel udělá, je v očích třídy špatně.

⁹⁹Onder, J.: Nekázeň ve třídě očima studenta, aneb koho děti nezlobí. Prevence. 2007, 4, 2, s. 17

Dochází k začarovanému kruhu, jelikož čím větší napětí ve třídě učitel cítí, tím více sankcí uděluje. Třída jej přirozeně nesnáší, učitel nechodí do třídy rád a mluví o ni nepěkně s kolegy.

Stává se, že tato zjištění někteří z kolegů pak cítí ve třídě. Názory na tutéž třídu se tedy mohou mezi pedagogy lišit. Prvotní chyba pedagoga se dá jen nesnadno napravit, musí dát studentům najevo, že musí „splatit svůj dluh“ a má dvě možnosti. Buď bude nepřátelské projevy třídy tvrdě potlačovat a získá pověst tyrana nebo naopak zareaguje apatií či ignorováním provokací studentů, což je nejlepší cesta k tzv. „anarchii při výuce“. Studenti si pak v hodinách dělají co se jim zlíbí. Smysl pro spravedlnost mají mladí lidé obzvláště velkou a nezdráhají se vykládat si ji svérázným způsobem. Někteří pedagogové nepřátelské nebo ignorující chování třídy nechápou. Je to podobné jako když dítě přijímá trest jako spravedlivý pouze od určité osoby, které si váží a má ji rádo. V jiném případě jej vnímá jako křivdu. Důležité je pochopit situaci, aby si pedagog např. žertování svých studentů nevykládal nutně jako nevhodné nebo urážlivé chování.

Otázka kázně ve školách je samozřejmě mnohem složitější a ovlivňuje ji řada dalších faktorů. Důležité je zdůraznit, že v klíčový moment v komunikaci se třídou je důležitá otevřenost učitele.

Není však pro pedagoga snadné odhadnout dané klima třídy, jak co nejlépe zareagovat na zvědavé otázky svých studentů, které nesměřují k probíhající výuce. Mnohdy se setkáváme s případy, že pedagog se snaží být kamarádem studentům i na úkor podrývání autority některých svých kolegů, někdy dokonce dochází k tomu, že pravidla a požadavky určují převážně studenti.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

4. VÝZKUM

Výzkumným problémem zpracované diplomové práce je problematika sociálně patologických jevů na SOŠ. Jedním z akcentovaných problémů současného nejen středního školství, je fenomén kázně.

Současné školství se potýká s výrazným nárůstem porušování školního řádu, pravidel (i těch, na kterých participují sami studenti) a především se v prostředí školy setkáváme s nerespektováním autority pedagoga. Na mnoha školách bývá nekázeň v kontextu s dalšími sociálně patologickými jevy.

Není výjimkou, že student přichází do školy pod vlivem návykových látek, což často samo o sobě ovlivní míru kázně nejen konkrétního studenta, ale významně se toto podílí na celkové kázni v rámci celé třídy, potažmo školy.

4.1 Výzkumný problém

Ovlivňují sociálně patologické jevy míru kázně na současných SOŠ?

4.2 Cíl výzkumu

Hlavní cíl: zmapovat kontext sociálně patologických jevů a kázně na SOŠ, porovnat četnost výskytu v roce 2006 oproti roku 2009 (s cílem zjistit v kontextu zvyšování četnosti výskytu sociálně patologických jevů a snižování kázně na SOŠ)

Dílčí cíle:

- Zjistit míru četnosti výskytu sociálně patologických jevů na SOŠ
- Zjistit míru četnosti kázeňských problémů na SOŠ
- Zjistit pohled studentů SOŠ na problematiku kázně
- Zjistit pohled pedagogů SOŠ na problematiku kázně

Výzkum má několik částí. Mapuje problematiku výskytu patologických jevů a kázeňských přestupků na jedné ze středních odborných škol za poslední tři roky. Zabývá se nejčastějšími formami nedisciplinovaného chování a jejich příčinami. Porovnává výsledky z dotazníku provedeného u studentů dnes a před třemi lety. Zjišťuje současný pohledu studentů a pedagogů na problematiku kázně.

Přináší zjištění s jakými nejčastějšími podobami neukázněného chování se setkávají pedagogové, jak je řeší a jak to ovlivňuje jejich práci a jak tuto problematiku vnímají studenti.

4.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Výběr výzkumného vzorku byl záměrný, jelikož jsem chtěla zmapovat míru výskytu sociálně patologických jevů a problematiky kázně na SOŠ, kde působím jako pedagog.

Dotazovaní respondenti jsou studenti a pedagogové SOU a SOŠ. Dotazovaných studentů bylo v roce 2006 celkem 162 (z toho 95 dívek a 67 chlapců). V roce 2009 celkem 147 studentů (z toho 83 dívek a 64 chlapců) ve věku 15-21 let (tedy střední a starší adolescenti). Pedagogů, kteří vyplnili daný dotazník bylo celkem 21, (s průměrnou praxí vyšší než 10 let).

V analýze školních dokumentů byla shromážděna data o studentech SOŠ v období od roku 2006 do roku 2009, tedy za tři roční klasifikační období. V roce 2006/2007 to byla data o 147 studentech, v roce 2007/2008 o 162 studentech a v roce 2008/2009 o 158. Byly shromážděny údaje o výskytu kázeňských opatření, počtu zameškaných hodin a prospěchu studentů.

4.4 Metody sběru dat

- Dotazník (explorační metoda- kvantitativní)
- Analýza školních dokumentů (obsahová analýza)

Dotazník byl koncipován formou otázek, na něž respondenti odpovídali ano, ne případně možná, nebo výběrem připravených krátkých odpovědí, dále s možností vlastní odpovědi. Dotazník pro studenty obsahoval 24 otázek zaměřený na zjištění četnosti výskytu sociálně patologických jevů a následně na problematiku kázně. Dotazník pro pedagogy se skládal z 12 otázek a byl zaměřen na problematiku kázně. Oba dotazníky byly anonymní, pro vyplnění měli respondenti libovolný čas.

U vyplňování dotazníku pro studenty jsem byla přítomna, abych mohla případné nejasnosti vysvětlit.

Dalším zdrojem informací byla analýza školních dokumentů. Zde byly shromážděny údaje o studentech- absolventech v době od roku 2006 až 2009.

4.5 Metody analýzy dat

Data byla analyzována relativní četností (poměrem $n_i : n$)

4.6 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření bylo provedeno anonymně. V dotaznících pro studenty i pedagogy byly použity uzavřené vícealternativní otázky.

Údaje získané od značného počtu respondentů jsou efektivním výzkumným nástrojem.

4.6.1 Stanovení hypotéz

H1: Míra výskytu sociálně patologických jevů je vyšší u studentů z dysfunkčních rodin než u studentů z funkčních rodin

- Hypotéza bude potvrzena v případě, že u více než polovina respondentů z dysfunkčních rodin bude mít přímou zkušenost s většinou patologických jevů.
- K 1.hypotéze se váží otázky číslo:1,2, 24 (dotazník pro studenty)

H2: První osobní zkušenosti se sociálně patologickými jevy mají častěji studenti již v průběhu základní školy (ve věku do 15 let) než po nástupu na střední školu

- Hypotéza bude potvrzena v případě, že více než polovina respondentů do 15 let potvrdí první osobní přímé zkušenosti se sociálně patologickými jevy již na základní škole.
- K 2.hypotéze se váží otázky číslo: 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 (dotazník pro studenty)

H3: Studenti, kteří mají skutečný zájem o svůj studijní obor, mají méně kázeňských problémů než studenti, kteří tento obor volili jako nouzovou variantu.

- Hypotéza bude potvrzena jestliže studentům, kteří mají o daný studijní obor skutečný zájem, bylo uděleno výchovné opatření pouze ojediněle.
- K 3.hypotéze se váží otázky číslo: 3,4,5,17,19 (dotazník pro studenty)

H4: Míra výskytu kázeňských přestupků je vyšší u respondentů, kteří mají problém v oblasti sociálně patologických jevů než u respondentů, kteří tento problém mají.

- Hypotéza bude potvrzena v případě, že z více než poloviny souvisí sociálně patologické jevy s mírou kázeňských přestupků.
- K 4.hypotéze se váží otázky: 8, 16, (6, 7, 9 -14) (dotazník pro studenty)

H5: Studenti považují za smysluplnější opatření zdržení po vyučování než formulované písemné kázeňské opatření

- Hypotéza bude potvrzena v případě, že více než polovina studentů zvolí zdržení po vyučování jako účinný kázeňský trest.
- K 5.hypotéze se váží otázky: 18,20,21,22 (dotazník pro studenty)

H6: Pedagogové volí písemná opatření častěji než jinou formu kázeňských opatření

- Hypotéza bude potvrzena v případě, že nekázeň v hodině řeší pedagogové ,ve více než polovině případů, písemným opatřením.
- K 6.hypotéze se váží otázky: 5, 7, 8 (dotazník pro pedagogy)

H7: Vyrušování ve vyučovacích hodinách je podle pedagogů častější kázeňský přešupek než jiné přešupky

- Hypotéza bude potvrzena pokud pedagogové řeší hluk-vyrušování v hodině častěji než např. pozdní příchody, vulgaritu,ničení majetku školy atd.
- K 7.hypotéze se váží otázky: 4, 6, 9 (dotazník pro pedagogy)

H8: Pedagogové považují diskuzi se žáky za lepší prostředek prevence problémů

- **v oblasti kázně než exemplární tresty**
- Hypotéza bude potvrzena v případě, že diskuzi jako prostředek pro prevenci problémů v oblasti kázně zvolí nadpoloviční většina pedagogů.
- K 8.hypotéze se váží otázky. 3, 10, 11 (dotazník pro pedagogy)

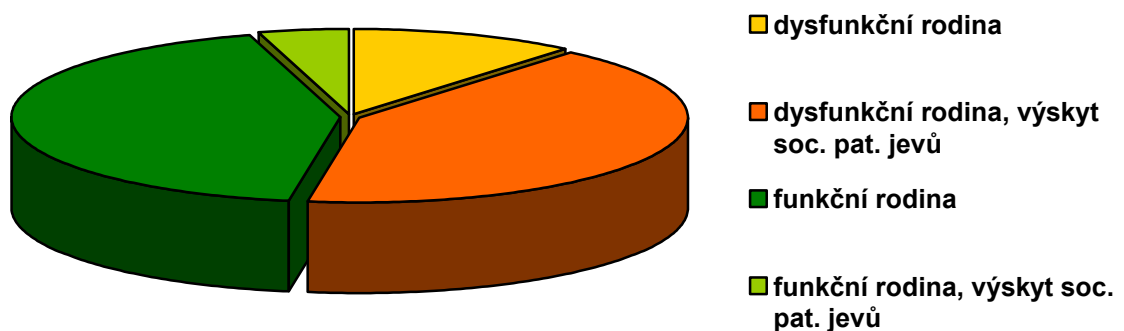
H1 – H8 byly stanoveny na základě pilotního výzkumu.

4.6.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

H1: Míra výskytu sociálně patologických jevů je vyšší u studentů z dysfunkčních rodin než u studentů z funkčních rodin

Otázky vztahující se k H1: studenti

1. Pocházíte z úplné rodiny?
2. Měl(a) jste někdy pocit dysfunkce Vaší rodiny?
24. Jak byste seřadili následující hodnoty dle žebříčku hodnot?

Graf: č.1. - výskyt patologických jevů v dysfunkčních a funkčních rodinách v roce 2009

- z celkového počtu dysfunkčních rodin (52,5%) je 41,5% respondentů, kteří mají osobní zkušenost se sociálně patologickými jevy.

Hypotéza se potvrdila u většiny respondentů pocházejících z rodin, které se jeví jako

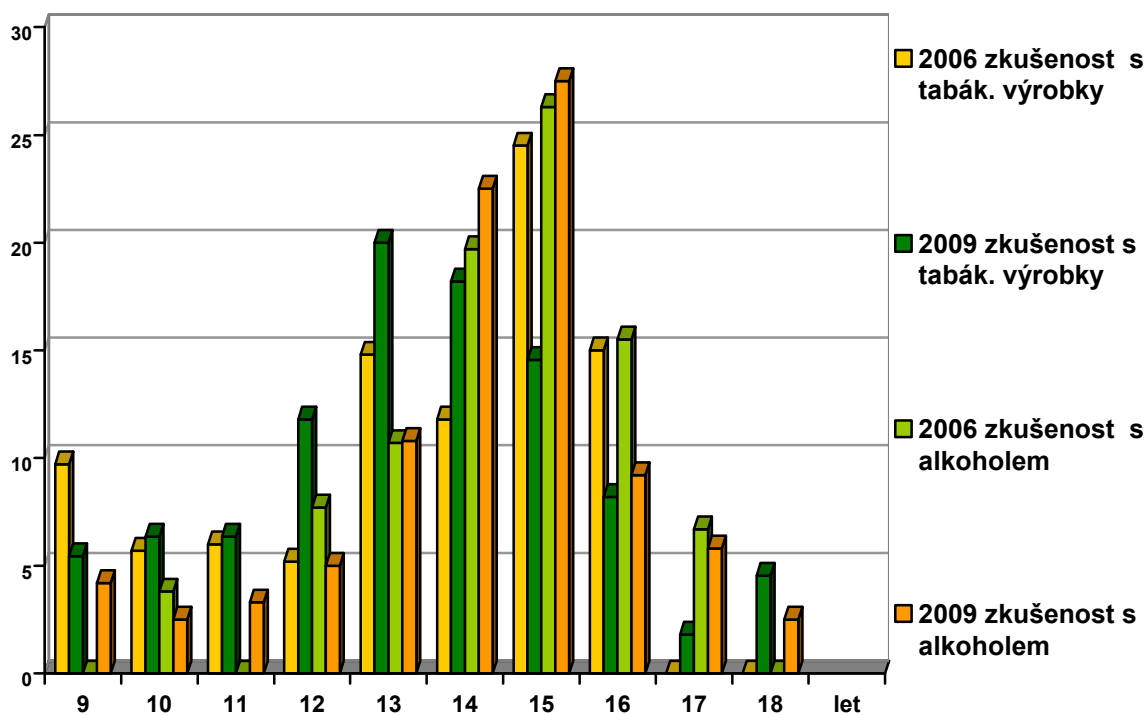
dysfunkční, dochází k výskytu sociálně patologickým jevům. Celkově vzrostl počet studentů pocházejících z dysfunkčních rodin o 9,5%. Zkušenosti se sociálně patologickými jevy se také zvýšil, o více než 10%, s výjimkou hraní automatů (kde došlo k poklesu o 9%).

H2: První zkušenosti se sociálně patologickými jevy mají častěji studenti již v průběhu základní školy než po nástupu na střední školu (ve věku 15 a nižším)

Otázky vztahující se k H2: studenti

6. V kolika letech byla Vaše první osobní zkušenost s tabákovými výrobky?

9. V kolika letech byla Vaše první osobní zkušenost s alkoholem?

Graf: č.2 - věk respondentů, kdy došlo k první osobní zkušenosti s alkoholem a tabákovými výrobky.

- Četnost prvních osobních zkušeností s alkoholem byla nejvyšší v roce 2006 i 2009 ve věku 15 let respondentů. Zkušenosti s tabákovými výrobky měli nejčastěji respondenti v 15 letech v roce 2006 a ve 13 letech v roce 2009.

7. Jste pravidelný kuřák? (od kolika let)

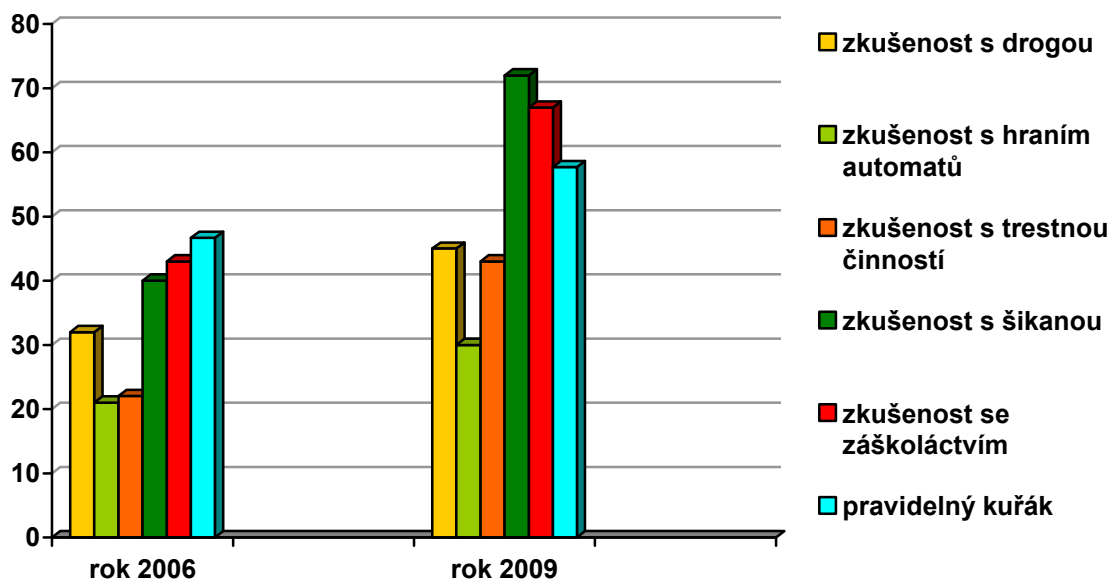
10. Máte nějakou osobní zkušenost s drogou?

11. Máte nějakou osobní zkušenost se záškoláctvím?

12. Byl(a) jste někdy svědky šikany? (případně obětí)

13. Byl(a) jste někdy účastníkem nějaké trestné činnosti?

14. Máte nějakou osobní zkušenost s hraním automatů?

Graf: č.3.- četnost zkušeností se sociálně patologickými jevy u respondentů v roce 2006 a 2009.

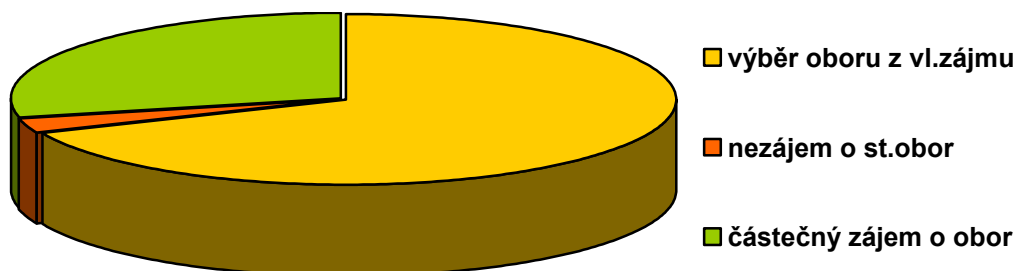
- U výskytu sociálně patologických jevů došlo k celkovému nárůstu u pravidelných kuřáků o 11%, zkušeností s drogou o 13%, záškoláctví o 24%, šikany o 32%, trestné činnost o 21%, hraní automatů o 9%.

Hypotéza se potvrdila, více než 50% respondentů má zkušenosti se sociálně patologickými jevy již na základní škole. Nejrizikovějším obdobím prvních zkušeností je věk 15 let života, v některých případech se věk od roku 2006 ještě snížil. Četnost prvních zkušeností se mírně od roku 2006 do roku 2009 zvýšila.

H3: Studenti, kteří mají skutečný zájem o svůj studijní obor, mají méně kázeňských problémů než studenti, kteří tento obor volili jako nouzovou variantu.

Otázky vztahující se k H3: studenti

3. Vybral(a) jste si daný obor dobrovolně (z vlastního zájmu, nebo to byla pouze nouzová varianta)?

Graf: č.4. - počet respondentů, kteří si daný obor zvolili z vlastního zájmu a těch, kteří spíše jako nouzovou variantu.

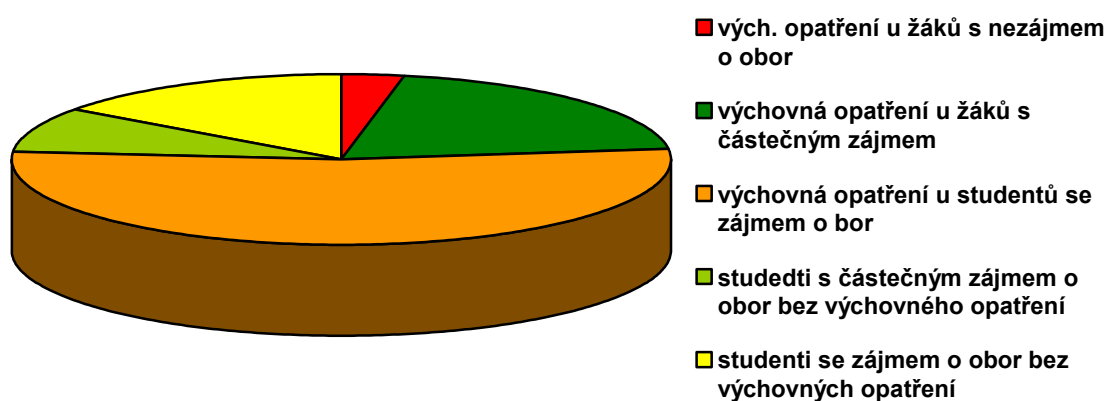
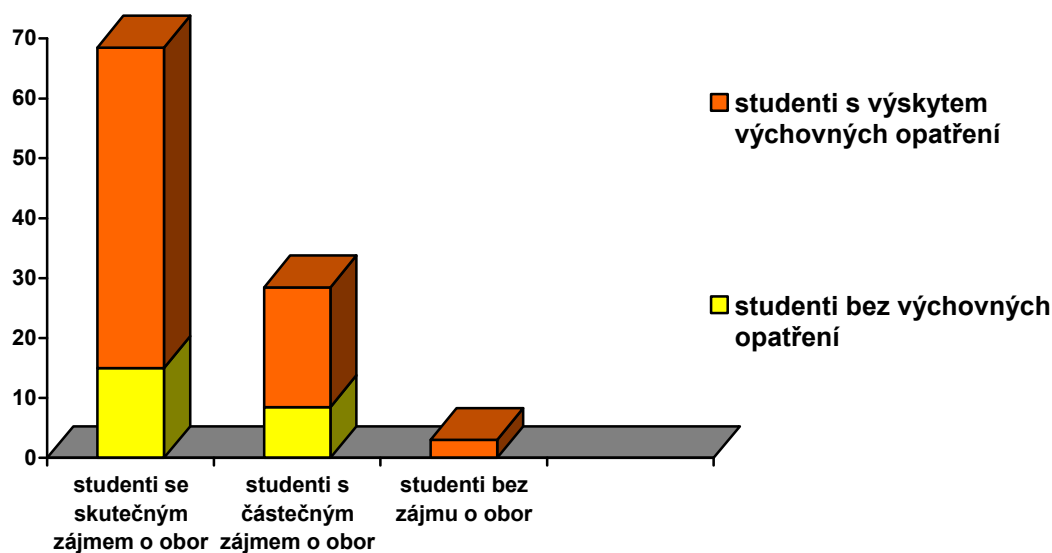
- Téměř 70% studentů si daný studijní obor vybrala z vlastního zájmu o obor, cca 10% studentů částečně pouhá 2-3% studentů vypověděla, že o studovaný obor je pro ně pouze nouzovým řešením a to například z důvodu nepřijetí na jinou školu. V porovnání roku 2009 a 2006 se tento poměr téměř nezměnil (rozdíl max.2,5%). Ve skutečnosti je tomu ovšem jen stěží co věřit, jelikož celkový přístup studentů tomu nenasvědčuje.

4. Je pro Vás důležité se ve Vašem oboru vyučit?

- Důležitost dokončit studium daného oboru je prioritou u 87% studentů, což je jen obtížně viditelné z jejich celkového přístupu ke studijním povinnostem.

5. Chcete se dál v oboru vzdělávat?

- Další vzdělávání v oboru považuje za žádoucí 42% studentů.

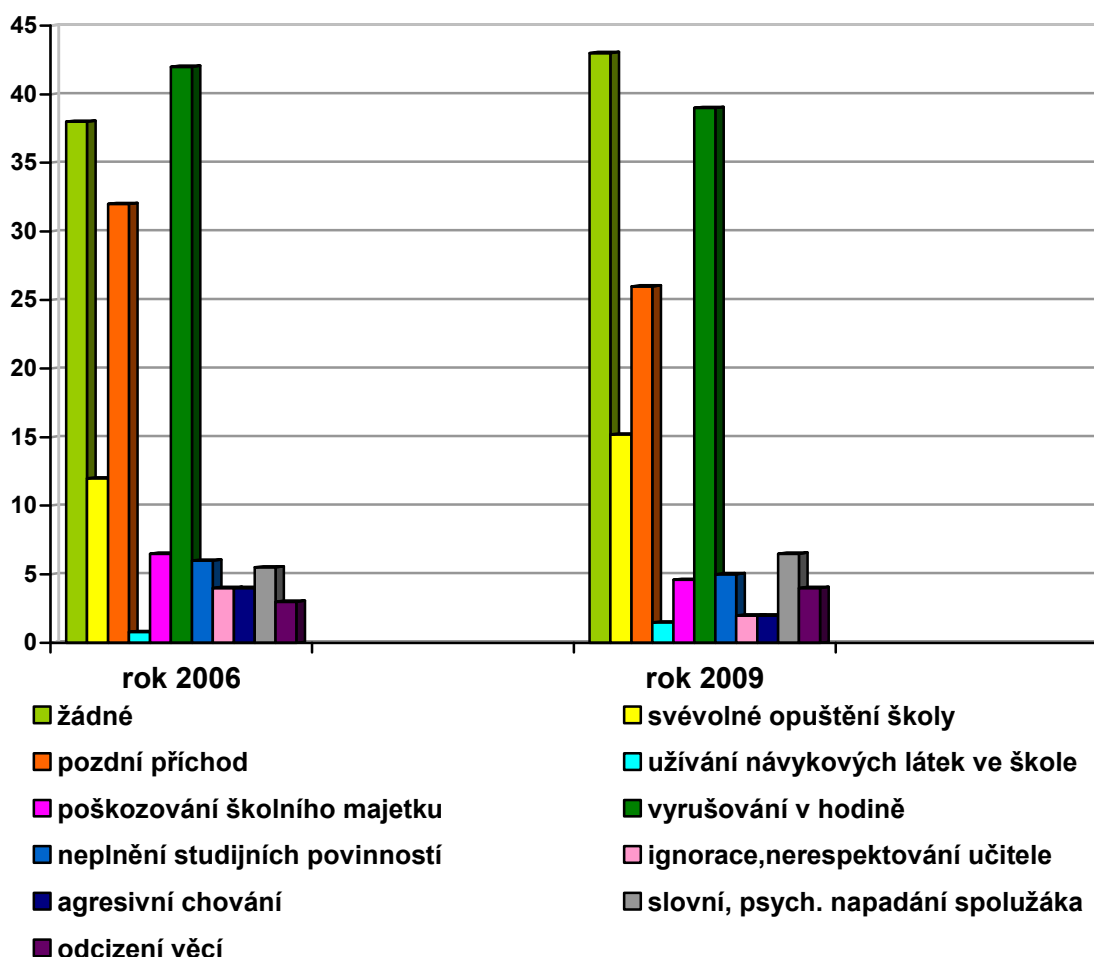

Graf: č.5, 6. –výskytu výchovných opatření u respondentů ve vztahu k zájmu o studijní obor

17. Kolik času z vyučovací hodiny se skutečně věnujete učení?

- Více než polovina studentů se skutečně výuce věnuje méně než 30 minut z vyučovací hodiny, což opět vypovídá o celkovém přístupu studentů ke studiu (tedy jejich zájmu)

19. Kterých kázeňských přestupků jste se během posledního školního roku dopustil/a více než třikrát?

Graf:č.7.– výskytu jednotlivých kázeňských přestupků kterých se respondenti dopustili za poslední školní rok.

- Nejčastějším přestupkem, kterého se studenti dopouštějí je opakované vyrušování v hodině čemuž odpovídá i čas který skutečně věnují výuce v hodině (viz ot.17)

Hypotéza se nepotvrdila. Většina studentů, kteří si obor zvolili z vlastního zájmu, je pro ně důležité dostudovat, případně se i nadále v daném oboru vzdělávat, vykazuje značný výskyt kázeňských problémů (jako je vyrušování v hodině) i s následkem formálního výchovného opatření, nejčastěji je tím napomenutí třídního učitele. Nepatrně vzrostl, od roku 2006, počet studentů, kteří si zvolili obor dobrovolně a těch kteří by se rádi dále v oboru vzdělávali.

H4: Míra výskytu kázeňských přestupků je vyšší u respondentů, kteří mají problém v oblasti sociálně patologických jevů než u respondentů, kteří tento problém mají.

Otázky vztahující se k H4: studenti

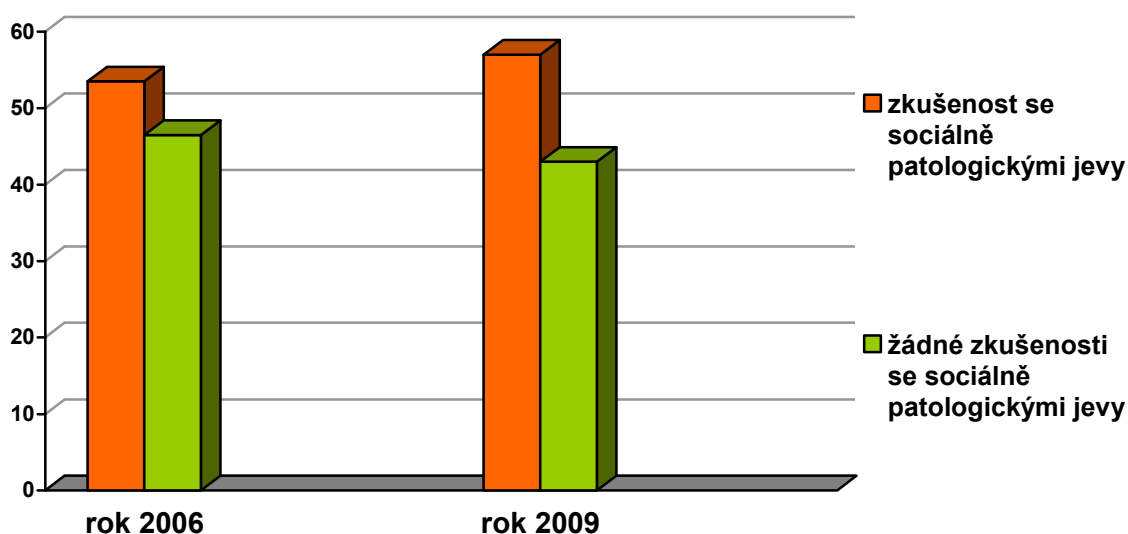
6. V kolika letech byla Vaše první osobní zkušenost s tabákovými výrobky?

7. Jste pravidelný kuřák?

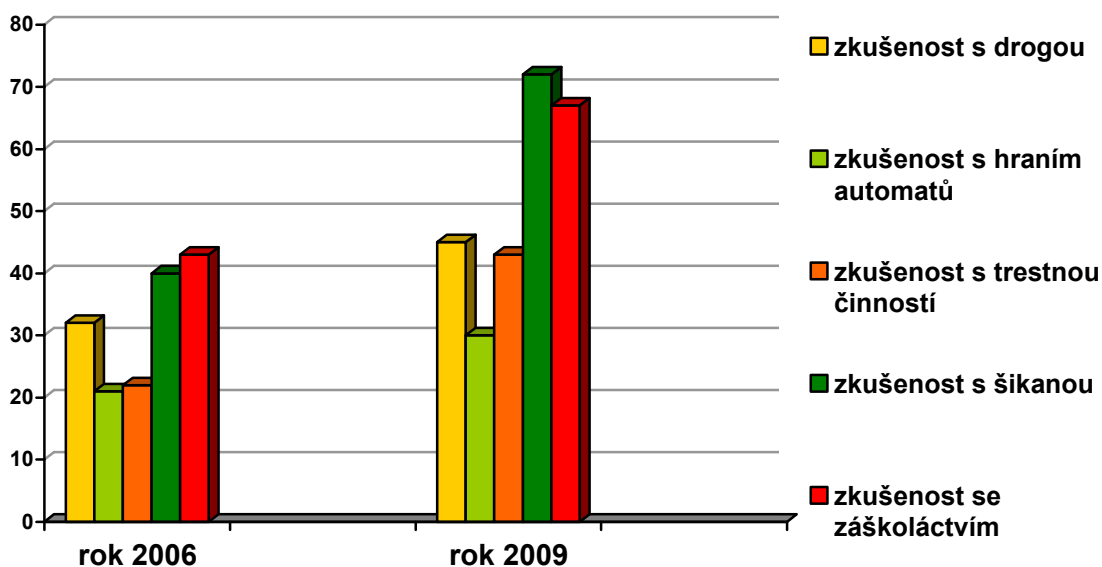
8. Máte osobní přímou zkušenost s více než jedním tímto jevem: alkohol (stav opilosti), drogy, hraní automatů, trestná činnost, záškoláctví, šikana?

9. V kolika letech byla Vaše první zkušenost s alkoholem?

10.-14. Máte nějakou osobní zkušenost s drogou, záškoláctvím, šikanou, trestnou činností, hraním automatů?

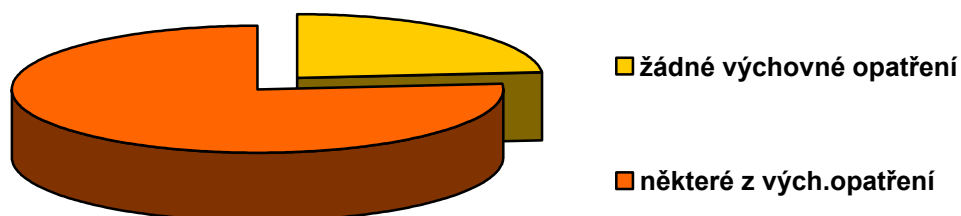
Graf: č.8.– sociálně patologických jevů u respondentů v roce 2006 a 2009.

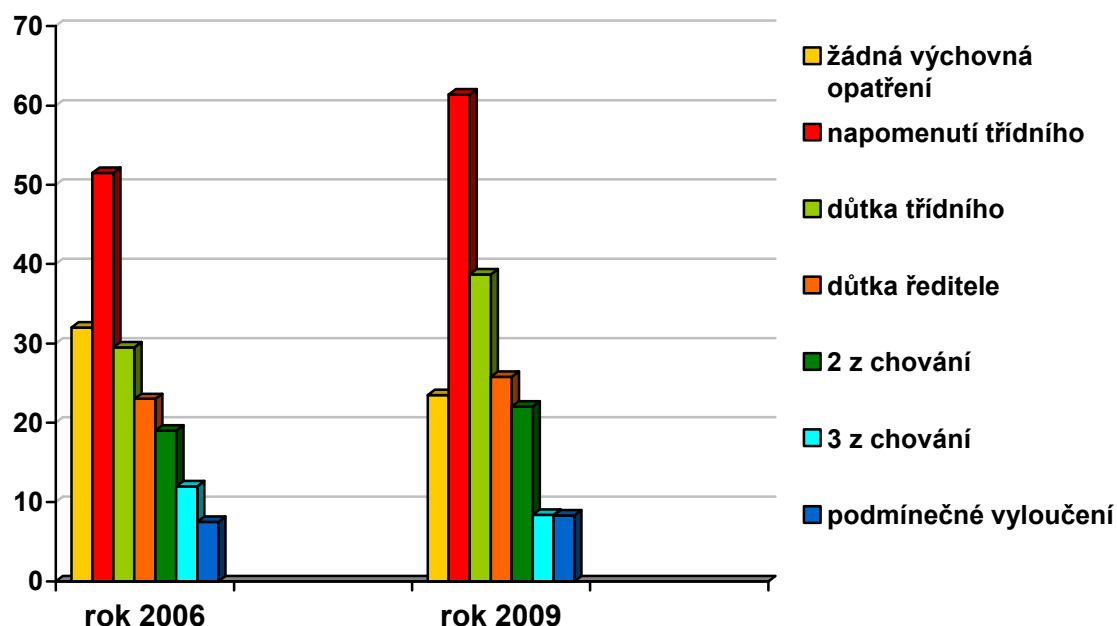
Graf: č.9. – jednotlivé sociálně patologických jevů u respondentů v letech 2006 a 2009

- Celková četnost zkušeností se sociálně patologickými jevy od roku 2006 – 2009 vzrostla a to i ve všech jednotlivých sociálně patologických jevech jako je zkušenost se záškoláctvím, šikanou, drogou, alkoholem, hraním automatů i trestnou činností.

16. Týkalo se Vás v minulosti některé z výchovných opatření (poslední školní rok)?

Graf: č.10. –poměr respondentů, kteří mají a nemají uděleno některé z výchovných opatření

Graf: č.11 – četnost konkrétních kázeňských opatření, která byla respondentům udělena za poslední školní rok v porovnání roku 2006 a 2009

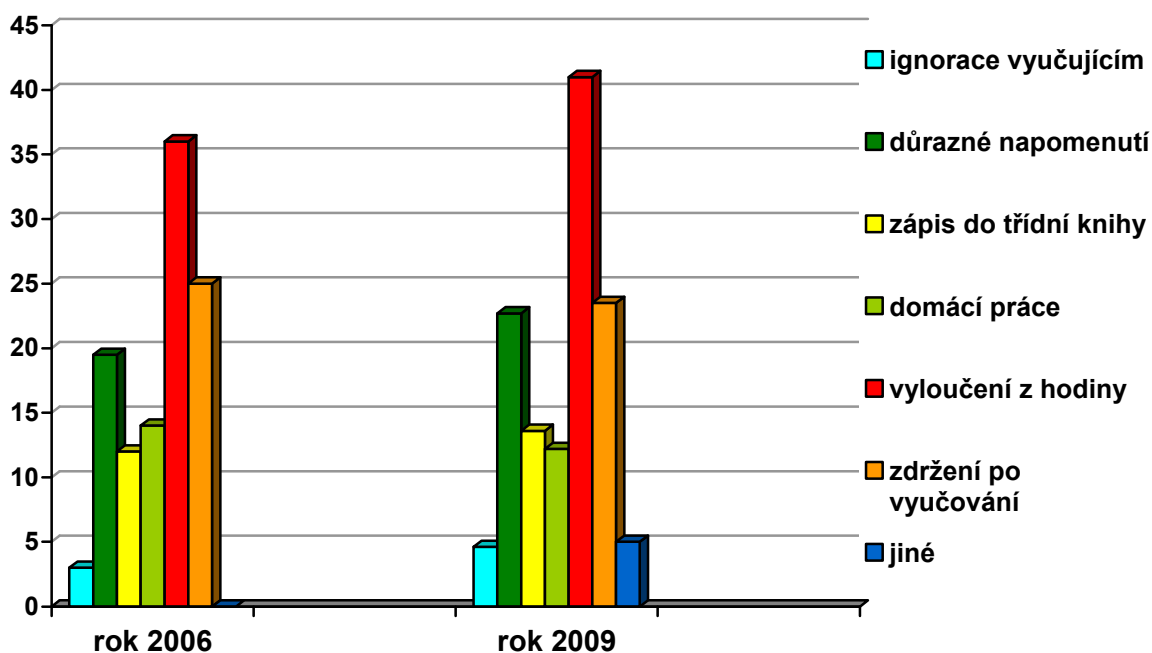
- Žádná výchovná opatření se netýkala pouze necelé čtvrtiny studentů. Více než polovině studentů bylo uděleno napomenutí třídního učitele, dalším četným výchovným opatřením je důtka třídního, kde došlo oproti roku 2006 k nárůstu.

Hypotéza se potvrdila. Zejména studenti, kteří přiznali užívání některé návykových látek mívají problém s vyrušováním v hodině a respektem vůči pedagogům. Většina respondentů má zkušenost s udělením napomenutí třídního učitele či ředitelskou důtkou. Celkově má zkušenost s opakovaným vyrušováním v hodině (s následkem zápisu v TK) okolo 40% studentů, což koresponduje s výpovědí studentů, kteří ve více než 40% přiznali, že čas který ve vyučovací hodině věnují skutečné výuce, je méně než 30 minut.

H5: Studenti považují za smysluplnější opatření zdržení po vyučování než formulované písemné kázeňské opatření

Otázky vztahující se k H5: studenti

18. Co by bylo podle Vás smysluplným trestem pro žáka, který vyrušuje v hodině a neplní si své studijní povinnosti?

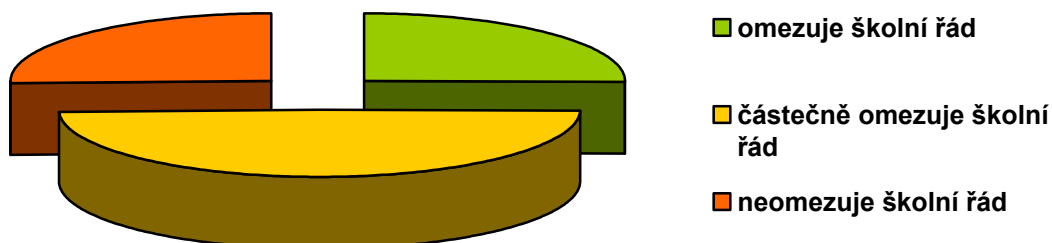

Graf: č.12 – tresty, které by nejčastěji studenti zvolili za smysluplné při vyrušování v hodině

- Studenti jednoznačně jako neúčinnější trest považují vyloučení z hodiny, naopak jako nejméně účinné vidí to že je bude vyučující ignorovat.

20. Jak by jste klasifikovali tyto přestupky?

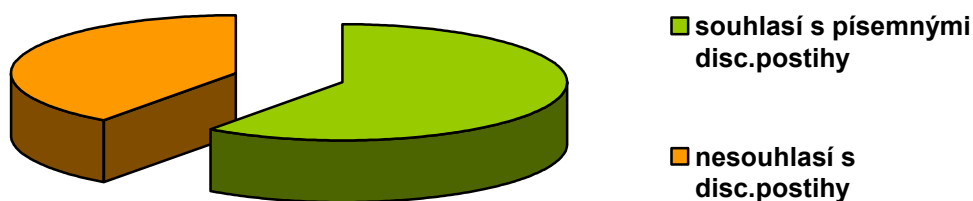
21. Omezuje Vás školní řád?

Graf: č.13 – množství respondentů, kteří vnímají školní řád jako omezující

- Z celkového počtu studentů se polovina z nich necítí být pravidly školního řádu nikterak omezována. Tedy spíše, že se školním řádem většina studentů omezovat nenechá.

22. Souhlasíte s písemnými disciplinárními postihy při porušování školního řádu?

Graf: č.14 – poměr respondentů, kteří souhlasí či nesouhlasí s udělovanými písemnými disciplinárními postihy.

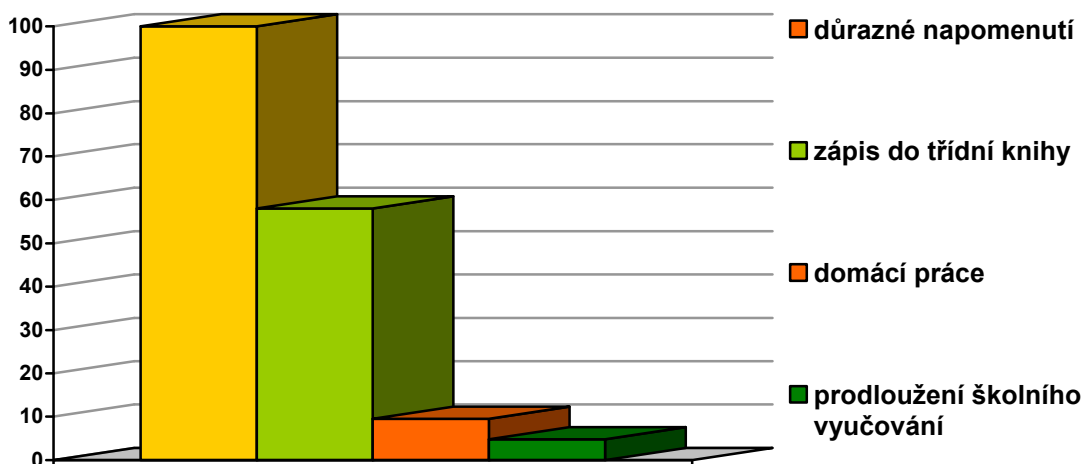
- Více než polovina studentů souhlasí s písemnými postihy za porušování školního řádu, z čehož vyplývá, že jejich účinnost nebude příliš vysoká.

Hypotéza se v dané míře **nepotvrdila**, tedy nebylo potvrzeno, že více než polovina studentů, volí zdržení po vyučování, za smysluplný trest. Bylo však zjištěno, že zdržení po vyučování, vidí jako smysluplný trest, více než 20% studentů, což se ukázalo jako nejčtenější volba, ale zároveň více než polovina studentů souhlasí s písemnou formou trestu.

H6: Pedagogové volí písemná opatření častěji než jinou formu kázeňských opatření

Otázky vztahující se k H6: pedagogové

5. Jak nejčastěji řešíte nekázeň v hodině?

Graf: č.15 – formy kázeňských opatření, které nejčteněji pedagogové volí jako řešení nekázně v hodině

- Všichni pedagogové běžně užívají důrazného napomenutí, více než polovina pedagogů přistoupí k zápisu do třídní knihy, desetina z nich to řeší domácím úkolem a jen výjimečně zvolí jako účinné řešení prodloužení školního vyučování. Což je pochopitelné, jelikož v případě, že zvolí prodloužení výuky, zasahují i do svého osobního času.

7. Jak často se ve škole setkáváte s kázeňskými problémy?

- Polovina pedagogů se setkává s kázeňskými problémy jednou týdně, denně pouhých 14,3%.

8. Kolik kázeňských opatření průměrně týdně udělíte?

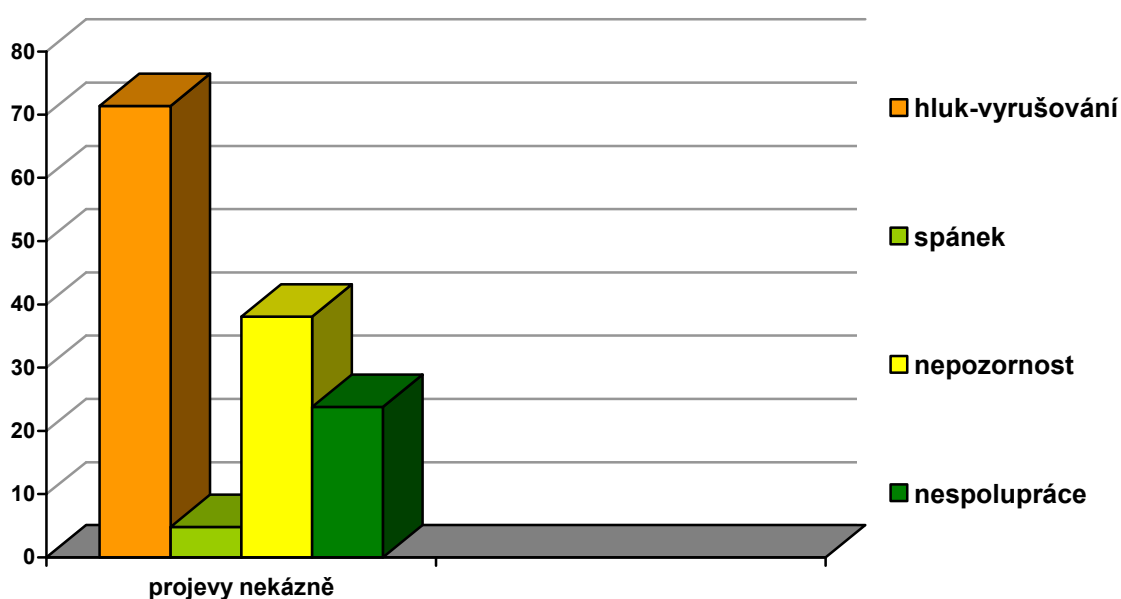
- Jednou týdně pedagogové udělí nejčastěji dvě kázeňská opatření, více než šest kázeňských opatření týdně udělí 14,3% - což odpovídá zjištění, že tentýž počet pedagogů se setkává s kázeňskými problémy denně.

Hypotéza se potvrdila, více než polovina pedagogů volí písemná kázeňská opatření jako adekvátní trest za neukázněné chování žáků. Prodloužení školního vyučování, které žáci zvolili jako nejúčinnější, používají pedagogové jen v nepatrné míře.

H7: Vyrušování ve vyučovacích hodinách je podle pedagogů častější kázeňský přestupek než jiné přestupky

Otázky vztahující se k H7: pedagogové

4. Jaké jsou nejčastější projevy nekázně ve vyučovací hodině?

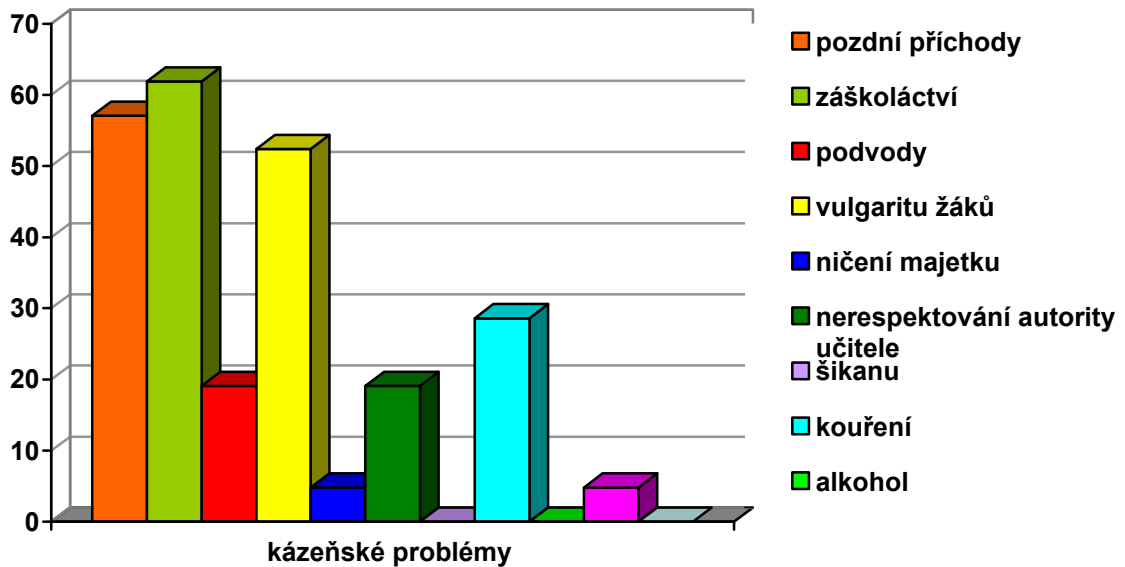
Graf: č.16 – četnost jednotlivých forem nekázně vyskytujících se v hodině

- Většina pedagogů se ve svých hodinách potýká s problémem hlučnosti studentů, čímž narušují výuku dané vyučovací hodiny a znesnadňují tím práci pedagoga.

6. Co rozumíte pod pojmem neukázněného chování?

- Za projevy neukázněného chování nejčastěji pedagogové považují vyrušování, překračování dohodnutých norem a drzost.

9. Které kázeňské problémy řešíte nejčastěji jako třídní?

Graf: č.17 – četnost kázeňských problémů, které pedagogové nejčastěji řeší

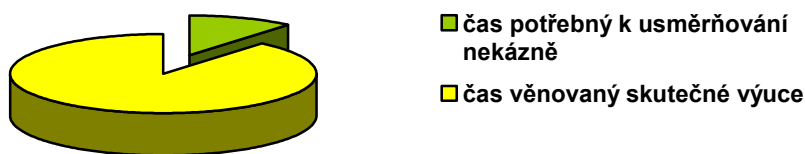
- Nejčastěji jsou ve škole řešeny neomluvené hodiny, pozdní příchody a vulgarity studentů. Je zarážející, že například není řešena pedagogy vůbec šikana či alkohol, což však nesvědčí o tom, že by studenti s tímto jevem neměli přímé zkušenosti.

Hypotéza se potvrdila, vyrušování v hodině řeší pedagogové v mnohem vyšší míře než ostatní kázeňské přestupky. V četnosti výskytu je to o více než 30%. S tímto souvisí i následná doba, kterou pedagog musí věnovat v hodině k ukázněnosti žáků a doba, kterou skutečně žáci věnují výuce. Dále atmosféru hodiny narušuje četnost pozdních příchodů studentů a jejich vulgarity.

H8: Pedagogové považují diskuzi se žáky za lepší prostředek prevence problémů v oblasti kázně než exemplární tresty.

Otázky vztahující se k H8: pedagogové

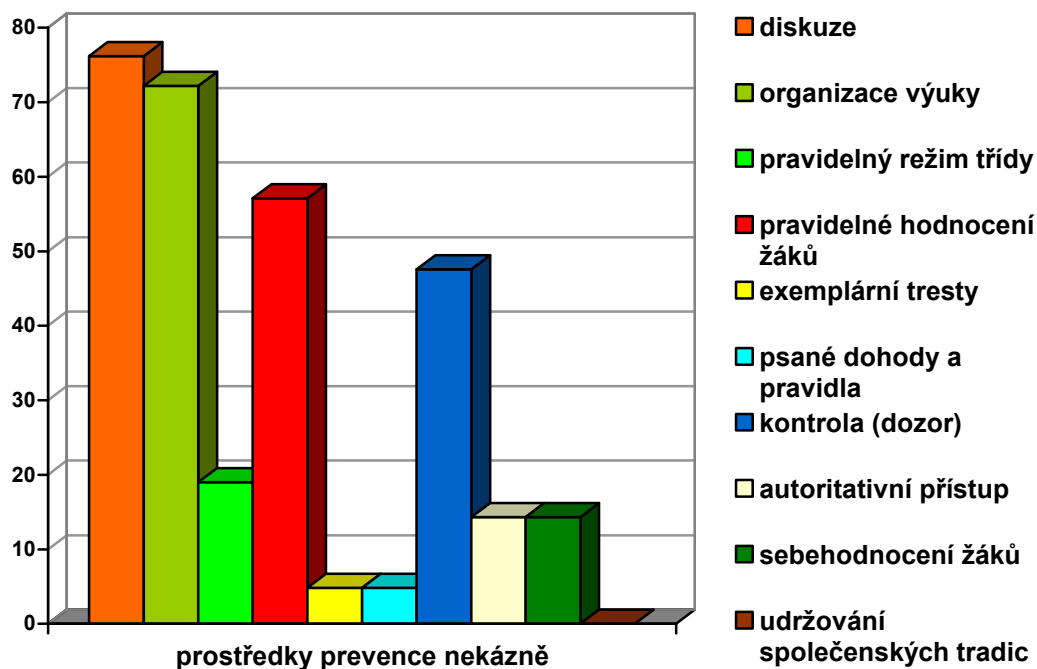
3. Kolik času z vyučovací hodiny věnujete k usměrňování kázně?

Graf: č.17 – čas, který pedagogové věnují v hodině k usměrňování kázně a čas, který věnují skutečné výuce

- Pedagogové dříve než přistoupí k samotné výuce věnují nejčastěji až 10 minut, z vyučovací hodiny, k usměrňování kázně ve třídě. Pokud k tomu přičteme čas trávený administrativou, zbývá pouhých 30 minut které mohou skutečně věnovat přímé vyučovací činnosti, což je pro zopakování minulého učiva a probrání učiva nového poněkud nedostačující.

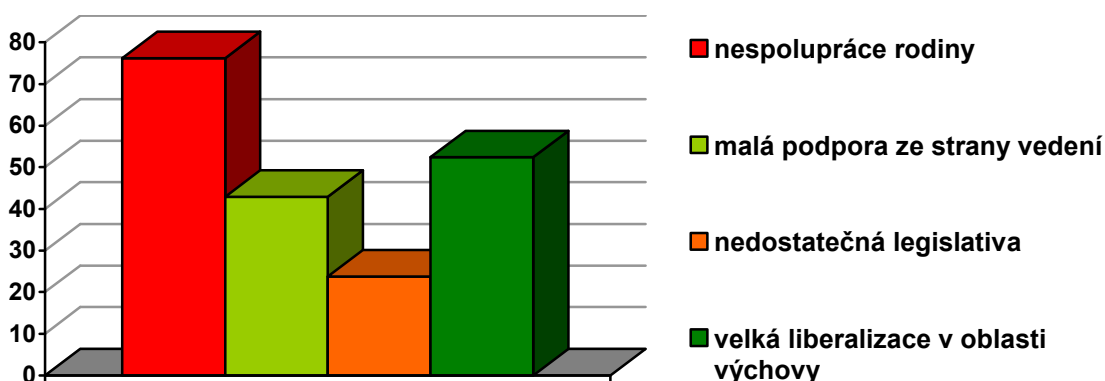
10. Jakých prostředků využíváte k prevenci nekázně?

Graf: č.18 – prostředky, které používají pedagogové k prevenci nekázně nejčastěji

- Nejčastějším prostředkem pedagogů, jak předcházet (tedy působit preventivně) nekázni, je diskuze v rámci třídnických hodin a dobrá organizace výuky, dále pak pravidelné hodnocení studentů.

11. V čem vidíte největší problém při řešení kázeňských přestupků žáků?

Graf: č.19 – problémy související s řešením kázeňských přestupků, z pohledu pedagogů

- Největším problémem s kterým se pedagogové setkávají, v případě řešení kázeňských přestupků, je nespolupracující rodina a následně nízká podpora ze strany vedoucích pracovníků. Dalším z možných důvodem je nedostatek studentů hlásících se na učební obory a tudíž je v zájmu školy, být v některých případech ke studentům shovívavější při řešení kázeňských přestupků.

Hypotéza se potvrdila, 76,2% pedagogů se shoduje na diskuzi, jako účinné prevenci problémů. Exemplární tresty by použili jen v ojedinělých případech. Jako hlavní příčinu neúčinnosti prevence i následných řešení však shledávají pedagogové v nespolupracující rodině.

Výsledky dotazníku: studenti

Otázka:	rok: 2006	rok: 2009
1.) Pocházíte z úplné rodiny?	Ano-68% Ne-32%	Ano-62,3% Ne-37,7%
2.) Měl (a) jste někdy pocit dysfunkce vaší rodiny?	Ano- 43% Ne- 57%	Ano-52,5% Ne-47,5%
3.) Vybral/a jste si daný obor dobrovolně?(nebo to byla pouze nouzová varianta)	Ano- 67,5 % Částečně- 25% Ne – 7,5 %	Ano- 68,5 % Částečně- 28,5 % Ne – 3 %
4.) Je pro Vás důležité se ve vašem oboru vyučit?	Ano- 89 % Částečně- 8,5 % Ne- 2,5 %	Ano- 87 % Částečně- 11 % Ne- 2 %
5.) Chcete se dál v oboru vzdělávat?	Ano -38% Možná -41% Ne – 21%	Ano -42% Možná -47% Ne – 11%

<p>6.) V kolika letech byla vaše první osobní zkušenost s tabákovými výrobky?</p>	<p>V méně než 9 letech 9 letech- 9,7% 10 letech- 5,7% 11 letech- 6% 12 letech- 5,2% 13 letech- 14,8% 14 letech- 11,8% 15 letech- 24,5% 16 letech- 15% 17 letech 18 a více letech -neodpovědělo</p>	<p>- 2,7% - 5,45% - 6,36% - 6,36% - 11,8% - 20% - 18,2% - 14,55% - 8,2% -1,8% - 4,55%</p>
<p>7.)Jste pravidelný kuřák? (od kolika let)</p>	<p>Ano- 46,7% Ne- 53,5% (od 10–15 let, 5 až 20 cigaret denně)</p>	<p>Ano-57,7% Ne – 42% od 9 let- 1,8% od 10 let- 1,2% od 11 let- 2,1% od 12 let- 8,7% od 13 let- 5,5% od 14 let- 11,5% od 15 let- 15,7% od 16 let- 5,6% od 17 let- 1,9% věk neuveden - 3,7% (10 až 20 cigaret denně)</p>
<p>8.) Máte osobní přímou zkušenost s více než jedním tímto jevem: alkohol (stav opilosti), drogy (jejich užití), hraní automatů, trestná činnost, šikana, záškoláctví ?</p>	<p>Ano -53,5% Ne – 46,5%</p>	<p>Ano – 57% Ne – 43%</p>

9.) V kolika letech byla vaše první zkušenost s alkoholem?	V méně než 9 letech- 9 letech- % 10 letech- 3,8 % 11 letech- % 12 letech- 7,7% 13 letech- 10,7% 14 letech- 19,7% 15 letech- 26,3% 16 letech- 15,5% 17 letech- 6,7% 18 letech- %	V méně než 9 -3,3% 9 letech - 4,2% 10 letech - 2,5% 11 letech-3,3% 12 letech -5% 13 letech -10,8% 14 letech - 22,5% 15 letech - 27,5% 16 letech - 9,2% 17 letech - 5,8% 18 letech - 2,5%
10.) Máte nějakou osobní zkušenost s drogou? (s jakou)	Ano- 32% (marihuana,ganja) Ne-68%	Ano- 45% (marihuana-38,3% Extáze,lisohlávky,konopí,pervi- -tin,LSD,efedrin,..) Ne – 65%
11.) Máte nějakou osobní zkušenost se záškoláctvím?	Ano- 43 % Ne- 57 %	Ano- 67% Ne-33%
12.) Byl (a) jste někdy svědky šikany?	Ano- 40 % (jako svědek) (12,3 % jako oběť) Ne- 60 %	Ano- 72% (jako svědek) (15% jako oběť) Ne- 28%
13.) Byl (a) jste účastníkem nějaké trestné činnosti?	Ano- 22% Ne – 78%	Ano- 43% Ne- 57%
14.) Máte nějakou osobní zkušenost s hraním automatů?	Ano- 21 % Ne – 79%	Ano- 30 % Ne- 70%
15.) V kolika letech byl váš první sexuální zážitek?	12 letech- 0% 13 letech- 0% 14 letech- 13 % 15 letech- 20,7 % 16 letech- 17% 17 letech- 6 % 18 letech a více-8,3 % Neodpovědělo- 35%	12 letech -1,7% 13 letech -6,7% 14 letech - 24,3% 15 letech - 20,6% 16 letech -20% 17 letech - 15% 18 letech - 6,7% Neodpovědělo- 5%

<p>16.) Týkalo se Vás v minulosti některé z výchovných opatření? (za poslední rok)</p>	<p>Žádné –32 % Napomenutí třídního – 51,5% Důtka třídního – 29,5% Důtka ředitele – 23% 2 z chování – 19% 3 z chování – 12% Podmínečné vyloučení- 7,5%</p>	<p>Žádné – 23,5 % Napomenutí třídního -61,4% Důtka třídního – 38,7 % Důtka ředitele – 25,8 % 2 z chování – 22 % 3 z chování – 8,4 % Podmínečné vyloučení- 8,3 %</p>
<p>17.) Kolik času z vyučovací hodiny se skutečně věnujete učení?</p>	<p>40-45 minut - 18 % 30-39 minut - 38,5 % Méně než 30 minut – 43,5 %</p>	<p>40-45 minut – 13,1 % 30-39 minut- 34,4 % Méně než 30 minut – 52,5 %</p>
<p>18.) Co by bylo podle Vás smysluplným trestem pro žáka, který vyrušuje v hodině a neplní si své studijní povinnosti?</p>	<p>Ignorace vyučujícím- 3 % Důrazné napomenutí – 19,5 % Zápis v TK – 12 % Domácí práce – 14 % Vyloučení z hodiny-36% Zdržení po vyučování- 25%</p>	<p>Ignorace vyučujícím- 4,6% Důrazné napomenutí – 22,7 % Zápis v TK – 13,6 % Domácí práce – 12,2 % Vyloučení z hodiny-41% Zdržení po vyučování- 23,5 % Jiné:těles.trest-5%,úklid školy</p>
<p>19.) Kterých kázeňských přestupků jste se během posledního školního roku dopustil/a více než 3 krát?</p> <ul style="list-style-type: none"> • ve vztahu ke škole • ve vztahu k učiteli • ve vztahu k spolužákům 	<p>Žádné – 38 % Svévolné opuštění školy- 12% Pozdní příchod – 32% Užívání návyk. látek ve škole – 0,8% Poškození šk.majetku – 6,5% Vyruš. v hodině- 42% Neplnění studij.povinností– 6% Ignorace, nerespektování učitele- 4% Slovní napadání ped.- 1% Agresivní chování-4% Slovní,psychické napadání- 5,5% Odcizení věci- 3%</p>	<p>Žádné – 43% Svévolné opuštění školy-15,2% Pozdní příchod – 26% Užívání návyk. látek ve škole – 1,5% Poškození šk.majetku – 4,6% Vyruš.v hodině- 39% Neplnění studij.povinností - 5% Ignorace, nerespektování učitele - 2% Slovní napadání ped.- 0% Agresivní chování-2% Slovní,psychické napadání- 6,5% Odcizení věci- 4%</p>

<p>20.) Jak by jste klasifikovali tyto přestupky- přiřad'te kázeňská opatření, která považujete za adekvátní.</p>	<p>3 zápisy v TK- 65 % napomenutí tř. 6 zápisů v TK- 52 % důtka tř. 5 neomluvených hodin –36 % důtka ředitele 10 neomluvených hodin – 42% 2 z chování 15 a více neomluvených hodin- 28% 3 z chování Poškození školního majetku- 16% podmínečné vyloučení Porušování školního řádu – 8% zápis do TK</p>	<p>3 zápisy v TK- 60 % napomenutí tř. 6 zápisů v TK- 49 % důtka tř. 5 neomluvených hodin – 28 % důtka ředitele 10 neomluvených hodin – 30% 2 z chování 15 a více neomluvených hodin- 24% 3 z chování, podmínečné vyloučení Poškození školního majetku- 20% podmínečné vyloučení Porušování školního řádu - 27% napomenutí třídního</p>
<p>21.) Omezuje Vás školní řád?</p>	<p>Ano -32 % Částečně – 66% Ne – 22%</p>	<p>Ano -25,2% Částečně – 49,3% Ne – 25,5%</p>
<p>22.)Souhlasíte s písemnými disciplinárními postihy při porušování školního řádu?</p>	<p>Ano – 52% Ne – 31,5% (neodpovědělo 16,5%)</p>	<p>Ano – 59,5% Ne – 39,6% ? – 0,9%</p>
<p>23.)Jaký typ učitele má u Vás největší autoritu?</p>	<p>Liberální- 31.5% Demokratický – 67 % Autokratický – 1,5 %</p>	<p>Liberální- 24,3% Demokratický – 69,7 % Autokratický – 3,8 % ? – 2,2%</p>
<p>24.) Jak byste seřadili následující hodnoty dle vašeho žebříčku hodnot? (seřazeno dle nejčastějších odpovědí)</p>	<p>1. zdraví 2. rodina 3. láska 4. přátelství 5. kariéra 6. peníze</p>	<p>1. zdraví 2. rodina 3. láska 4. přátelství 5. peníze 6. kariéra</p>

Výsledky dotazníku: pedagogové

Otázky:	Četnost odpovědí
1) Kolik let pracujete jako učitel/ka ?	0 – 5 let: 19% 6 – 10 let: 19% 11 – 15 let: 28,6% 16 – 20 let: 14,3% více než 20 let: 19%
2) Působíte po celou dobu na SOU a SOŠ ?	Ano – 85,7 % Ne – 14,3%
3.) Kolik času z vyučovací hodiny (45 minut) věnujete usměrňování kázně ve třídě ?	Žádný, 0-5 minut: 23,8 % 5-10 minut: 76,2 % 11-20 minut: 21-30 minut: více než 30 minut:
4) Jaké jsou nejčastější projevy nekázně ve vyučovací hodině? Vypište nejčastěji se vyskytující.	hluk-vyrušování: 71,4% spánek: 4,8 % nepozornost: 38,1 % nespolupráce: 23,8 % jiné: jídlo, pití
5.) Jak nejčastěji řešíte nekázeň v hodině	důrazným napomenutím: 100 % zápisem v TK: 58% domácí prací: 9,5 % prodloužením školního vyučování: 4,8 %
6) Co rozumíte pod pojmem neukázněné chování? Zaškrtněte všechny definice, které odpovídají Vašemu porozumění pojmu.	neposlušnost: 19 % nespolupracující chování : 19 % překračování dohodnutých norem: 57,6 % drzost: 52,4 % porušování školního řádu: 47,6 % opisování: vyrušování: 66,7 % neomluvená absence: 14,3%
7.) Jak často se ve škole setkáváte s kázeňskými problémy?	zřídka (cca 3 x ročně): jednou měsíčně: 38,1 % jednou týdně: 50,6 % denně: 14,3 %

<p>8.) Kolik kázeňských opatření průměrně týdně udělíte?</p>	<p>žádné- 4,8% dvě- 52,4% čtyři- 28,5% šest-14,3% více než šest- 0%</p>
<p>9.) Které kázeňské problémy řešíte nejčastěji jako třídní (možno označit i více možností)</p>	<p>pozdní příchody: 57,1 % záškoláctví (neomluvená absence): 61,9 % podvody: 19,1 % vulgaritu žáků: 52,4 % ničení majetku: 4,8 % nerespektování autority učitele: 19,1 % šikanu: kouření: 28,6 % alkohol: drogy: 4,8 % krádeže: jiné: vysoká absence, nepřípravenost na výuku</p>
<p>10.) Jakých prostředků využíváte k prevenci nekázně? Zaškrtněte preventivní prostředky, které využíváte.</p>	<p>diskuse se žáky v rámci třídnických hodin : 76,2% dobrá organizace výuky: 72,2 % udržování společných tradic (oslavy narozenin, svátků,...) - 0 % pravidelný režim třídy: 19 % pravidelné hodnocení žáka učitelem: 57,1 % exemplární tresty: 4,8 % psané dohody a pravidla žáků a učitele: 4,8 % kontrola (dozor): 47,6 % autoritativní přístup učitele (příkazy): 14,3 % pravidelné sebehodnocení žáků: 14,3 % jiné: být zábavný, zaujmout, vyslechnout</p>
<p>11.) V čem vidíte největší problém při řešení kázeňských přestupků žáků?</p>	<p>nepolupráce rodiny: 76,2 % malá podpora ze strany vedoucích pracovníků: - 42,9 % nedostatečná legislativa: 23,8 % velká liberalizace v oblasti výchovy: 52,4 % jiné:</p>

12.) Mohla by být nekázeň žáků jedním z hlavních důvodů Vašeho rozhodnutí změnit profesi – odchodu ze školy ?	ne : 52,4% částečně: 38,1 % ano: 9,5 %
--	---

4.7 Závěr výzkumné části dotazníkového šetření

Analýza zjištěných výsledků potvrdila, že výskyt sociálně patologických jevů je v kontextu s vyskytující se problematikou kázně na SOŠ. Míra četnosti sociálně patologických jevů se od roku 2006 zvýšila, rovněž i četnost kázeňských problémů na SOŠ. Věk u studentů, kteří mívají nejčastěji první osobní zkušenosti v oblasti sociálně patologických jevů (kouření, alkohol, drogy...), je v době 15 roku života adolescenta. Kázeňské problémy mají i ti studenti, kteří vykazují o studijní obor skutečný zájem a chtějí dané studium dokončit, či se dokonce dále vzdělávat. Studenti by jako řešení kázeňských problémů zvolili prodloužení doby výuky, avšak pedagogové nejčastěji volí písemné formy trestů. Jedním z důvodů je rovněž přístup rodiny, která by pedagogy často v jejich přístupu nepodpořila. Kázeňské problémy jsou na SOŠ na denním pořádku. V hodinách se pedagogové neustále potýkají s vyrušováním a komplexní hlučností třídy, ve které se jen stěží mohou plně věnovat kvalitní výuce.

4.8 Analýza školních dokumentů

Jako dalším zdrojem informací empirické části výzkumu byla zvolena obsahová analýza školních dokumentů za období roku 2006 -2009 (jako jsou třídní katalogy).

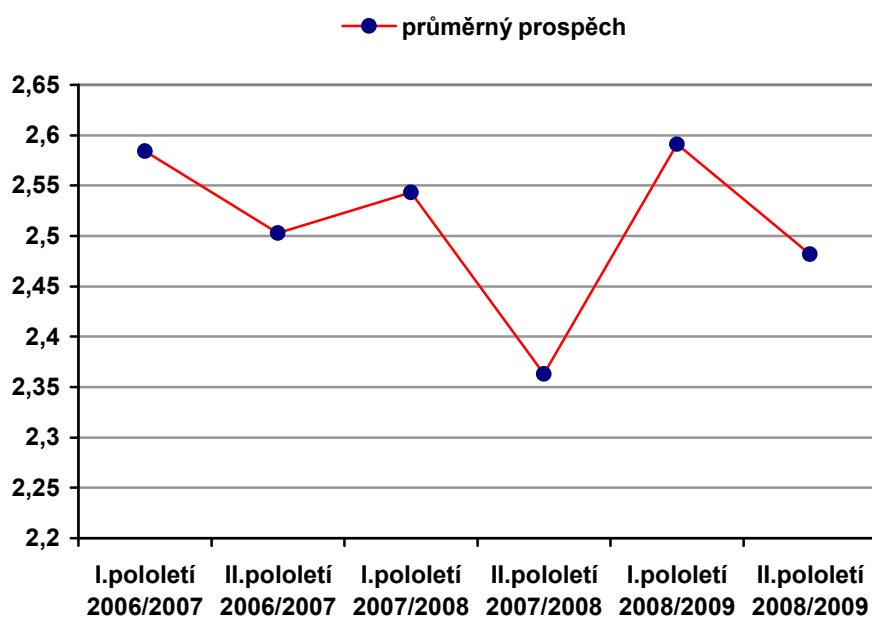
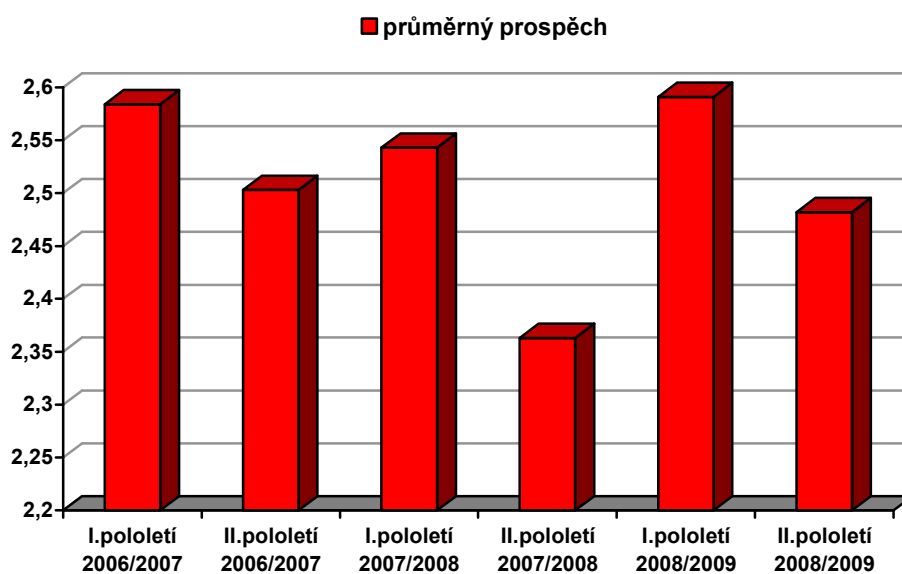
V souladu s cílem diplomové práce jsem stanovila tyto tři okruhy zkoumání:

1. Prospěch
2. Počet zameškaných hodin
3. Výchovná opatření

4.9 Vyhodnocení analýzy školních dokumentů

Kázeňských opatření nepřibývá ačkoli si většina pedagogů na problematiku nekázně často stěžuje. Myslím si že je tomu i proto, že nejsou důslední a jednotní v přístupu k řešení kázeňských problémů (prokázáno ze záznamů školních dokumentů, kdy pedagogové stejný počet zameškaných neomluvených hodin hodnotí nestejnou sníženou známkou z chování- viz příloha).

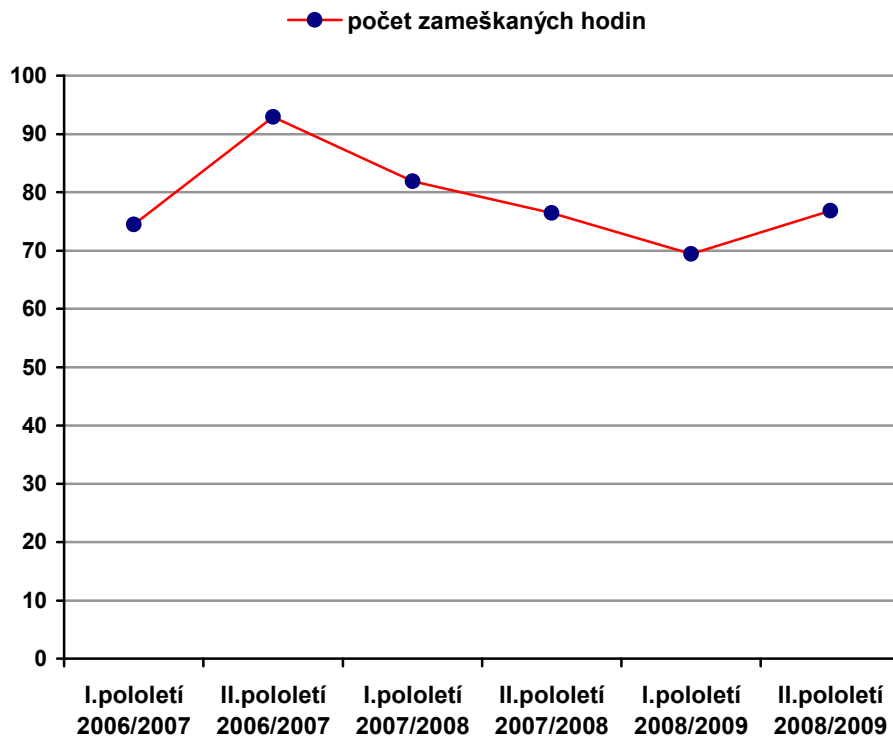
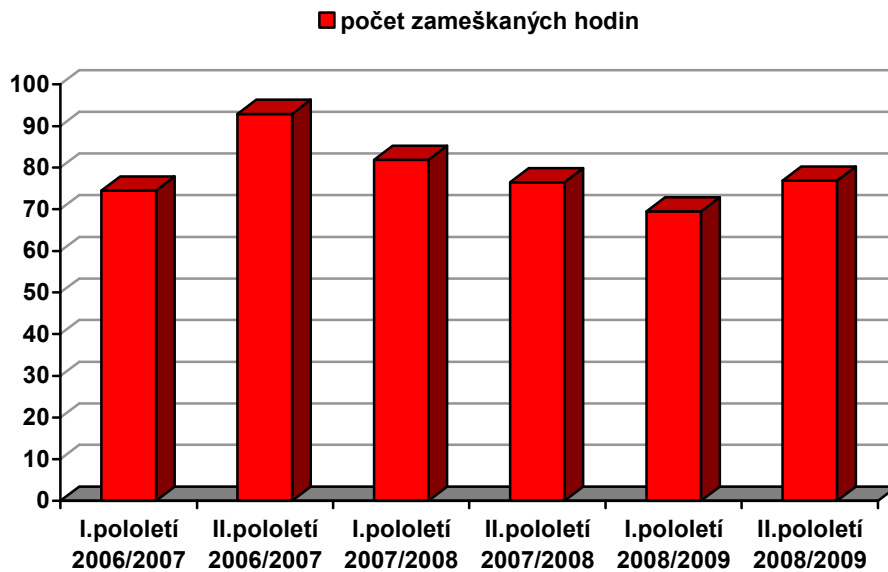
1. Prospěch:

Graf: č.20,21 – průměrný prospěch žáků v I. a II. pololetí ve školním roce 2006-2009

- Prospěch žáků nepotvrzuje zhoršující, ani zlepšující se tendenci, v roce 2008/2009 byl nejhorší prospěch v I. pololetí, ale nejhorší závěrečné roční výsledky vykazuje II. pololetí roku 2006/2007.

2. Počet zameškaných hodin:

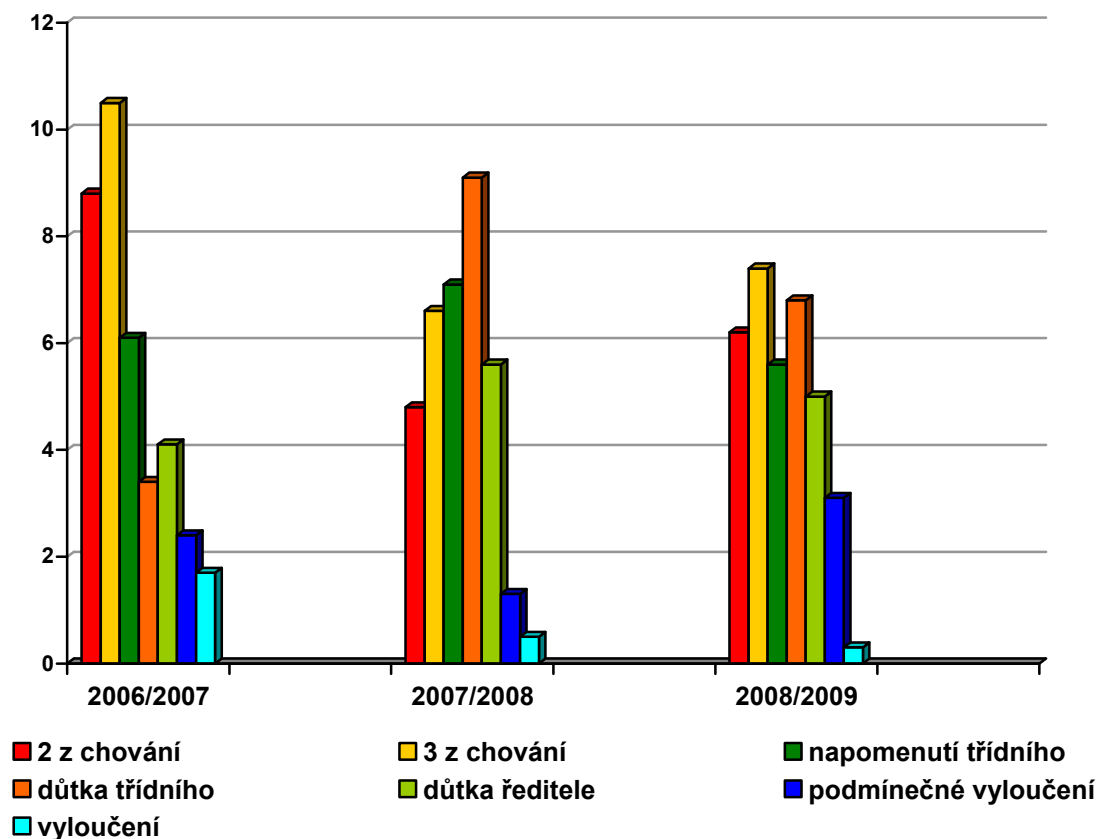

Graf: č.22,23 – průměrné množství zameškaných hodin žáků za jednotlivá pololetí v letech 2006-2009

- Počet zameškaných hodin byl prokázán za rok 2006/2007. Ve vztahu absence a prospěchu je zářející I. pololetí roku 2008/2009 , kdy byl zaznamenán nejhorší prospěch a nejnižší počet zameškaných hodin. Z čehož by pak mohl vzejít závěr, že čím méně studenti navštěvují školu, tím lepších výsledků dosahují.

3. Výchovná opatření

Graf: č.24 – četnost výchovných opatření, která byla udělena v jednotlivých letech roku 2006-2009

- Počet výchovných opatření nezaznamenal celkový vzestup, přesto že kázeňských problémů i podle výpovědí studentů) narůstá. Udělený počet snížených známek z chování zaznamenal dokonce nepatrný pokles. Vysvětlením by mohl být fakt, že dle záznamů školních dokumentů je patrné, že pedagogové nejsou jednotní v udělování kázeňských opatření.(viz. záznam o nestejném počtu neomluvených hodin a následná známka z chování)

Záznamy dat školních dokumentů 2006-2009

Rok:	2006/2007	2007/2008	2008/2009
Počet respondentů	147	162	158

Výsledky výzkumu

	I. pololetí 2006/2007	II.pololetí 2006/2007	I. pololetí 2007/2008	II. pololetí 2007/2008	I. pololetí 2008/2009	II. pololetí 2008/2009
Průměrný prospěch	2,584	2,503	2,543	2,363	2,591	2,482
Počet zameškaných hodin	74,48	92,91	81,85	76,44	69,45	76,82

Výchovná opatření:	Četnost studentů 2006/2007	Četnost studentů 2007/2008	Četnost studentů 2008/2009
2 z chování	8,8 %	4,8 %	6,2%
3 z chování	10,5 %	6,6 %	7,4 %
Napomenutí třídního	6,1 %	7,1 %	5,6 %
Důtka třídního	3,4 %	9,1 %	6,8 %
Důtka ředitele	4,1 %	5,6 %	5 %
Podmínečné vyloučení	2,4 %	1,3 %	3,1 %
Vyloučení	1,7 %	0,5%	0,3%

ZÁVĚR

Diplomová práce je věnována problematice sociálně patologických jevů v kontextu s kázní v současném nejen středním školství. Ze stavu dnešní doby je zřejmé, že míra disciplinovanosti výrazně klesá. Odborníci se shodují v tom, že příčinou poklesu morálky a ukázněnosti je internet a celkově moderní zrychlená doba, ve které školní děti žijí. Pedagogové se mnohdy domnívají, že řada negativních jevů v chování studentů vychází přímo z žákovy rodiny, že funkčnost jeho rodiny ho ovlivňuje v jeho chování. Sami žáci spatřují problém své neukázněnosti a nežádoucího chování ve školním prostředí i mimo něj v učitelích, v jejich přístupech a charakterech. Není na první pohled jasné, či tvrzení je správné a pravdivé. Všechny tři názory jsou navzájem propojeny a úzce spolu souvisí.

Diplomová práce popisuje rozmanitá hlediska pohledu na současnou disciplínu ve školách a její vynutitelnost. První část diplomové práce je věnována všeobecné charakteristice sociálně patologických jevů v dnešní společnosti. Následně se zabývá prevencí a preventivními opatřeními vůči těmto negativním jevům, ať již v primární, sekundární nebo terciární oblasti. Pozornost je věnována i charakteristikám několika dalších sociálně patologických jevů, se kterými se my pedagogové můžeme ve škole setkat. Zásadní otázkou v teoretické části je definování pojmu kázeň, diagnostika nežádoucího chování, řešení nedisciplinovanosti ve třídách a hledání účinných kázeňských prostředků a opatření proti přestupkům vůči školnímu řádu.

Praktická část diplomové práce se zabývá četností výskytu sociálně patologických jevů a kázně na jedné ze středních odborných škol v období roků 2006-2009.

Využila jsem k tomu kvantitativní výzkumnou metodu dotazníkovou, která byla určena pedagogům středních škol a studentům. Kde bylo zjištěno, co pedagogové rozumí pod pojmem neukázněné chování, s kterými přestupky vůči kázní se setkávají, jak často se u nich ve třídě objevují, jakým způsobem tyto delikty řeší a které prostředky považují za nejúčinnější preventivní opatření proti nežádoucímu chování a jak to ovlivňuje jejich práci.

Zde bylo stanoveno osm hypotéz z nichž bylo šest potvrzeno a dvě nikoliv.

Metoda dotazníková je doplněna sběrem dat ze školních katalogů a dalších školních dokumentů za období 2006-2007, kde byly stanoveny tři okruhy zkoumání. Vztah prospěchu, počtu zameškaných hodin a četnost udělených výchovných opatření, kde nebylo prokázáno že se snižující se úroveň kázně dochází k navýšení počtu kázeňských opatření.

Celkově bylo zjištěno, že četnost výskytu sociálně patologických jevů se zvyšuje. V kontextu s výskytem sociálně patologických jevů, byla zjištěna zvyšující se míra zkušeností studentů s problémy v oblasti kázně. Ačkoli nebyl prokázán jednoznačný nárůst v udělování výchovných opatření, lze konstatovat, že míra výskytu sociálně patologických jevů má vliv na problematiku kázně u studentů. Zejména u studentů, kteří mají zkušenosti s užíváním návykových látek, byla zaznamenána vyšší četnost udělených výchovných opatření, jako jsou například důtky.

Závěrem musím smutně konstatovat, že se potvrzují některé polemiky z teoretické části práce, kde dávám do kontextu respektování pravidel školy studenty a společně s nimi také samotnými pedagogy, kteří jsou v řešení nedodržování pravidel chování nejednotní. Tím mohou nepřímo ovlivnit míru výskytu sociálně patologických jevů a snižující se míru kázně ve školním prostředí. Sociálně patologické jevy i kázeň ve škole jsou ve vzájemném kontextu a jedno ovlivňuje přímo i nepřímo druhé. Je nutno na závěr zmínit, že pedagogové by měli jít vždy svým studentům příkladem a pakliže vyžadují kázeň a zodpovědnost, měli by nejprve oni sami splňovat tyto lidské kvality, což se, bohužel, často neděje a realizované průzkumné šetření i pedagogické zkušenosti to jenom potvrzují.

Cíl diplomové práce považuji za splněný. Samozřejmě jsem si vědoma jisté omezenosti dotazníkové metody, kdy jsem zaznamenala subjektivní výpovědi respondentů a tedy nemohu zajistit absolutní objektivitu. Nicméně se domnívám, že stanovené cíle hlavní a dílčí byly splněny a diplomová práce přinesla komplexní pohled na kontext sociálně patologických jevů a kázně současného středního školství.

Seznam použité literatury:

1. ARABADŽIEV, Sáva. šikana učitelů. *Prevence*. 2010, 7, 1, s. 4-6.
2. BENDL, Stanislav. *Školní kázeň: metody a strategie*. Praha : ISV, 2001. 267 s. ISBN 80-8586-680-3.
3. BENDL, Stanislav. *Jak předcházet nekázní aneb kázeňské prostředky*. Praha : ISV, 2004. 208 s. ISBN 80-866642-14-3.
4. BENDL, Stanislav. *Ukázněná třída aneb kázeňské minimum pro učitele*. Praha : Trion, 2005. 298 s. ISBN 80-7254-624-4.
5. CANGELOSI, James S. *Strategie řízení třídy : Jak získat a udržet spolupráci žáků při výuce*. Praha : Portál, 1994. 289 s. ISBN 80-7178-014-6.
6. ČÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha : Karolinum, 1993. 415 s. ISBN 80-7066-534-3.
7. FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi*. Praha : Portál, 2003. 383 s. ISBN 80-7178-626-8.
8. GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha : Argo, 2005. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.
9. HÁJEK, Ladislav. *Základy sociologie*. Hradec Králové :1991. 91 s. ISBN 80-7041-396-4.
10. HARTL, Pavel; HARTLOVÁ, Helena. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-x.
11. HAVLÍK, Radomír; KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*. Praha : Portál, 2002. 184 s. ISBN 80-7178-635-7.
12. HORÁK, Josef, et al. *Výchovné problémy současné školy*. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2001. 81 s. ISBN 80-7083-537-0.
13. KALABIS, Radim, et al. *Základy společenských věd*. Brno : Sokrates, 2005. 180 s. ISBN 80-86572-10-2.
14. KALHOUS, Zdeněk, et al. *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002. 447 s. ISBN 80-7178-253-x.
15. KAŠE, Jan. Alkohol, nikotin a minimální preventivní programy škol. *Prevence*. 2007, 4, 2, s. 4-5.
16. KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Praha : Portál, 2001. 255 s. ISBN 80-7178-513-x.
17. KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele : cesty k lepšímu vyučování*. Praha : Portál, 1996. 153 s. ISBN 80-7178-022-7.
18. KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha : Portál, 2005. 151 s. ISBN 80-7178-945-3.
19. KVAPILÍK, Josef. *Člověk a alkohol*. Praha : Avicenum, 1985. 237 s. ISBN 08-091-85.

20. MŠMT O opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. *Prevence*. 2005, 2, 9, s. 4-5.
21. MÜHLPACHR, Pavel. *Sociopatologie*. Brno : MU, 2008. 194 s. ISBN 97-8802-104-550-7.
22. NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha : Academia, 2004. 287 s. ISBN 80-200-0690-7.
23. NEŠPOR, Karel. *Problematika návykových látek*. Praha : Besip, 1995. 35 s.
24. NEŠPOR, Karel; PROVAZNÍKOVÉ, Hana. *Slovník prevence problémů*. Praha : Szú, 1996. 48 s. ISBN 80-7071-034-9.
25. NEŠPOR, Karel. Prevence návykových nemocí ve školním prostředí: přehled účinných postupů. *Prevence*. 2007, 4, 2, s. 12-15.
26. NOVÁČKOVÁ, Jana. Úvahy o kázni. *Učitelé listy*. 1993, 1, 4, s. 11.
27. NOVÁKOVÁ, Dagmar. *Metodika protidrogové prevence pro pedagogy*. Praha : Národní centrum podpory zdraví, 1995. 15 s. ISBN 80-7071-021-8.
28. ONDER, Jakub. Nekázeň ve třídě očima studenta, aneb koho děti nezlobí. *Prevence*. 2007, 4, 2, s. 17-18.
29. PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Praha : Portál, 2008. 380 s. ISBN 978-80-7367-427-4.
30. POKORNÝ, Vratislav. *Patologické závislosti*. Brno : MU, 2002. 194 s. ISBN 80-8656-802-4.
31. POKORNÝ, Vratislav. *Patologické závislosti*. Brno : MU, 2002. 194 s. ISBN 80-8656-802-4.
32. ŘÍČAN, Pavel, et al. *Dětská klinická psychologie*. Praha : Grada, 2006. 604 s. ISBN 80-247-1049-8.
33. STŘELEČEK, Stanislav. *Studie z teorie a metodiky II*. Brno : MU, 2007. 214 s. ISBN 80-210-3687-7.
34. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled sociální psychologie*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2004. 180 s. ISBN 80-244-0929-1.
35. ŠTABLOVÁ, Renata, et al. *Návykové látky a kriminalita*. Praha : PA ČR, 1995. 186 s. ISBN 80-85981-07-6.
36. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Liberec : TU, 1999. 78 s. ISBN 80-7083-335-1.
37. VALIŠOVÁ, Alena. *Asertivita v prostředí rodiny a školy*. Praha : ISV, 2002. 326 s. ISBN 80-86642-03-8.
38. VESELÁ, Michaela. Řešíme školní násilí. *Prevence*. 2005, 2, 4, s. 7.

Internetové zdroje:

1. Prevence společensky nežádoucích jevů. *MŠMT* [online]. 2005, 2, [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://209.85.135.132/search?q=cache:1hCJN3uMcs4J:www.drogy>>.
2. Prevence školy ke snížení záškoláctví. *Slunce* [online]. 2006, 1, [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.slunceweb.cz/wiki/ICM/Soci.cz>>.
3. Záškoláctví jako jeden ze sociálně patologických jevů ve školství. *Moderní škola* [online]. 2006, 3, [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <www.ssvp.wz.cz/Texty/zaskolactvi.html>.
4. Dítě a kouření - vliv reklamy. *Sídliště* [online]. 2001, 3, [cit. 2010-03-19]. Dostupný z WWW: <sidliste.cz/info/22482>.
5. Zákon č. 379/2005 Sb., z 19 srpna 2005. *MŠMT* [online]. 2005, 2, [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <www.sbirka.cz/NOVE/05-379.htm>.
6. Děti a alkohol. *Prevence* [online]. 2007, 3, [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://alkoholismus.zbynekmlcoch.cz/deti_a_alkohol.htm>.
7. Současný stav dětské kriminality. *MV CR* [online]. 2002, 2006, 4, [cit. 2006-11-22]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/krim_stat/2002/deti.html>.
8. Kriminalita mládeže. *Statistiky České policie* [online]. 2008, 2, [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <www.mv.cz/statistiky/krim.cz>.
9. Agresivita mladistvých. *Novinky.cz* [online]. 2009, 2, [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://media.novinky.cz/archiv/Index/Styl/7880.html>>.
10. Kriminalita mládeže. *Statistiky* [online]. 2006, 5, [cit. 2006-11-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.rodina.cz/scripts>>.
11. Prezentace výsledků výzkumu sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v Jihočeském kraji. *Struktury* [online]. 2006, 3, [cit. 2006-11-22]. Dostupný z WWW: <www.zsf.jcu.cz/struktury/katedry/s>.
12. Šikana na školách. *články.cz* [online]. 2005, 4, [cit. 2006-11-22]. Dostupný z WWW: <www.sikana.org/clanky.cz>.

Seznam příloh:

Dotazník pro studenty: č. 1

Dotazník pro pedagogy: č. 2

Kauzuistiky: č. 3

Pravidla pro udělování výchovných opatření: č. 4

Záznamy ze školních dokumentů: č. 5

Příloha č. 1

Milé studentky a studenti,

prosím vás o vyplnění předloženého anonymního dotazníku. Vyhovující odpověď zaškrtněte.

dívka- žena chlapec-muž

Věk: 15-16 let 17-18 let 19-20 let 21 a více

1) Pocházíte z úplné rodiny? Ano Ne

2) Měl/a jste někdy pocit dysfunkce (nefunkčnosti) Vaši rodiny? Ano Ne

3) Vybral /a jste si daný studijní obor dobrovolně? Ano Částečně Ne

4) Je pro Vás důležité se ve vašem oboru vyučit? Ano Částečně Ne

5) Chcete se dál v oboru vzdělávat? Ano Možná- ještě nevím Ne

6) V kolika letech byla Vaše první osobní zkušenost s tabákovými výrobky?

V méně než v 9 letech 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 a více

7) Jste pravidelný kuřák? Ano Ne

Pokud ano, od kolika let a kolik cigaret denně vykouříte

8.) Máte osobní přímou zkušenost s více než jedním tímto jevem: alkohol (stav opilosti), drogy (jejich užití), hraní automatů, trestná činnost, šikana, záškoláctví ?

Ano Ne

9) V kolika letech byla Vaše první zkušenost s alkoholem?

V méně než v 9 letech 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 a více

10) Máte nějakou osobní zkušenost s drogou? Ano Ne

Pokud ano, s jakou.....

11) Máte nějakou osobní zkušenost se záškoláctvím? Ano Ne

12) Byl/a jste někdy svědky šikany? Ano Ne

Byl/a jste obět?.....

13) Byl/a jste někdy účastníkem trestné činnosti? Ano Ne

14) Máte nějakou osobní zkušenost s hraním automatů? Ano Ne

15) V kolika letech byl Váš první sexuální zážitek? 12 13 14 15 16 17 18

16) Týkalo se Vás v minulost některé z výchovných opatření?

☐ napomenutí třídního učitele	☐ důtka třídního učitele
☐ důtka ředitele školy	☐ 2 z chování
☐ 3 z chování	☐ podmíněčné vyloučení
☐ vyloučení	

17) Kolik času z vyučovací hodiny (45 minut) se skutečně věnujete učení?

- 40- 45 minut 30-39 minut méně než 35 minut

18) Co by bylo podle Vás smysluplným trestem pro žáka, který vyrušuje v hodině a neplní si své studijní povinnosti ?

☐ ignorace vyučujícím	☐ důrazné napomenutím
☐ zápis v TK	☐ domácí práce
☐ vyloučení z hodiny (neomluvené)	☐ zdržení po vyučování (zůstat „po škole“)
☐ jiné.....	

19) Kterých kázeňských přestupků jste se během posledního šk.roku dopustil/a (více než 3x)?

• ve vztahu ke škole

- svévolné opuštění školy
- pozdní příchod na vyučování
- užívání návykových látek v prostorách školy
- poškozování školního majetku

• ve vztahu k učiteli

- vyrušování v hodině, narušování výuky (s následkem zápisu v TK)
- neplnění studijních povinností
- ignorace, nerespektování pokynů pedagoga
- slovní napadání pedagoga

• **ve vztahu k spolužákům**

- agresivní chování, fyzické napadání
- slovní psychické napadání (narážky, výsměch, ponižování)
- odcizení věcí
- jiné.....

20) Jak by jste klasifikovali tyto přestupky- přiřad'te kázeňské opatření, které považujete za adekvátní

(co jak by jste trestali- k danému přiřad'te a, b ,c.....)

a) napomenutí třídního	3 zápisy v TK
b) důtka třídního	6 zápisů v TK
c) důtka ředitele	5 neomluvených hodin
d) 2 z chování	10 neomluvených hodin
e) 3 z chování	15 a více neomluvených hodin
f) podmíněčné vyloučení	poškození školního majetku (nad 100 Kč)
g) vyloučení	porušování školního řádu
(nepřezouvání, opuštění školy....)

21) Omezuje Vás školní řád? (požadavky na dodržování pravidel chování, zp.omlouvání absencí) Ano Částečně Ne

22) Souhlasíte s disciplinárními postihy při porušení školního řádu? Ano Ne

23) Jaký typ učitele má u Vás největší autoritu?

- liberální (nízká přísnost) demokratický(přísný,ale spravedlivý) autokratický-pedantský

24) Jak by jste seřadili následující hodnoty dle Vašeho žebříčku hodnot? (přiřad'te pořadová č.)

Kariéra Peníze Láska Rodina Přátelství Zdraví

Příloha č. 2

Vážení kolegové,

dovoluji si Vás požádat o spolupráci při výzkumu, který se týká výskytu kázeňských problémů, jejich prevenci a následnému řešení. Prosím o vyplnění anonymního dotazníku. Vyhovující odpověď prosím zaškrtněte.

Muž

Žena

1) Kolik let pracujete jako učitel/ka ?

0 – 5

6 – 10

11 – 15

16 – 20

více než 20

2) Působíte po celou dobu na SOU a SOŠ ?

Ano

Ne

3.) Kolik času z vyučovací hodiny (45 minut) věnujete usměrňování kázně ve třídě ?

žádný

5-10 minut

11-20 minut

21-30 minut

více než 30 minut

4) Jaké jsou nejčastější projevy nekázně ve vyučovací hodině? Vypište nejčastěji se vyskytující.

hluk-vyrušování

spánek

nepozornost

nespolupráce

opisování

jiné

5) Jak nejčastěji řešíte nekázeň v hodině

důrazným napomenutím

zápisem v TK

domácí prací

prodloužením školního vyučování

6) Co rozumíte pod pojmem neukázněné chování? Zaškrtněte všechny definice, které odpovídají Vašemu porozumění pojmu.

neposlušnost

nespolupracující chování

překračování dohodnutých norem

drzost

porušování školního řádu

opisování

vyrušování

neomluvená absence

jiné

7) Jak často se ve škole setkáváte s kázeňskými problémy?

nikdy

zřídka (cca 3 x ročně)

jednou měsíčně

jednou týdně

denně

8) Kolik kázeňských opatření průměrně za týden udělíte?

- žádné 2 4 6 více než 6

9) Které kázeňské problémy řešíte nejčastěji jako třídní (možno označit i více možností)

☐ pozdní příchody	☐ záškoláctví (neomluvená absence)
☐ podvody	☐ vulgaritu žáků
☐ ničení majetku	☐ nerespektování autority učitele
☐ šikanu	☐ kouření
☐ alkohol	☐ drogy
☐ krádeže	☐ jiné.....

10) Jakých prostředků využíváte k prevenci nekázně? Zaškrtněte preventivní prostředky, které využíváte.

- diskuse se žáky v rámci třídnických hodin
- dobrá organizace výuky
- udržování společných tradic (oslavy narozenin, svátků,...)
- pravidelný režim třídy
- pravidelné hodnocení žáka učitelem
- exemplární tresty
- psané dohody a pravidla žáků a učitele
- kontrola (dozor)
- autoritativní přístup učitele (příkazy, zákazy)
- pravidelné sebehodnocení žáků
- jiné

11) V čem vidíte největší problém při řešení kázeňských přestupků žáků?

☐ nespolupráce rodiny	☐ malá podpora ze strany vedoucích pracovníků
☐ nedostatečná legislativa	☐ velká liberalizace v oblasti výchovy
☐ jiné	

12) Mohla by být nekázeň žáků jedním z hlavních důvodů Vašeho rozhodnutí změnit profesi – odchodu ze školy ?

- ne částečně ano

Příloha č. 3

Několik příkladů událostí na SOŠ a SOU, kde vyučuji.

Vandalismus

Poškozování majetku školy

V tomto případě šlo o poškozování majetku školy. Účastníky byli žáci druhého ročníku učebního oboru zahradnické a opravářské práce. V této třídě byly zjevné problémy již v prvním ročníku, kdy se žákům podařilo židlí rozbít čtyři zářivky ve třídě. K zjištění došlo při náhodné návštěvě třídního učitele. Po rozhovoru s žáky, kterých je ve třídě devět (pouze chlapci), se toto poškození ukázalo být víceméně kolektivním dílem. Nikdo nepřiznal individuální zodpovědnost za způsobenou škodu. Nejdříve bylo žákům sděleno, že škodu uhradí, ale po dohodě se školníkem vzniklou škodu uhradila škola. Proběhla tedy domluva žákům, pro které nebyl toto první prohřešek a udělena snížená známka z chování. Třídní učitel v následující hodině vedl ke třídě přednášku na téma školního řádu a ničení školního majetku. Taktéž zavedl častější kontrolu během přestávek, pokud zjistil např. nekázeň o přestávkách, zadal žákům práci bez rozdílu oboru jako např. kresbu plodů ovoce.

Na nějaký čas se tato častá kontrola osvědčila.

A co přinesl nový školní rok? Když žáci nastoupili v září do školy, třídní učitel je upozornil na nové vymalování třídy a na to, že pokud nebude třída takto vypadat i na konci školního roku, budou ji žáci dávat do původního stavu na vlastní náklady.

Netrvalo dlouho a je tu opět poškození třídy. Nejen, že třída není již tak hezky vymalovaná jako na začátku roku, jsou popsané lavice, které žáci dostali za úkol vyčistit, ale jednoho dne v době přestávky se, jak žáci tvrdí, přetahovali o dveře. Následkem byly poničené dveře včetně zárubní a skupinka žáků zůstala uvězněna v učebně. Musel být tedy přivolán odborník, který zámek odvrtil, aby mohla pokračovat výuka. K situaci se dostavil třídní učitel a hledal se viník vzniklé situace, ukázalo se, že na poničení dveří se podíleli tři chlapci. Následně zkontroloval vzniklou situaci ředitel školy a domlouval žákům.

Když později přišel třídní učitel opět do třídy, vyjádřili žáci ještě své dotčení z toho, proč musel řešit vzniklou situaci i samotný ředitel školy. Řešením situace bylo uhrazení vzniklé škody žáky, kteří se na poškození podíleli, a protože to nebyl jediný prohřešek těchto žáků, tak ještě důtka ředitele školy. A u jednoho z žáků snížená známka z chování.

Dále také žáci kolektivně nechají vymalovat na konci roku třídu na vlastní náklady.

Poškozování majetku zaměstnance školy

Jednoho dne, když učitel odborného výcviku chtěl odjet domů svým osobním automobilem, zjistil, že je poškrábaný lak. Vzhledem k tomu, že automobil byl zaparkován v areálu školy, kde momentálně probíhalo praktické vyučování druhého ročníku opravářských prací, podezření padlo na tuto třídu. Učitel nikoho neobvinil a promlouval k těmto žákům na téma vandalismu a o tom, co se stalo s jeho autem. Překvapivou reakcí bylo přiznání jednoho z žáků, který sám za učitelem přišel a omluvil se mu za vzniklou škodu, projevil lítost nad tím, co provedl, a dokonce se ukázalo, že to není poprvé. Přesně popsal, jak s partou kamarádů na sídlišti ničí auta, jakým způsobem. Na otázku vyučujícího, zda je to běžné, citují: „ Co by udělal táta, kdybys mu objel auto korunou?“ Odpověděl: „, Tátovi ne, a lepší je hřebík“. Přesně popsal jak vzít hřebík mezi prsty, aby ho při tom nikdo nechytíl.

Řešením bylo pozvání rodičů do školy a důtka ředitele školy s přihlédnutím k vlastnímu přiznání.

Šikana

1. příklad

Jde o šikanování jednoho z žáků druhého ročníku oboru zahradník, agresorem byl jeho spolužák. Třídní učitel nezaznamenal větší projevy ve změně chování ani jednoho z chlapců. Šikanovaný chlapec se svěřil doma své matce, proč nechce chodit do školy, která zavolala do školy a v hodinovém rozhovoru popisovala třídnímu učiteli důvody synovy nepřítomnosti ve škole.

Tento žák doma brečel a odmítal jít do školy z důvodu, že se bojí svého spolužáka, který ho již půl roku napadal a to slovně i fyzicky. Byly to slovní nadávky jako například: „, co čumíš Jugoslávče, „kreténe“ a podobně nebo jej napadal i fyzicky, držel ho pod krkem, strkal do něj.

Tato situace vznikla nedorozuměním, když si chlapec (oběť) jednou od zmiňovaného spolužáka půjčil peníze, vrátil mu je, ale on na to zapomněl a chtěl je vrátit znovu. Až to vyvrcholilo terorizováním a šikanou.

Situace se řešila pohovorem třídního učitele s obětí i agresorem, s výchovným poradcem a zástupcem ředitele. Došlo k vysvětlení situace a domluvě žákovi (agresorovi), následně k jeho podmíněčnému vyloučení ze školy. Samozřejmě byli o všem informováni rodiče.

Zatím se řešení osvědčilo a tento žák si již oběti nevšimá a oba žáci navštěvují pravidelně školní výuku.

2. příklad

Jednou po skončení odpoledního vyučování si třídní učitel zavolal žáka, u kterého již delší dobu pozoroval podivné chování. Snažil se si s ním jen nezávazně popovídat o tom, jak se mu na naší škole líbí, žák se rozpovídal a sám se svěřil učiteli se svým trápením. Jedná se o žáka prvního ročníku oboru Kuchař – číšník.

Chlapec se svěřil se svým trápením se spolužáky. Ti se mu neustále vysmívali a sprostě mu nadávali. Když pohrozil, že to řekne rodičům, surově ho zbili. Od té doby se výprask opakoval několikrát do týdne, a to bez jakékoliv příčiny. Navíc ho starší spolužáci nutili, aby jim odevzdával své kapesné. Nejhorší chvíle prožíval před hodinami tělocviku, když se v chlapecké šatně převlékali a on jim musel ukazovat své přirození. Ze strachu před dalším ponižováním se postupně naučil škole vyhýbat. Rodičům říkal, že mu je špatně, že ho bolí břicho a hlava, aby nemusel do školy. Někdy ráno před odchodem do školy i zvracel. V noci se budíval ze spánku nebo nemohl večer usnout.

Když šikanování ze strany spolužáků trvalo několik měsíců a stále se stupňovalo, odmítal komukoli něco sdělit. Rodiče si sice některých nesrovnalostí všimli, ale vždy se spokojili se synovým vysvětlením a neměli větší podezření. Například pozdní návraty ze školy vysvětloval doučováním, což se zdálo být věrohodné, protože si poslední dobou zhoršil prospěch. Když se často vracel domů v zašpiněných a někdy i potrháných šatech, říkal, že se ušpinil na fotbalu. Na fotbal také sváděl modřiny a odřeniny. Jako nezodpovědnost viděli rodiče to, že chlapci stále něco chybělo: penál, nové pero atd. Dokonce za to dostal jednou od otce domácí vězení. Chlapec se svěřil, že neví, jak dlouho to ještě vydrží. Zoufale to potřeboval někomu říct, ale strach ze msty spolužáků byl silnější. Během hovoru se chlapec poněkud uklidnil a na jeho hlase bylo znát, že se mu ulevilo. Nakonec se mu podařilo získat odvahu a říci vše rodičům, kteří byli zprvu šokováni, ale v zápětí se rozhodli jednat. Odborný školní poradce jim doporučil obrátit se na krizové centrum.

Dále případ řešil ředitel školy, který pozval žáky, kteří byli agresory, spolu s rodiči do školy. Rodiče podrobně informoval o dané záležitosti a sdělil jim, že tito žáci budou vyloučeni ze školy.

Záškoláctví

1. příklad

Žák prvního ročníku oboru Kuchař – číšník je vychováván v jednom z dětských domovů. Po skončení zimních prázdnin se nedostavil k výuce na zdejší škole, přestože mu byla zajištěna doprava do školy. Nenastoupil k ubytování na domově mládeže, ani nesdělil důvod své nepřítomnosti. Následující den se situace opakovala, celá záležitost byla školou oznámena Policii České republiky. V tomto případě byla jeho nepřítomnost chápána jako svévolný útěk.

Zástupcům dětského domova byla tato skutečnost oznámena a žákovi uděleno podmíněčné vyloučení ze školy.

2. příklad

Žákyně prvního ročníku oboru Kuchařské práce. Jednalo se o žákyni z neúplné rodiny, kde jak se zdálo, nebyla výchova tak úplně v pořádku. Žákyně přišla ze „zvláštní“ základní školy do učebního oboru, kde byly její studijní výsledky nad úrovní jejich spolužáků a učivo pro ni velmi snadno zvladatelné. Bylo vidět, že kdyby se jí dostalo řádné výchovy, mohla by studovat obor Kuchař číšník. (viz. Kuchařské práce –OU, Kuchař číšník- SOU). Problémem této žákyně byla však její nepravidelná docházka na výuku. Měla různé omluvenky od lékařů či omluvenky od maminky, nakonec neomluvené hodiny. Telefonické spojení s maminkou se málokdy podařilo, zdálo se, že ji v mnoha případech maminka kryje. Když byla požádána o návštěvu školy, mnohdy se vymlouvala. Nakonec maminka školu přece jen navštívila, byla informována o situaci, že žákyně, i když byla viděna v nedalekém městě, nenavštívila za celý týden školu.

Přislíbila, že dá vše do pořádku a se třídní učitelkou se domluvila, že bude jednou týdně volat do školy, aby se informovala, že dcera pravidelně navštěvuje výuku. Trvalo asi měsíc a vše se opět vrátilo do starých kolejí. Tentokrát se maminka už ve škole neobjevila vůbec a žákyně postupně bez jakékoli omluvy ukončila školní docházku. Ani na písemné sdělení školy nikdo nezareagoval a žákyně přestala být studentkou naší školy.

Drogová závislost

1. příklad

Drogovým problémem nemusí být vždy jen tvrdé drogy, ale čím dál častějším problémem u mladistvých je alkohol v kombinaci s léky. Jedna z žákyň prvního ročníku, která bydlí v dětském domově a přechodně na internátu, se jednoho dne dostavila k ubytování na domově mládeže, vychovatelé upozorovali její podivné chování. Bylo podezření, že je pod vlivem alkoholu, následně byla odvezena k lékařskému vyšetření. Vyšetření ukázalo, že tato žákyně ve svých necelých šestnácti letech vykouří dvacet cigaret denně a vypije větší množství alkoholu - cca 0,5 l vína. Tento den byla přivezena vychovatelkou z internátu, požila asi 0,4 l vína a asi tři tablety Ibalginu, měla bolesti v podbřišku. Lékař konstatoval, že se mohlo jednat o sebevražedný úmysl, ale že je oběhově stabilizována. Došlo k propuštění do domácí léčby. Doporučení lékaře – nutná náprava životního stylu, nekouřit.

Opatření ze strany školy: byl zaslán dopis dětskému domovu, kde jej informovali o vzniklé události a o tom, že v případě dalšího porušení vnitřního řádu domova mládeže, bude povinna toto zařízení opustit.

2. příklad

Vyučující odborného výcviku na praktickém vyučování po dva měsíce pozorovala neobvyklé chování a vystupování jednoho z žáků prvního ročníku oboru Kuchař - číšník. Jeho chování se neslučovalo s chováním jiných žáků. Jeho pohyby byly nekoordinované, třásl se. Při obsluze nedokázal souvisle mluvit a komunikovat s hosty, po té si zase například mluvil sám pro sebe, někdy se choval až dezorientovaně, zapomínal .

Mezi spolužáky se začalo proslýchat, že je pod vlivem marihuany. Jednoho dne zaslechla vyučující odborného výcviku rozhovor žáků, jak si povídají o tom, že jeden ze studentů je „zkořený nebo má abst'ák“. Za nějakou dobu jedna z žákyň přišla za vyučující a oznámila jí, že jeden ze spolužáků má ve školní šatně ukrytou marihuanu a vychloubá se s ní ostatním spolužákům. Vyučující zaměstnala příslušného žáka a mezitím zavolala Policii České republiky, kteří přijeli během deseti minut. Žáka poté zavedla do ředitelny, kde již byl přítomen: ředitel školy, poradce pro drogovou problematiku, třídní učitel a příslušníci policie.

Při výslechu měl žák arogantní chování a na otázku policisty „kde to kupuje“, odpověděl „na nádraží od žáků SZŠ“. Dalším jeho prohlášením bylo „že jestli si myslí, že to zde kouří sám, je na velkém omylu“. Policisté byli vcelku laskaví a k osobní prohlídce dala popud až vyučující odborného výcviku, nic se však u žáka nenašlo. Jako výchovné opatření to však mělo určitý vliv, aby i ostatní věděli, že takové chování nezůstane bez povšimnutí. Druhý den vyučující oznámila i ostatním studentům, že jakékoli podezření se bude řešit stejným způsobem. Může se to tedy týkat každého z nich. Do školy byli pozváni rodiče zmiňovaného žáka a ukázalo se, že manželé procházejí rozvodovým řízením, které neblaze působí na jejich syna. Zvláště když dochází k hádkám o svěření do péče jejich dvou synů.

U jednání byla přítomna i drogová poradkyně, která rodiče odkázala na K- centrum. Žákovi bylo uděleno napomenutí třídního učitele a domluva, jeho chování se značně zlepšilo a práce číšníka ho opravdu baví.

Sexuální obtěžování

Žák druhého ročníku oboru Cukrář se opakovaně dopouštěl nevhodného chování vůči spolužákům, ale i vychovateli domova mládeže. Používal vůči nim vulgarismy i nadávky, toto jednání se i přes napomínání opakovalo a často v některých případech stupňovalo. Tento žák se dopouštěl též sexuálního obtěžování dívek, ale i chlapců. Vulgárně je napadal, lhal, zapíral. Nedokázal přiznat chybu a hledal ji u druhých. Vyučující odborného výcviku dokonce řekl, že se na všechno může vy....Nezvládal nejen odborný výcvik, ale i teorii. V odborném výcviku odmítal nahrazovat chybějící absenci, měl spoustu neomluvených hodin, neklasifikované či nedostatečně klasifikované předměty. Bylo zaznamenáno též zranění jedné žákyně. Docházelo k obtěžování spolužáků a spolužaček na odborném pracovišti a jedním z jeho prohlášením bylo, že do ukončení třetího ročníku bude mít sexuální poměr se všemi.

Překvapivá druhá tvář tohoto žáka je jeho změna chování, ocitne-li se v situaci ohrožení. V tu chvíli se začne projevovat velmi zdvořile a je velmi inteligentní. Jeho chování je opravdu nevyzpytatelné.

Při zjištění tohoto problému s žákem promluvil ředitel školy a byly svoláni vychovatelé a vyučující, též byla podána zpráva dětskému domovu. Chlapec byl poslán na diagnostické vyšetření, z něhož se po šesti týdnech vrátil zpět do školy. Nedošlo však ke zlepšení v jeho chování. V současné době se nachází na psychiatrickém vyšetření sexuality a čeká se na výsledky. Zatím je ještě žákem této školy a jeho budoucnost otázkou.

Příloha č. 4

Střední odborná škola
a Střední odborné učiliště

PRAVIDLA PRO UDĚLOVÁNÍ **VÝCHOVNÝCH OPATŘENÍ**

(pro potřebu učitelů SOŠ a SOU M K)

Pravidla pro udělování výchovných opatření

Při porušení povinností stanovených školním řádem lze podle stupně závažnosti prohřešku udělit některé z následujících výchovných opatření:

- napomenutí třídního učitele
- důtka třídního učitele
- důtka ředitele školy
- podmíněné vyloučení ze studia
- vyloučení ze studia

Napomenutí třídního učitele

- za méně závažný jednorázový přestupek

Za méně závažné přestupky jsou považována drobnější vědomá provinění proti pravidlům školního řádu, zejména:

- nepřezouvání se v budově školy
- neplnění úkolů při vyučování a nepřípravenost na výuku (nenosení pomůcek, nevypracování úloh)
- rušení výuky (používání mobilního telefonu, přehrávače nebo jiného podobného elektronického zařízení)
- neplnění povinností pořádkové služby
- pozdní příchody do výuky
- svévolné opuštění vyučovací hodiny
- svévolné opuštění budovy školy
- neomluvená absence do 2 vyučovacích hodin

Důtka třídního učitele

- za opakované méně závažné jednorázové přestupky
- za závažné přestupky

Za závažné přestupky se považuje zejména:

- úmyslné narušování výuky
- nerespektování příkazů pedagogických pracovníků
- vulgárnost vůči spolužákům (provokace, nadávky, vyvolávání konfliktu v kolektivu)
- úmyslné menší poškozování inventáře školy, ničení pomůcek a svěřeného materiálu
- kouření v objektech školy (včetně přilehlých venkovních areálů)
- falšování dokladů vztahujících se ke škole (omluvenky, známky v žákovské knížce apod.)
- neomluvená absence v rozsahu 2 – 7 vyučovacích hodin

Uložení a důvody napomenutí nebo důtky oznámí třídní učitel řediteli školy a prokazatelným způsobem žákovi i jeho zákonnému zástupci. Výchovné opatření oznámí třídní učitel žákovi před kolektivem třídy.

Důtka ředitele školy

- za opakované závažné přestupky, kterých se žák dopustí po udělení důtky třídního učitele
- za jednorázové velmi závažné porušení školního řádu

Za velmi závažné porušení školního řádu se považuje:

- hrubé a agresivní chování k pracovníkům školy a k ostatním žákům školy
- diskriminace ostatních žáků školy
- distribuce, nošení, držení a užívání jakékoli návykové látky v areálu školy
- neomluvená absence v rozsahu 7 – 35 vyučovacích hodin

Uložení a důvody důtky ředitele školy oznámí ředitel školy nebo třídní učitel prokazatelným způsobem žákovi i jeho zákonnému zástupci. Důtku ředitele školy oznámí ředitel školy žákovi před kolektivem třídy.

Podmínečné vyloučení ze studia

- za opakované velmi závažné porušení školního řádu
- za zvláště hrubé porušení školního řádu

Za hrubé porušení školního řádu se považuje:

- nošení zbraní a nebezpečných látek do školy
- zvláště hrubé slovní a úmyslné fyzické útoky žáka vůči pracovníkovi školy a vůči spolužákům
- psychické a fyzické šikanování ostatních žáků školy
- krádeže nebo úmyslné poškození majetku školy, ostatních žáků a pracovníků školy
- neomluvená absence v rozsahu nad 35 vyučovacích hodin

O podmínečném vyloučení ze studia rozhoduje škola ve správním řízení za účasti žáka a jeho zákonného zástupce.

Vyloučení ze studia

- dopustí-li se žák v době, kdy je podmínečně vyloučen ze studia dalšího přestupku proti školnímu řádu
- dopustí-li se žák opakovaně zvláště hrubého porušení školního řádu
- za závažné projevy nesnášenlivosti vůči zaměstnancům a žákům školy

O vyloučení ze studia rozhoduje škola ve správním řízení za účasti žáka a jeho zákonného zástupce.

Dopustí-li se žák téhož přestupku nebo jiného přestupku po uděleném opatření, udělí se mu opatření vyššího stupně.

Hodnocení chování

Kritériem pro klasifikaci chování je dodržování běžných pravidel chování včetně dodržování školního řádu. Celková klasifikace chování v jednom klasifikačním období nemá vliv na celkovou klasifikaci chování v dalším klasifikačním období.

Východiskem pro udělení snížené známky z chování jsou výchovná opatření udělená žákovi v průběhu pololetí, vždy se ale zohledňuje jejich dopad na chování žáka, závažnost jeho prohřešků, jejich případné opakování, žákova dosavadní bezúhonnost atd., také je nutné přihlídnout k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka, příp. diagnostikované specifické vývojové poruše chování.

Chování neovlivňuje klasifikaci výsledků ve vyučovacích předmětech.

Chování žáka je klasifikováno těmito stupni:

- 1 velmi dobré
- 2 uspokojivé
- 3 neuspokojivé

Stupeň 1 (velmi dobré)

Žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení řádu školy.

Má pozitivní a vstřícný vztah ke spolužákům, ostatním žákům a k pracovníkům školy.

Přispívá k utváření příznivého klimatu ve třídě.

Jen ojedinele se dopouští méně závažných přestupků proti školnímu řádu.

Stupeň 2 (uspokojivé)

Chování žáka není zcela v souladu s pravidly běžného chování a řádu školy.

Během klasifikačního období se žák dopustí závažného přestupku nebo opakovaně méně závažných přestupků.

Chování žáka narušuje kolektiv třídy a zhoršuje podmínky pro práci spolužáků a učitele.

Žák je méně přístupný výchovnému působení a své chyby se nesnaží vždy napravit.

Tento klasifikační stupeň se může udělit i žákovi, který má v průběhu klasifikačního období 2 – 7 neomluvených hodin.

Stupeň 3 (neuspokojivé)

Žák se dopustí velmi závažného přestupku proti pravidlům chování nebo řádu školy, případně trestného činu.

Přes udělená výchovná opatření k posílení kázně soustavně dopouští závažných přestupků nebo rozsah přestupků je závažnější než ve stupni 2.

Svým chováním závažným způsobem narušuje činnost kolektivu, dopouští se přestupků v mravném chování a ohrožuje výchovu ostatních žáků.

Záměrně narušuje práci učitele.

Tento stupeň se může udělit i žákovi, který má během klasifikačního období více jak 7 neomluvených hodin.

K udělení stupně 3 nemusí předcházet udělení stupně 2 ani ředitelská důtka.

Důvody udělení 2. nebo 3. stupně z chování sdělí ředitel školy rodičům (zákonným zástupcům).

Příloha č. 5

2006/2007- tř.uč.M.Č

Obor	Žánr	Chla- pec	Roč- ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam.hodin neoml. 1.pol	Zam.hodin -neoml. 2.pol	Zn. chování 1.pol	Zn. chován 2.pol	Vých.opatř.
K-Č 05/08			2.A							
1.		A.J.		3,31	2,92	108	133	1	1	2N+5 z M
2.		B.P.		2,36	2,14	78	44	1	1	
3.	Č.K			2,36	2,43	46	120	1	1	
4.	D.T			2,62	2,31	160	99	1	1	1N
5.	D.M			2,23	2,0	14	128	1	1	N z OV
6.	H.M			2,77	2,54	92	23	1	1	1N
7.		H.V		2,85	2,92	8	57	1	1	
8.	H.R			3,08	-	43	-	1	-	Přestup do OU
9.	H.M			2,08	1,92	72/1	84/21	1	3	Neoml.hod.
10.	CH.M			2,31	1,62	87	81	1	1	
11.	J.N			2,23	2,08	20	16	1	1	Napomenutí tř. - zápisy v TK
12.		J.J		2,46	2,31	26	60			
13.		J.T		2,77	2,85	29	37			5 N
14.	J.I			2,77	2,5	47	106	1	1	N z OV
15.	K.T			2,00	1,69	52	36	1	1	Napomen.ř. - zápisy v TK
16.	K.M			2,23	2,38	57	46			
17.		K.L		3,08	3,15	40	106			Důtka tř. -chování na OV
18.	K.I			3,00	2,92	170/6	122	3	1	72 h neoml.na OV(naděl.6dní) +6 h v teorii 3N+5-doplněno
19.	L.J			2,08	1,85	30	118	1	1	
20.	L.H			2,15	1,85	0	36	1	1	
21.	M.P			1,85	1,83	23	55	1	1	
22.	M.M			1,69	1,46	47	46	1	1	
23.		M.T		2,62	2,77	36	42	1	1	Napomenutí tř. - zápis v TK

2007/2008- tř.uč.M.Č.

Obor	Dívka	Chla- -pec	Roč -ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová- ní 1.pol	Zn. Chová -ní 2.pol	Vých.opatř .
K-Č 05/08			3.A							
1.		A.J.		2,82	3,36	122	53	1	1	5 z M
2.		B.P.		2,36	2,45	102	134			
3.	Č.K			2,38	2,38	101/12	99	2	1	Neom.h.2
4.	D.T			2,72		137	281			3N+5M Neopr. -opak.roč.
5.	D.M			1,91	2,09	125	39			N z OV
6.	H.M			2,54		59	54			N neopr.- opak.roč.
7.		H.V		2,82	2,82	111	95	1	1	N z OV
8.	H.R			-	-	-	-	-	-	-
9.	H.M					170	169	1	2	Neoml.h. +záp.v TK 2N+5 -nedopl.
10.	C.M			2,09	2,00	87	81	1	1	
11.	J.N			2,09	2,45	55	71	1	1	
12.		J.J		2,82	2,82	129	120	1	1	
13.		J.T		2,91	3,18	57	55	1	1	5 N
14.	J.I			2,45	2,45	73	47			
15.	K.T			2,55	3,09	148	132	2	1	30 neoml.h. na OV- naděláno, 6neoml.h. Podmínka do31.1.08 N z OV -doplněno

16.	K.M			2,09	2,45	23	30			
17.		K.L		2,91	3,28	5	22			
18.	K.I			2,64	2,82	98	63	1	1	N z OV
19.	L.J			1,91	2,27	40	19	1	1	
20.	L.H			2,09	1,91	5	0	1	1	
21.	M.P			1,45	1,82	78	86	1	1	
22.	M.M			1,54	2,00	71	49	1	1	Důtka tř. -chování na OV
23.		M.T		2,54	2,45	46	28	1	1	

2006/2007- tř.uč.P.K

Obor	Dívka	Chlapec	Ročník	Prospěch 1.pol	Prospěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam.ho din -neoml. 2.pol	Zn. chová ní 1.pol	Zn. chová ní 2.pol	Vých.opatř .
K Č Cu			2.B							
1.	M.J.			1,77	1,62	116	228	1	1	
2.		M.M.		3,23	3,23	158/77	180	3	1	2 x 5
3.		M.M		3,00	3,00	7	23	1	1	
4.	N.N			1,92	2,15	50	132	1	1	
5.	P.P.			3,15	2,92	187/7	241/66	2	3	3N- doplněno Důtka tř. Podm.vyl. do konce r. 31.8.07 US
6.	P.M.			2,1	2,23	104	192	1	1	N z OV- doplněno
7.		S.J.		3,00	3,00	84	277/133	1	3	Důtka tř. N z OV- doplněno 17.12.07 Přeruš.st.

8.	S.V.			3,08	2,92	33	110	1	1	Důtka tř. - neplněn. povinností
9.	S.K.			2,46	2,15	41	83	1	1	
10.	S.M			1,93	1,79	64	43	1	1	
11.	Š.J.			2,31	2,23	28	70	1	1	
13	T.Š			2,46	2,31	0	0	1	1	
14.	T.L.			2,77	2,54	94	159	1	1	
15.	U.L.			1,46	1,69	133	93	1	1	
16.		V.J.		2,92	2,69	37	32	1	1	1x 5
17.	V.M			2,46	2,23	16	45	1	1	
18.		V.V.		3,46	3,54	52	99	1	1	Důtka tř. nepl.povin. 2*N-dopl
19.		Z.L.		1,69	1,77	0	17	1	1	
20.		K.P.		2,23	2,54	160	261	1	1	14.12.07 přer.st.
22.	K.H			3,31	2,92	65/42	69	3	1	Neoml.h.
23.	K.V									31.1.07 vyloučena
24.		P.K.								16.11.06 Podm. vylouč 15.11.06 vyloučen
25.	V.V.									16.11.06 Podm.vyl. 7.2.07 vyloučena
26.		V.T.		3,62	2,72	47/14	63	3	1	Neoml.h.
27.		Ž.M.		3,54	3,08	84	111	1	1	

2007/2008- tř.uč.P.K.

O- bor	Dív- ka	Chla- pec	Roč- ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová- ní 1.pol	Zn. chov ání 2.pol	Vých. opatř.
K-Č Cuk			3.B							
1.	M.J.			1,4	1,6	60	26	1	1	
2.		M.M.		3,18	3,00	151	140	1	1	3 N -doplnil
3.		M.M		2,82	2,91	6	7	1	1	5 x N
4.	N.N			2,18	2,18	49	133	1	1	
6.	P.M			2,36	2,36	116	106	1	1	
8.	S.V.			2,91	2,73	48	81	1	1	
9.	S.K.			2,18	2,27	92	34	1	1	
10.	S.M			2,00	2,09	73	112	1	1	
11.	Š.J.			2,09	2,27	22	54	1	1	
13	T.Š			2,09	2,36	0	7	1	1	
14.	T.L.			2,82	2,91	150	43	1	1	2 N- doplňn.
15.	U.L.			1,27	1,18	96	51	1	1	
16.		V.J.		3,18	2,91	71	86	1	1	
17.	V.M			2,36	2,18	42	21	1	1	
18.		V.V.		3,55	3,55	61	70	1	1	
19.		Z.L.		1,64	1,45	37	36	1	1	
20.										
21										
22.	K.H			2,82	2,82	56	65	1	1	
26.		V.T.		3,27	2,91	37	55	1	1	
27.		Ž.M.		3,27	3,00	72	66	1	1	
		S.M.		3,00	2,73	97	77	1	1	

2006/2007- tř.uč. C.

O- bor	Dív- ka	Chla- pec	Roč- ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová- ní 1.pol	Zn. chová- ní 2.pol	Vých.opatř.
K Pr			2.C							
1.	L.N			1,9	1,36	25	82	1	1	
2.	P.P			1,91	1,46	14	17	1	1	
3.	N.M			2,00	1,91	26	48/2	1	1	Napomenutí tř.za neom.h.
4.	N.J			1,82	1,55	38	114	1	1	
5.	T.L			3,00	2,2	171/41	116/8	3	2	N z ov- nedoplněno -neoml.h. -přestup do nižš.roč
6.	Z.L			1,82	1,46	133	173	1	1	
7.		K.M		1,9	2,09	43	95/21	1	3	Neoml.h.
8.		T.A		2,09	2,64	135	131/74	1	3	Neoml.h. kázeň.přest. vyloučen
9.	H.R			-	2,36	-	0	-	1	Přestup z KČ z dův.nezv. uč.

2007/2008- tř.uč. C.

O- bor	Dív- ka	Chla- pec	Roč- ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová- ní 1.pol	Zn. chová- ní 2.pol	Vých.opatř.
K Pr			3.C							
1.	L.N			1,5	1,5	72	32	1	1	
2.	P.P			1,66	1,33	12	32	1	1	
3.	N.M			2,00	1,83	51	30	1	1	
4.	N.J			1,5	1,33	36	45	1	1	
	T.L			-	-	-	-	-	-	-
5.	Z.L			1,5		159/6		2		20.4.08 US 2.pol.vys. poč. neoml.h
6.		K.M		1,5	1,66	50/4	85	1	1	Důtka tř.za neoml.h.
7.	H.R			2,66	2,5	84/6	84	2	1	Neoml.h.
8.	S.Z			1,5	1,33	99/12	127	2	1	Neoml.h

2006/2007- tř.uč V.

Obor	Dív-ka	Chla-pec	Roč-ník	Pros-pěch 1.pol	Pros-pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová-ní 1.pol	Zn. chová-ní 2.pol	Vých.opatř.
Plev. Zahr.			2.D							
1.		B.M		3,64	3,73	71	121	1	1	
2.		B.V		2,5	2,63	39	26	1	1	
3.		D.J		2,63	2,5	68	40	1	1	
4.		D.P		2,5	2,5	112	86	1	1	
5.		M.O		2,38	2,5	92	89	2	1	
6.		T.M		-	-	-	-	-	-	US
7.		P.M		3,38	3,4	64	63/2	1	3	15.11.05 Napomenu- tí za nevh.chov
8.		Š.J		3,14	-	194/6		2		Důtka tř. 1.3.07 US nevh.chov kriminalita
9.		T.L		3,00	2,75	101	56/4	1	1	
10.		T.P		2,5	2,1	89	125	1	1	
11.	N. M			3,5	-	263/19	280/103	2	3	8* -Nnedopl. US
12.		Z.M		2,09	2,18	99	72	2	3	
13.		B.M		-	2,63	-	189	-	1	

2007/2008- tř.uč K (Vr)

Obor	Dívka	Chlapec	Ročník	Pros-pěch 1.pol	Pros-pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. Chová-ní 1.pol	Zn. Chová-ní 2.pol	Vých.opať
Plev. Zahr.			3.D							
1.		B.M		3,85	3,57	106/1	45/1	1	1	
2.		B.V		2,2	2,00	81	71/2	1	1	
3.		D.J		2,6	1,8	77	97/1	1	1	
4.		D.P		2,5	2,5	54	128/2	1	1	
5.		M.O		2,2	2,00	82	146/2	1	1	
7.		P.M		3,00	2,6	78	79/2	1	1	
8.		Š.J								
9.		T.L		3,5	2,6	184/15	14/1	3	1	
10.		T.P		2,5	2,5	105	141	1	1	
11.	N.M									
12.		Z.M		2,00	1,8	32	94	1	1	
13.		B.M		2,00	2,00	191	103/1	1	1	

2006/2007- tř.uč M.

Obor	Dívka	Chlapec	Roč-ník	Pros-pěch 1.pol	Pros-pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová-ní 1.pol	Zn. chování 2.pol	Vých.opať
			1.A							
1.		A.J		-	-	-	-	-	-	
2.		B.L		2,93	2,43	28	30	1	1	
3.		B.L		3,47	4,5	164/9	250/2	2	1	6 N- nedopl. US
4.		B.M		3,2	3,8	171	112/29	2	3	US
5.	D.T			-	-	-	-	-	-	
6.	D.A			3,21	2,43	16	17	1	1	
7.		D.M		3,29	2,86	6	20	1	1	
8.		D.M		3,07	2,86	96	121	1	1	
9.		D.P		3,14	3,07	50	59	1	1	

10.	D.M			3,5	3,72	178	232	1	1	4 x N
11.	E.F			3,43	3,21	12	20	1	1	
12.	G.M			2,86	2,43	0	42	1	1	
13.	H.I			3,00	2,64	56	61	1	1	
14.	H.K			1,92	2,00	129	50	1	1	
15.	CH. A			3,00	3,29	71/1	45	1	1	
16.		J.J		2,86	2,71	42	46	1	1	
17.	J.P			2,21	2,00	13	46	1	1	Napome- nutí tř.- zápis v TK
18.		J.K		3,2	2,16	203/14	221/14	3	3	3*N dopl.
19.	K.M			3,00	3,36	106/1	104/1	1	1	
20.		K.M		2,14	2,36	23	66	1	1	Napome- nutí tř.- zápis v TK
21.		K.L		3,14	2,71	37	58	1	1	
22.		K.J		3,29	2,86	57	137	1	1	
23.	K.B			2,00	1,86	19	44	1	1	
24.		L.L		3,57	3,21	58	19	1	1	Napome- nutí tř. za zápis v TK
25.	L.Z			2,43	2,14	123	124	1	1	24.9.07 US
	P.P			3,46	3,31	94	152	1	1	
	Š.J			3,29	3,72	114	148/7	1	2	3*N nedopl.
	T.Ž			2,67	2,86	85	87	1	1	
	V.P			3,00	2,69	54	60	1	1	
	K.L			4,00	4,40	184/5	283/63	2	3	Přestup do niž.roč.
	M.D			3,07	2,93	6	79	1	1	
	Š.D			3,00	2,86	28	35	1	1	

2007/2008- tř.uč M.

Obor	Div-ka	Chla-pec	Roč-ník	Pros-pěch 1.pol	Pros-pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová ní 1.pol	Zn. chová ní 2.pol	Vých. opatř.
			2.A							
1.		A.J		-	-	-	-	-	-	
2.		B.L		2,33	2,00	12	37	1	1	
6.	D. A			2,67	2,33	13	18	1	1	
7.		D.M		3,58	3,33	18	58	1	1	
8.		D.M		3,17	2,75	46/1	51	1	1	Napome- nutí tř. za 1 neom.h.
9.		D.P		3,17	2,75	42	32	1	1	
10.	D. M			3,68	-	255	-	1	-	Přest.na KPr
11.	E.F			2,83	2,5	15	55	1	1	
12.	G. M			2,58	2,58	34	3	1	1	
13.	H.I			3,36	-	120	-	1	-	US
14.	H. K			1,91	2,00	65	110	1	1	
15.	CH .A			3,00	2,92	128/2	50	1	1	Důtka tř. za 2 neom.h.
16.		J.J		3,17	3,17	66	70	1	1	
17.	J.P			2,08	2,25	8	8	1	1	Důtka tř. za zápisy v TK
18.		J.K		3,83	-	301/67	-	3	-	Důtka tř. za neoml.h 12.3.08 US
19.	K. M			3,08	3,17	164/2	169	1	1	

20.		K.M		2,82	2,67	150	103/25	1	3	
21.		K.L		3,00	2,92	58	68	1	1	
22.		K.J		3,18	3,09	200/4	192/111	1	3	
23.	K. B			1,75	1,5	35	39	1	1	
24.		L.L		3,73	3,42	51	43/3	1	1	Důtka tř. za 2 zápisy v TK
25.	L.Z			-	-	-	-	-	-	
	P.P			3,09	2,82	94	100	1	1	
	Š.J			-	-	-				
	T.Ž			2,75	2,25	94	95	1	1	
	V.P			2,64	2,7	89	168	1	1	
	K.L			-	-	-				
	M. D			2,33	2,42	37	61	1	1	
	Š.D			2,42	2,5	106	63/1	1	1	18.4.08 Důtka tř. za zápisy v TK 24.6.08 Důtka tř. za neml.h. 27.6.přest.
		P.J		2,46	2,17	86	42	1	1	
		P.T		3,18	3,36	139	169/10	1	2	3 xN-dopl.
		Ř.P.		3,25	2,91	183/13	23	2	1	

2008/2009- tř.uč M.

O- bor	Dív- ka	Chla- pec	Roč- ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. Chová- ní 1.pol	Zn. Chová- ní 2.pol	Vých.opatř.
			3.A							
1.		A.J		3,27	3,18	71	70/2	1	1	
2.		B.L		2,00	2,09	59	77	1	1	
3.		B.L		-	-	-	-	-	-	

4.		B.M		-	-	-	-	-	-	
5.	D.T			2,9	3,2	133	249/52	1	3	2 x N-opr.
6.	D.A			2,09	2,27	36	74/2	1	1	
7.		D.M		3,27	3,45	36	33	1	1	
8.		D.M		2,82	2,82	124/15	131	3	1	Neoml.h.
9.		D.P		2,82	3,00	34	105	1	1	
10.	D. M			-	-	-	-	-	-	
11.	E.F			2,69	2,73	13	13	1	1	
12.	G. M			2,55	2,36	14	9	1	1	
13.	H.I									
14.	H.K			1,9	2,0	87	84	1	1	
15.	CH. A			3,18	2,91	33	46/2	1	1	
16		J.J		3,00	3,27	96/1	95/1	1	1	
17.	J.P			2,45	2,00	35	80/1	1	1	
18		J.K		-	-	-	-	-	-	
19.	K. M			3,18	2,72	129	134/3	1	1	
20.		K.M		2,73	2,36	67	46	1	1	
21.		K.L		2,73	2,64	88	73/1	1	1	
22.		K.J		3,18	3,09	171	147	1	1	4.11.08 Podm.vyl. do 30.1.09 20.11.důtka ředitele za podvod na OV
23	K.B			1,91	2,00	87	98	1	1	
24		L.L		3,00	3,4	66/35	68/1	3	1	
25	L.Z			-	-					
	P.P			3,00	3,00	70	95	1	1	
	Š.J			-	-	-				
	T.Ž			2,64	2,45	53	96	1	1	
	V.P			2,6	2,6	88	111	1	1	

	K.L									
	M. D			2,73	2,45	66	59	1	1	
	Š.D			-	-	-				
	P.J			2,27	2,00	29	23	1	1	
	P.T			3,33	2,89	159	130	1	1	
	Ř.P.			2,9	2,64	61	86	1	1	

2006/2007- tř.uč J.

O- bor	Div- ka	Chla- pec	Roč- ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová- ní 1.pol	Zn. chová- ní 2.pol	Vých.opatř.
			1.B							
1.	H.T			2,55	2,63	76	83	1	1	Napomenutí tř.- poruš.šk.řádu
2.	J.P			1,64	1,5	54	96	1	1	
3.	K. K			3,18	3,18	203/87	141/11	3	2	15.10.06 Napomenutí tř-nekážeň Důtka řed.- poruš.šk.ř.
4.	K.P			2,27	2,81	230/17	149/8	3	2	15.10.06 Napomenutí tř- nekážeň Důtka řed.- poruš.šk.ř.
5.	K. D			2,36	2,00	0	0	1	1	
6.	M. M			1,91	1,73	34	8	1	1	
7.	M. A			3,6	3,00	182/35	256/88	3	3	27.6.07 US
8.	N.J			2,5	2,42	187/18	287/52	3	3	

9.	N.E			3,00	3,07	166/8	155/42	2	3	Napomenutí tř.-nekázeň Důtka řed.- poruš.šk.ř.
10	P.Š			2,43	2,07	50	35	1	1	
11		R.T		3,29	2,86	128	130	1	1	Důtka tř.
12	R.P			3,18	3,00	48	115	1	1	Důtka řed.- poruš.šk.ř.
13	Ř.T			3,86	3,08	46	35	1	1	
14	S.N			2,14	1,79	25/2	72	1	1	Napomenutí tř.-nekázeň Důtka tř.- poruš.šk.ř.
15		S.T		3,31	3,28	177	45	1	1	Napomenutí tř.
16	S.V			1,42	1,43	0	30	1	1	
17	Š.J			2,63	2,57	21	71/1	1	1	
18		Š.J		2,5	2,5	8	74	1	1	Napomenutí tř-1h neoml
19	Š. M			3,45	3,18	118/19	50/3	3	1	Napomenutí tř. Důtka řed.- nepl.povin.p oruš.šk.ř
20	Š.L			3,14	2,84	113/12	172/21	2	3	
21	T.H			2,00	2,18	113	46	1	1	Důtka řed.- poruš.šk.ř.
22		T.B		3,68	3,54	222/5	145/79	2	3	5.1.07 Podm.vyl. do 30.6.07 US
23	V. D			3,39	3,00	56/3	117/11	1	2	Důtka tř.- neoml.h Důtka řed.- poruš.šk.ř. Vyloučení z DM

24		V.T		4,00	3,28	89/6	183/1	2	1	Důtka řed.- poruš.šk.ř. Důtka řed.- poruš.šk.ř. -vyrušování
25	V. B			2,64	2,73	2	5	1	1	
26		V.J		3,21	3,60	158/44	465/228	3	3	Důtka řed.- poruš.šk.ř. Napomenutí tř. 11*N -US
27	V. V			3,21	3,00	117	125	1	1	
28	M. S			3,63	3,50	41/1	193/98	1	3	Napomen.tř.- 1h neoml Důtka řed.- poruš.šk.ř.

2007/2008- tř.uč J.

O- bor	Div -ka	Chla -pec	Roč -ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová- ní 1.pol	Zn. chová- ní 2.pol	Vých.opatř.
			2.B							
1.	H.T			2,45	2,41	117/2	123	1	1	Důtka tř. -2 h neoml.
2.	J.P			1,67	1,33	90/1	66	1	1	Napomenutí za 1h neom.h
3.	K.			-	-	-				
4.	K.P			3,45	3,5	126/4	191	2	1	Důtka řed.- poruš.šk.ř.
5.	K. D			2,25	2,08	0	0	1	1	
6.	M. M			2,08	1,91	29	92	1	1	

8.	N.J			3,6	-	293/109	-	3	-	16.11.07 Podm.vyl. do 30.6. 4.2.08 US
9.	N.E			4,00	4,33	242/18	226/63	3	3	Důtka řed.- poruš.šk.ř.
10.	P.Š			2,42	2,33	35	120	1	1	
11.		R.T		2,83	2,58	65	32	1	1	
12.	R.P			2,83	3,16	61/1	211	1	1	Napomenutí tř.za 1h neom.+záp. v TK
13	Ř.T			3,25	3,08	34	1	1	1	
14.	S.N			2,25	2,33	63/2	140/1	1	1	napomenutí tř.-1h neom Důtka tř.- poruš.šk.ř.
15.		S.T		3,27	2,75	105/4	123/39	1	3	Důtka řed.- poruš.šk.ř.
16.	S.V			1,75	1,75	7	29	1	1	
17.	Š.J			2,75	2,66	36	46	1	1	Napomenutí tř
18.		Š.J		2,42	2,58	101/1	74	1	1	Napomenutí tř.
19.	Š. M			3,63	3,54	115/3	182	1	1	Napomenutí tř. Důtka řed.- poruš.šk.ř.
21.	T.H			2,36	1,9	98/5	175	1	1	Důtka tř.-5h neoml.

23.	V. D			3,83	4,33	144/35	252/161	3	3	Důtka řed.- poruš.šk.ř., neoml.h. Vyloučení z DM
25.	V. B			2,64	2,01	35	4	1	1	Napomenutí tř.
27.	V. V			3,32	3,00	316/2	209/1	1	1	Důtka tř.-2h neoml Důtka tř.-1h neoml
29.		R.V		2,83	2,58	121/1	154	1	1	Napomenutí tř.-1h neoml Důtka řed.- poruš.šk.ř.
30.	M. K			-	2,83	-	69	-	1	Napomenutí tř.- vyrušování

2008/2009- tř.uč J.

O- bor	Div -ka	Chla -pec	Roč -ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová- ní 1.pol	Zn. hová- ní 2.pol	Vých.opatř.
			3.B							
1.	H.T			4,8	-	293/53	-	3		8 N-nedopl. 21.1.09 přer.studia
2.	J.P			1,67	1,27	78	78	1	1	
3.	K. K			-	-	-	-			
4.	K.P			3,18	3,02	212	95	1	1	Důtka tř.- drzé chov.,vyruš., nepl.povin. Důtka řed.-

										poruš.šk.ř.
5.	K. D			1,82	1,8	0	0	1	1	
6.	M. M			1,73	1,73	88	10	1	1	Napomenutí tř.- nepl.povin.
8.	N.J			-	-	-	-			
9.	N.E			3,17	-	176/59	-	3	-	Podmín. vylouč.do 30.6.09 US
10.	P.Š			2,78	2,63	109	118	1	1	
11.		R.T		3,09	2,63	65	51	1	1	
12.	R.P			2,73	3,15	139	96/96	1	3	Napomenutí tř. Důtka řed.- poruš.šk.ř.
13.	Ř.T			3,36	3,36	52	170	1	1	
14.	S.N			2,36	2,90	60/1	144	1	1	Důtka řed.- poruš.šk.ř., vyrušuje
15.		S.T		3,23	3,72	200/5	135	1	1	Důtka tř.-2h neoml.. Důtka řed.- nepl.povin. poruš.šk.ř.
16.	S.V			1,22	1,9	12	53	1	1	Napomenutí tř.
17.	Š.J			2,72	2,63	85	24	1	1	
18.		Š.J		2,02	2,54	59	18	1	1	
19.	Š. M			3,00	3,00	131	84	1	1	Důtka tř.- vyruš. Nespolupr. Důtka řed.- nepl.povin. poruš.šk.ř
20.	Š.L			-	-	-	-			

21	T.H			1,8	1,7	121	43	1	1	Napomenutí tř-nevh.chov.
24		V.T		-	-	-				
25.	V. B			1,9	2,5	30	3	1	1	
26		V.J		-	-	-		-		
27	V. V			3,10	3,74	157/1	165	1	1	Důtka tř- nepl. povin.
28	M. S			-	-	-	-			
29		R.V		2,81	3,09	178	234/21	1	3	
30	M. K			2,55	2,09	71	67	1	1	
31	K. R			3,18	2,82	213	41	1	1	Napomenutí tř-nevh.chov, nepl.povin.

2006/2007- tř.uč K.

O- bor	Dív- ka	Chla- pec	Roč- ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin - neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová- ní 1.pol	Zn. chová -ní 2.pol	Vých.opatř.
KP			1.D							
1.		B.J		2,56	2,56	2	92	1	1	
2.	B.H			2,44	2,67	6	37/1	1	1	
3.	B.P			2,78	2,56	22	13/2	1	1	
4.	H.J			2,11	2,11	156	111	1	1	
5.	J.H			2,33	2,33	116	117	1	1	
6.	K.L			1,78	1,89	111	97/1	1	1	
7.	K.D			2,11	2,20	67	155/33	1	1	US
8.	M.L			1,11	1,11	107	90	1	1	Napomenutí tř.
9.	N.M			2,00	1,56	6	2	1	1	
10.	Z.A			2,11	1,67	60	15	1	1	

2007/2008- tř.uč K.

O- bor	Dív- ka	Chla- pec	Roč- -ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová- ní 1.pol	Zn. chová- ní 2.pol	Vých.opatř.
KPr			2.D							
1.		B.J		2,6	2,6	20	1	1	1	
2.	B.H			2,2	1,9	59	64	1	1	
3.	B.P			2,8	2,3	16	5	1	1	
4.	H.J			2,4	2,1	75	65	1	1	
5.	J.H			2,5	2,1	162	144	1	1	
6.	K.L			2,5	1,7	85	64	1	1	Napomenu tí tř.
7.	K.D									
8.	M.L			1,7	1,5	102	132/3	1	1	US
9.	N.M			1,8	1,7	21	42	1	1	
10.	Z.A			2,2	2,3	32	39	1	1	

2008/2009- tř.uč K.

O- bor	Dív- ka	Chla- pec	Roč- -ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová- ní 1.pol	Zn. chová- ní 2.pol	Vých. opatř.
KP			3.D							
1.		B.J		3,2	3,2	31	63	1	1	Napomenu- tí tř.
2.	B.H			2,6	2,8	49	79	1	1	
3.	B.P			2,6	2,2	7	14	1	1	
4.	H.J			2,00	2,00	27	88	1	1	
5.	J.H			2,1	-	144	-	1	-	US
6.	K.L			2,00	2,00	11	70	1	1	
7.	K.D									
8.	M.L									
9.	N.M			1,4	1,00	30	14			
10.	Z.A			3,00	2,8	80	24/7	1	1	Napomen. tř.

2006/2007- tř.uč K.

Obor	Dív-ka	Chla-pec	Roč-ník	Pros-pěch 1.pol	Pros-pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová-ní 1.pol	Zn. chová-ní 2.pol	Vých.opaťř
Oprav			1.E							
1.		D.L.		2,7	2,3	25	6	1	1	
2.		H.J		2,8	2,8	67	48	1	1	
3.		K.J		3,4	3,5	7	11	1	1	
4.		K.J		3,2	3,6	111	173/4	2	2	Podm.vyl. do 30.6.07
5.		M.J		2,9	2,7	20/1	1	2	1	Důt.řed.- por.šk.řád Podm.vyl.
6.		M.M		2,8	3,00	87	91/4	1	2	
7.		P.M		3,3	2,8	28	47	1	1	
8.		P.J		2,8	2,3	0	4	1	1	
9.		S.M		3,4	4,2	86/9	289/84	2	3	Podm.vyl. do 30.6.07 -opak roč.
10.		Š.M		3,3	3,3	141/19	73/6	2	2	
11.		Š.J		2,2	2,2	0	63	1	1	
12.		V.L		2,6	2,4	135/17	175/6	2	2	

2007/2008- tř.uč K.

Obor	Dív-ka	Chla-pec	Roč-ník	Pros-pěch 1.pol	Pros-pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová-ní 1.pol	Zn. chová-ní 2.pol	Vých.opaťř
Opr.			2.E							
1.		D.L.		2,75	2,5	30	17	1	1	
2.		H.J		2,88	2,88	100	69	1	1	
3.		K.J		3,63	3,63	14	16	1	1	

4.		K.J		3,6	-	208/143		3		Důtka řed.- neoml.h., chování Vyl. ze st.7.2.08.
5.		M.J		2,38	2,13	3	21	1	1	
6.		M.M		2,88	2,5	131/6	137/8	1	2	Důtka tř.
7.		P.M		3,38	3,29	55/2	110	1	1	Důtka tř.
8.		P.J		2,5	2,5	12	3	1	1	
9.		S.M		-	-	-	-			
10.		Š.M		3,5	3,00	192/21	200/50	2	3	Důtka řed.- US
11.		Š.J		2,13	1,38	12	61	1	1	
12.		V.L		2,6	-	241/16	-	2	-	Důtka tř. Podm.vyl. do 30.6.08 21.5.08 US
13.		P.J		3,00	2,63	80	74	1	1	
14.		T.P		2,38	2,71	82/20	92/11	2	2	Důtka řed.- záškoláctví

2008/2009- tř.uč K.

O-bor	Dív-ka	Chla-pec	Roč-ník	Pros-pěch 1.pol	Pros-pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová-ní 1.pol	Zn. chování 2.pol	Vých.opař.
Opr.			3.E							
1.		D.L.		2,00	2,00	7	49	1	1	
2.		H.J		2,6	2,4	89	41	1	1	
3.		K.J		3,00	3,00	56	20	1	1	
4.		K.J		-	-	-		-		
5.		M.J		2,00	1,8	0	12	1	1	
6.		M.M		2,2	2,6	42	144	1	1	
7.		P.M		2,6	2,4	35	62	1	1	
8.		P.J		2,4	2,4	14	7	1	1	
9.		S.M		-	-	-	-			
10.		Š.M		-	-	-	-			

11.		Š.J		1,6	1,4	47	27	1	1	
12.		V.L								
13.		P.J		2,4	2,8	70	69	1	1	
14.		T.P		2,2	2,2	0	17	1	1	
16.										

2007/2008- tř.uč M. H.

O- bor	Dívka	Chla- pec	Roč- ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová- ní 1.pol	Zn. chová -ní 2.pol	Vých.opatř.
K.Č			1.A							
1.	B.Z.			2,36	1,93	42	40	1	1	
2.		B.J		2,57	2,43	29	56	1	1	
3.	F.B			3,79	3,07	85	134	1	1	
4.	H.R.			2,64	2,07	26	88	1	1	
5.	H.D.			2,15	1,86	207	94	1	1	
6.		H.J		2,93	2,54	98	116/5	1	2	Důtka tř.- 4h neoml. Napomenu- tí tř.-1h neoml.
7.	IA			3,85	3,56	174/7	178/11	3	3	Důtka řed.- 36h neoml. Napomenu- tí tř.- nevh.chová -ní
8.		K.P		2,57	2,29	87	7	1	1	Napomenu- tí tř.-kážeň
9.		K.J		3,44	3,43	157	151/7	1	2	US
10.	L.V			3,00	2,36	20	34/11	1		Napomenu- tí tř.- 1h.neoml.

11.		P.J		2,86	2,54	95	89	1	1	Důtka tř.- kázeň
12.		P.D		3,42	3,21	77	33			Napomenu- tí tř.-kázeň Důtka tř.- kázeň Důtka tř.- kázeň+hr. por.ř. US
13.		P.M		2,79	2,86	58	75/1	1	1	Důtka tř.- 1h.neoml
14.	P.A			2,43	2,00	14	27	1	1	
15.	P.H			3,00	2,67	11	35	1	1	
16.		T.T		3,36	3,29	88	117	1	1	Napomenu- tí tř. Důtka tř.- kázeň Důtka tř.- kázeň
17.		T.O		3,21	3,21	58	24/6	1	2	Důtka tř.- ničení maj.šk.
20.	J.T			3,91	4,8	211	42	613/58 1		Důtka řed.- 42h neoml. Důtka řed.- 46h neoml Důtka tř. 4h.neoml. US

2008/2009- tř.uč M. H.

O- bor	Dívka	Chla- pec	Roč- ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chová- ní 1.pol	Zn. chování 2.pol	Vých.opař.
K. Č.			2.A							

1.	B.Z.			2,08	1,92	89	74	1	1	
2.		B.J		2,67	2,5	1	63	1	1	
3.	F.B			3,08	3,08	110	63	1	1	
4.	H.R.			2,00	1,92	18	34	1	1	
5.	H.D.			1,83	1,73	49	350	1	1	
6.		H.J		2,64	-	169	-	1	-	
7.	I.A			3,63	-	271/52	-	3		22.11.08 Podmínka řed.šk. do 31.1.09 US
8.		K.P		2,33	2,36	40	193	1	1	
9.		K.J								
10.	L.V			2,5	2,33	76	104	1	1	
11.		P.J		2,58	2,56	75	65			Důtka tř.- opak. naruš. výuky
12.		P.D		-	-	-				
13.		P.M		2,5	2,5	93	43	1	1	
14.	P.A			2,08	2,25	67	83	1	1	
15.	P.H			2,67	2,42	91	15	1	1	
16.		T.T		3,00	3,5	53	80	1	1	Důtka tř.- kážeň - naruš.vyuč.
17.		T.O		3,17	2,75	7	80	1	1	
18.	N.J			2,1	1,6	149	228/2	1	1	Důtka tř.- 2h neoml.
19.		Z.P		3,2	3,33	80	109	1	1	
20.										

2007/2008- tř.uč I.O.

O- bor	Dívka	Chla- pec	Roč- ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chování 1.pol	Zn. chová ní 2.pol	Vých.opatř.
KČ Cu			1.B.							
1.	B.H			3,27	3,36	61	131	1	1	
2.	Č.E			2,45	2,45	59	31	1	1	Napomenu-tí tř.-zápisy v TK
3.	E.M			2,91	2,82	119/11	84	2	1	
4.	K.L			3,64	3,71	181/30	251/37	3	3	Důtka řed.- 16h neoml. +30 Důtka řed.- 19h neoml.
5.	K.E			3,55	3,91	34/1	90/10	1	1	Napomenu-tí tř.-zápisy v TK Důtka tř.- 9h neoml Důtka tř.- 10h neoml
6.	K.M			2,79	2,86	57	107	1	1	Důtka tř.- nevh.chov. v hod.3 záp. V TK
7.	M.T			3,00	2,82	6	32	1	1	Napomenu-tí tř.-4 zápisy v TK
8.	M.S			3,88	-	187/76	-	3		Důtka řed.- 10h neoml. + 4 záp. TK

9.	N.P			3,09	-	35	-	1	-	Napomenu-tí tř.- 3 zápisy v TK Důtka tř.- nevh.chov. záp. V TK
10.	R.V			3,55	3,45	119/32	129	3	1	
11.		R.M		2,5	2,21	53	91	1	1	
12.		S.P		3,36	3,21	47	140	1	1	Důtka tř.- nevh.chov. 3záp. V TK Důtka tř.- 5záp. V TK
13.		S.L		2,00	1,82	14	40	1	1	
14.		S.R		3,23	3,08	104	96	1	1	
15.	S.M			3,07	2,64	55	75	1	1	
16.	S.S			3,3	2,71	230	134	1	1	
17.	S.N			1,86	1,64	44/19	137/1	3	1	Napomenu-tí tř.-zápisy v TK
18.	S.R			2,86	2,79	134	98/1	1	1	Důtka řed.- 7 záp. TK Napomenu-tí tř.- zápis v TK+1h neoml
19.		Š.J		2,79	2,43	121	104	1	1	
20.		Š.J		3,55	3,00	248/38	182/9	3	1	Důtka tř.-9h neoml Důtka řed.- 9h. neoml.

21.		Š.B		4,29	3,64	253/226	108/7	3	3	Podm.vy- louč. za 226h neoml -hrudé chov vůči uč.+7h neoml+4záp. v TK-US
22.		Š.M		3,36	-	66/1	-	3	-	Podm.vyl.-7 záp.v TK+1h. neoml. US
23.	Š.L			3,14	2,57	67/18	119/8	3	1	Záp.v TK+ 18h neoml Důtka řed.- 8h neoml. Důtka řed.- 8h neoml
24.		T.D		3,5	3,5	0	49/10	1	1	Napom.tř- 2 záp. v TK Důtka řed.- 10h neoml
25.	V.M			2,62	2,21	124/46	63/9	3	1	Důtka tř.-9h neoml. Důtka řed.- 9h neoml
26.		Z.M		3,54	3,23	233	83	1	1	Napom.tř.-1h neoml.+záp.v TK
27.	Z.E			2,64	2,62	152	209	1	1	
28.		Z.P		3,21	3,14	42	46/7	1	1	Napomenu-tí tř.-2 záp.v TK Důtka tř.-6h neoml Důtka řed.- 7h neoml.

2008/2009- tř.uč I.O.

Obor	Dívka	Chlapec	Ročník	Pros-pěch 1.pol	Pros-pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chování 1.pol	Zn. chování 2.pol	Vých.opatř.
KČ Cu			2.B.							
1.	B.H			3,27	3,08	105	131	1	1	
2.	Č.E			2,5	2,5	139	42	1	1	Napomenutí tř.-zápisy v TK
3.	E.M			2,5	2,58	37	44	1	1	
4.	K.L									
5.	K.E									
6.	K.M			3,17	2,33	81/1	99	1	1	Důtka tř.-nevh.chov. v hod.4 záp. v TK
7.	M.T			2,73	2,58	39	28	1	1	
8.	M.S			-	-	-				
9.	N.P									
10.	R.V			2,83	3,00	75/2	167/23	1	3	Důtka tř.-2h. neoml.+ záp. v TK
11.		R.M		2,17	2,08	89	189	1	1	
12.		S.P		3,25	3,00	85	24	1	1	Napomenutí tř.- zápis v TK
13.		S.L		2,08	2,25	14	67	1	1	

14.		S.R		3,09	2,33	63	85	1	1	Napomenutí tř.-záp v TK Napomenutí tř.-3 záp v TK
15.	S.M			2,5	2,33	51	81			
16.	S.S			-	-	-	-			
17.	S.N			1,42	1,17	49	137	1	1	
18.	S.R			2,82	-	80/3	-	1	-	Důtka řed.-3 záp v TK+ 3h. neoml
19.		Š.J		1,92	1,75	10	63	1	1	Napomenutí tř.
20.		Š.J		3,36	3,00	235/7	98/13	2	2	Důtka řed.-8h neoml + záp v TK
21.		Š.B								
22.		Š.M								
23.	Š.L			2,92	2,6	175	224	1	1	
24.		T.D		3,67	3,42	21/11	47	2	1	
25.	V.M			2,08	2,08	25	87	1	1	
26.		Z.M		3,44	3,00	149/7	131/66	2	3	Důtka řed.-podvod a neoml.h.
27.	Z.E			3,00	-	81/3	-	1	-	US
28.		Z.P		3,17	3,25	23	77	1	1	Napomenutí tř.-záp. v TK

2008/2009- tř.uč.S. K.

Obor	Dívka	Chlapec	Ročník	Pros-pěch 1.pol	Pros-pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. chování 1.pol	Zn. chování 2.pol	Vých.opatř.
K-Č Zah.			1.A							
1.		B.J		3,00	2,57	86/4	28	3	2	Důtka tř.- neoml.h- poruš.šk.ř. Napomenu- tí tř.- nevh.chov.
2.		B.J		3,08	2,64	155/12	76/2	3	1	Napomenu- tí tř.- neoml.h. Podm.vyl.- podvody s oml.
3.	B.P			2,86	2,64	11	25	1	1	
4.	B.V			2,64	2,71	169	78/5	1	2	
5.		B.P		3,93	3,57	12/2	29/14	1	3	Důtka řed.- poznámky +neom.h Důtka řed.- nevh.chov. +neom.h.
6.	D.N			2,5	2,29	114	2	1	1	
7.	D.S			2,43	2,43	30	13	1	1	
8.	F.N			2,92	3,00	129	120/6	1	2	
9.		G.T		3,07	2,79	71	74	1	1	
10.		CH. T		4,28	-	31	-	1		Důtka tř.- poruš.šk.ř.
11.	J.J			2,79	2,71	18	30	1	1	
12.	K.K			3,79	3,5	58	20	1	1	
13.		K.J		3,00	3,00	230	99	1	2	
14.	K.E			3,38	3,77	66	85/6	1	2	

15.	N.J			3,5	3,57	114	54	1	1	
16.		N.J		3,64	3,57	110/12	88/12	3	3	Důtka řed.- nevh.chov. +neom.h.
17.	N.V			2,23	2,38	70	53	1	1	
18.	P.I			2,07	1,86	98	116	1	1	
19.		P.Z		3,07	3,00	99	157	1	2	
20.		R.P		3,07	2,93	17	48/1	1	1	
21.		S.D		3,71	3,64	101	42	1	1	
22.		S.M		3,85	3,71	87	231/33	1	3	
23.		S.P		3,00	3,14	54	17	1	1	
24.	Š.T			1,79	1,79	64	83	1	1	
25.	Š.K			1,43	1,79	12	13	1	1	
26.	Š.L			3,86	3,71	38	19/7	2	3	
27.	Š.M			3,86	3,77	147	123/5	1	2	
28.	V.P			3,21	3,07	54	34/7	1	2	
29.		V.J		2,21	1,8	4	28	1	1	
30.	V.L			2,93	2,79	135	137	1	1	
31.		Ž.J		3,38	-	42/8	-	3	-	Důtka tř.- nevh.chov. Důtka řed- poruš.šk.ř Podm.vyl. US
32.		J.T		3,00	3,08	67	116	1	1	

2008/2009- tř.uč D.Š.

Obor	Dívka	Chla- pec	Roč- ník	Pros- pěch 1.pol	Pros- pěch 2.pol	Zam. hodin -neoml. 1.pol	Zam. hodin -neoml. 2.pol	Zn. cho- vání 1.pol	Zn. cho- vání 2.pol	Vých.opatř.
KP			1.B							
1.		B.D		3,00	3,2	189/6	210/9	2	3	Důtka tř.
2.		B.D		2,6	2,1	56	62/2	1	1	
3.		Č.L		2,89	2,56	97	79	1	1	

4.		D.J		2,4	2,4	20	74/1	1	1	Napomenutí tř.
5.		D.J		2,22	2,11	72	93	1	1	
6.		G.S		3,1	3,00	78	108/12	1	3	Důtka řed.- poruš.šk.ř. Podm.vyl.-
7.	N.E			2,22	-	107/14	-	3	-	Podm.vyl.- US
8.		P.J		2,67	2,78	51	82/1	1	1	
9.		P.M		2,78	2,56	15	0	1	1	
10.		S.P		2,44	2,11	53	115	1	1	
11.		S.J		2,00	1,78	4	41	1	1	
12.	Š.M			1,78	1,78	161	175/2	1	1	Podm.vyl.-
13.		Š.M		2,7	2,4	22	78/3	1	2	Důtka tř.-
14.		Š.J		3,2	3,42	74/6	165/9	2	3	Podm.vyl.- Vyloučen
15.		Š.Z		1,33	1,22	42	10	1	1	
16.		V.R		2,8	3,00	148/7	166/3	2	2	Napomenutí tř.
17.		M.V		3,3	3,1	56/8	97/5	2	2	Podm.vyl.

Legenda:

US – ukončení studia

OV – odborný výcvik

TK – třídní kniha

N - neklasifikace

DM – domov mládeže

